

FINLANDS LANTBRUK
1993

Lauri Kettunen

Prof. Lauri Kettunen
Lantbruksekonomiska forskningsanstalten
Löjtnantsvägen 13
00410 HELSINKI
Finland

Postadress: PB 3, FIN-00411 HELSINKI

Telefon + 358-(9)0-504 471
Telefax + 358-(9)0-563 1164

JULKAISUJA 73b

**FINLANDS LANTBRUK
1993**

Lauri Kettunen

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH PUBLICATIONS 73b

Abstract. Finnish agriculture in 1993

The crop was very good in 1993. The hectareage yields were exceptionally high, in some cases higher than ever before, and the quality was also good. The average hectareage yield was 3,316 f.u./ha, and the total yield was 5,403 mill. f.u. without straw. The hectareage yields of oats and barley, in particular, were high, but those of oil plants were also good.

The cultivated area increased by about 30,000 ha from the previous year, because the area under premium fallow, which was about 450,000 ha, remained about 50,000 ha smaller than in 1992. Farmers had to leave fallow 15 % of their arable land area in order to receive the hectareage compensation for the whole area. A special compensation was paid if the area left fallow exceeded the minimum.

A slight decrease occurred in livestock production. The amount of milk delivered to dairies dropped about 10 mill. kg.

Meat production fell altogether by about 5 %. The most dramatic drop occurred in beef production, which fell by 9 %. Pork production decreased by about 5 % and egg production increased by 4 %.

Farm income decreased by about 25 % in 1993. The marketing charges also cut the farmers' incomes by a considerable amount. Producer prices decreased slightly, but support

rose correspondingly. The prices of production inputs did not increase much.

The farm income system was revised at the end of 1993. The decisions on prices are still made in the negotiations between the state and the producer organizations. The new marketing system resembles the price system of the EU. A target price and minimum price are set for the most important products, and the latter forms the basis for decisions on export support. Imports are protected by means of the Act on Import Levies.

A settlement was reached in the GATT negotiations, and this comes into effect at the beginning of 1995. It is not considered very problematic for Finland, because reducing production is an objective in any case.

The adaptation to the price system of the EU, if Finland becomes a member, would be a much more demanding task than the GATT settlement. The response of the EU Commission to the position paper of Finland was very negative for the part of agriculture. Finnish farmers seem to face a very difficult future in the EU.

Index words: Finland, agriculture, production, price, income, policy

---

Förord

År 1993 var ett år av väntan och anpassning inom lantbruket. Den önskelista med lantbrukets krav som man med stora förhoppningar presenterade för EU fick ett kallt mottagande i Bryssel. Jordbrukarna hade väntat sig ett bättre förhandlingsbud. En nedskärning av lantbrukets exportstöd och stiftandet av en ny lantbruksinkomstlag förebådade emellertid det tryck som integrationen innebär. Också i Finland håller man på att övergå till ett marknadsföringssystem som följer EU:s bestämmelser och till ett stöd som eventuellt sjunker. Den egentliga odlingen ägde rum under fördelaktiga omständigheter då årets skörd var mycket bra.

Föreliggande publikation ger en allmän bild av utvecklingen av Finlands lantbruk och lantbrukspolitiken år 1993. Den innehåller preliminära uppgifter om produktionen, konsumtionen, priserna och lantbrukarnas inkomster. Emedan uppskattningarna har gjorts kort efter årets slut kan statistiken innehålla fel. Därför är det skäl att från officiella källor kontrollera statistikuppgifterna för år 1993 i den takt som de färdigställs.

I viss mån innehåller publikationen också basuppgifter gällande lantbruket och tidsserier bl.a. om utvecklingen av produktion och priser över ett längre tidsperspektiv. En ingår också kort presentation av de allmänna linjerna inom lantbrukspolitiken och ändringarna i politiken.

En del av statistikuppgifterna är också i denna del preliminära.

Publikationen har behållit sin tidigare uppbyggnad. En del av texten har jag därför låtit stå kvar. De statistiska uppgifterna har jag dock uppdaterat i den mån det varit möjligt.

Publikationen skulle inte vara möjlig att göra utan hjälp från forskningsanstaltens personal. Speciellt vill jag tacka Jaana Ahlstedt, Ossi Ala-Mantila, Helena Jokinen, Mari Nuutila, Reijo Pirttijärvi och John Sumelius för det stöd och den hjälp som jag fått vid färdigställandet av texten och vid anskaffningen av statistiken. Jag tackar också Jaana Kola, som har översatt texten till engelska och Heidi Mittler som har översatt publikationen till svenska.

Eventuella fel och brister ansvarar författaren för. Likväl är här framförda bedömningar och ställningstaganden författarens egna och representerar inte forskningsanstaltens ståndpunkt eller den ståndpunkt som utövarna av landets officiella lantbrukspolitik förfäktar.

Publikationen utkommer på finska i forskningsanstaltens publikationsserie som nr 73 och på engelska som nr 73a.

Helsingfors den 28 januari 1994

Lauri Kettunen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I	Generell bild av lantbruket i Finland	5
1.	Lantbruket och nationalekonomin	5
1.1.	Bruttonationalprodukten och investeringarna	5
1.2.	Den ekonomiska situationen	6
2.	Den finska lantbrukslägenheten	8
3.	Binäringar	10
II	Produktion, priser och lantbruksinkomst	12
4.	Växtodlingsproduktion	12
4.1.	Väderförhållanden	12
4.2.	Arealer och skördar	12
5.	Husdjursproduktion	15
6.	Konsumtion	16
7.	Utrikeshandel	18
8.	Prisuppgörelser	19
8.1.	Prisuppgörelsen från våren 1993	21
8.2.	Höstens prisuppgörelse	25
8.3.	Producentpriserna	25
8.4.	Detaljpriserna	26
9.	Lantbrukets inkomstutveckling	27
9.1.	Inkomstkällor	27
9.2.	Lantbruksinkomsten år 1993	28
9.3.	Beskattning	29
III	Lantbrukspolitik	31
10.	Siktet ställt på EU	31
10.1.	Förhandlingarna om EU	31
10.2.	Finlands positionspapper	32
10.3.	EU:s prissystem	33
10.4.	Produktarrangemang	33
11.	Lantbrukspolitikens grundlinjer	35
11.1.	Lantbrukspolitikens målsättningar	35
11.2.	Andra målsättningar	36
11.3.	Lantbrukspolitikens skötsel	36
11.4.	En ny lantbruksinkomstlag	37
11.5.	GATT-avtalet	38
11.6.	Lantbrukets miljöfrågor	38
12.	Produktionspolitik	39
12.1.	Produktionsmålsättningar	40
12.2.	Produktionsbegränsningsåtgärder	41
12.3.	Avtal om minskning av lantbruksproduktionen	42
12.4.	Träde	43
12.5.	Exportkostnadsavgifter	43
12.6.	Mjölakens tvåprissystem	44
12.7.	Hönsäggsproduktionens tvåprissystem	45
12.8.	Etableringssystemet	45
12.9.	Produktionsunderstöd	46
13.	Lantbruksstödet	46
13.1.	Stödet generellt	46
13.2.	Prispolitiskt stöd	48
14.	Strukturstöd	49
15.	Socialpolitik	50
IV	Sammandrag	52
	Bilagor	54

I

GENERELL BILD AV LANTBRUKET I FINLAND

1. Lantbruket och nationalekonomin

1.1. Bruttonationalprodukten och investeringarna

Lantbrukets andel av bruttonationalprodukten är numera bara ca 2.5 %. I början av 1960-talet var den ännu cirka 10%. Lantbruksproduktionen har visserligen under nämnda tid ökat med cirka 30 %, men bruttonationalprodukten har vuxit betydligt snabbare. Således har lantbrukets andel gått ner. De köpta förnödenheternas mängd och den köpta service som tillförs lantbruket har

ökat. Sålunda har en del av förädlingsvärdet inom lantbruket tillförts sektorer utanför lantbruket.

Betydelsen av den totala livsmedelskedjan är i nationalekonomin betydligt större än vad lantbrukets andel i bruttonationalprodukten anger. Den produktionsinsats-, sorterings- och förädlingssektor som betjänar lantbruket höjer avsevärt livsmedelsekonomins ställning i hela nationalekonomin.

Livsmedelsutgifterna uppgick sammanlagt till 56 mrd. mk år 1992. Livsmedelutgifternas andel av konsumtionsutgifterna uppgick till 16 %. I denna siffra ingår inte alkoholdrycker.

Livsmedelssektorn sysselsätter cirka 300 000 personer. I denna siffra ingår utöver lantbruket

Tabell 1. Bruttonationalprodukten (till produktionspris) och investeringarna inom hela nationalekonomin och lantbruket.

År	Bruttonationalprodukt sammanlagt lantbruket			Investeringar sammanlagt lantbruket		
	mrd. mk	mrd. mk	%	mrd. mk	mrd. mk	%
1983	246.33	11.40	4.6	70.05	4.68	6.7
1984	275.24	12.44	4.5	73.43	4.61	6.3
1985	298.67	12.43	4.2	80.05	4.80	6.0
1986	315.90	13.05	4.1	83.51	4.59	5.5
1987	344.93	10.93	3.2	93.27	4.25	4.6
1988	384.46	11.01	2.9	111.05	4.54	4.1
1989	422.53	14.19	3.4	136.15	5.06	3.7
1990	447.53	15.17	3.4	139.14	5.08	3.7
1991	426.97	13.09	3.1	109.70	3.75	3.4
1992 ^P	414.23	10.49	2.5	87.41	2.27	2.6

Källa: Olika årgångar av Statistisk årsbok.

den industri som producerar produktionsinsatser, servicenäringarna och livsmedelsindustrin. Minuthandeln har dragits ifrån.

Investeringarna inom lantbruket har under de senaste åren minskat på samma sätt som investeringarna i hela nationalekonomin. År 1992 utgjorde lantbrukets andel av investeringarna i hela nationalekonomin endast 2.6 %.

Lantbruket är en synnerligen kapitalintensiv näringsgren. Kostnaderna för en arbetsplats är inom lantbruket betydligt högre än i medeltal inom hela nationalekonomin. Ett modernt gårdsbruk kräver en stor åkerareal, många byggnader och maskiner, men sysselsätter bara några arbetstagare.

Av den del av arbetskraften som var yrkesverksam arbetade 7 % inom lantbruket. Denna del överstiger vida lantbrukets andel av bruttonationalprodukten. Arbetets produktivitet är uppenbarligen inte så hög inom lantbruket som inom den övriga nationalekonomin. Det är emellertid svårt att föra statistik över lantbrukets arbetskraft och arbetsinsats. Lantbrukarfamiljen arbetar ofta utanför lantbruket och de statistiska uppgifterna kan delvis överskatta lantbrukets andel av arbetskraften. Av lantbrukarfamiljernas inkomster härstammar bara cirka hälften från lantbruket. Vårt lantbruk domineras fortfarande av små gårdsbruk, vilket delvis förklarar den förhållandevis stora andelen arbetskraft.

1.2. Den ekonomiska situationen

Den ekonomiska situationen försämrades i Finland ytterligare år 1993. År 1992 sjönk bruttonationalprodukten med cirka 3 % efter att ha sjunkit 4 % året förut. Från år 1990 har bruttonationalprodukten sjunkit sammanlagt med 15 %. Trots optimistiska prognoser har en vändning till det bättre låtit vänta på sig längre än beräknat. Bruttonationalprodukten väntas stiga med 1-2 % år 1994.

Bruttonationalprodukten är tvådelad: exportsektorn fungerar bra och växer men hemmamarknaden fungerar dåligt. Produktionen minskar på de inre marknaderna och som ett resultat av detta fortsätter arbetslösheten att

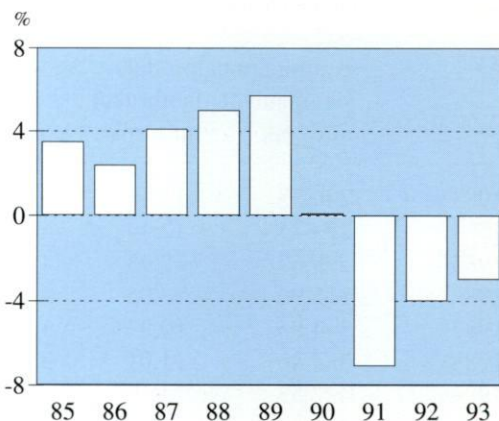
stiga och underskottet i statens ekonomi blir större.

I slutet av år 1993 uppgick arbetslösheten till 20 % efter att ha varit 15 % ett år tidigare. Ökningen i arbetslösheten har avtagit men man förutspår att arbetslösheten ännu ökar år 1994. Speciellt har de långtidsarbetslösa antal ökat snabbt. Dessa personer är inte berättigade till inkomstbundet arbetslöshetsskydd utan är hänvisade till det allmänna utkomststödet.

Statsekonomi tyngs av ett stort underskott. Statens inkomster har minskat av många orsaker. Inkomstskatterna har minskat starkt till följd av arbetslösheten och omsättningsskatterna har minskat till följd av en nedgång i handeln. Handeln med bilar har minskat starkt och försäljningen av alkohol har gått ner.

Till följd av ökningen i arbetslöshetsersättningarna och i utkomststödet har statens utgifter ökat. En stor del av statens tillgångar kanaliseras till banksektorn. Sparbankssektorn förlitade sig i sin helhet på finansiering från den offentliga sektorn. I slutet av året spjälktes den upp mellan fyra andra banker. Problemerkrediterna överfördes till en s.k. skräpbank, som för sin del kommer att göra anspråk på 40 mrd. mk av offentliga medel.

Den låga inflationen kan räknas till en av de postiva faktorerna. År 1992 uppgick inflationen

Figur 1. Volymökningen av bruttonationalprodukten enligt marknadspris, %/år (enligt 1990-års priser) åren 1985-93.

till 3.0 % och 2.2 % år 1993. Den finska marken har på två år devalverats med cirka 30 %, men priserna har inte alls stigit i den utsträckning som man väntat sig. Den svaga efterfrågan har minskat på förädlingskedjans och handels marginaler och på så sätt fördröjt en avveckling av pristrycket.

Lantbruksprodukternas riktpriiser har inte höjts. Matpriserna har t.o.m. sjunkit en aning till följd av att producentpriserna ständigt släpat efter riktpriiserna.

Det andra positiva fenomenet är det stora överskottet i handelsbalansen. År 1992 uppgick det redan till 12 mrd. mk och år 1993 var det så högt som 31 mrd. mk. Tack vare det har underskottet i bytesbalansen gått ner. År 1993 uppgick detta underskott till cirka 5 mrd. mark. År 1994 ökar exporten ytterligare och man beräknar att bytesbalansen visar ett överskott på 10 mrd. mark. Den utländska skuldsättningen stannar upp, vilket för sin del medför viss rörelsefrihet vid val av ekonomisk politik.

Orsaker till den ekonomiska nedgången

Hela 1980-talet hade Finland haft en stabil ekonomisk utveckling. Utvecklingen vände snabbt mot det sämre år 1990. Härtill fanns många skäl.

På 1980-talet var konjunkturväxlingarna relativt få med undantag för de allra sista åren. Desto turbulenta var sedan övergången till följande decennium. Penningmarknadernas frigörande var uppenbarligen en av de viktigaste faktorerna som ledde till en överhettning i ekonomin. En ökning av konsumtionsefterfrågan finansierades med lånade medel och såväl privatpersoner som nationalekonomin i sin helhet skuldsatte sig starkt.

Samtidigt upplöstes Sovjetunionen och den utrikeshandel som bedrevs med Sovjetunionen stannade av. Handeln med Sovjet och med andra nya stater utgör bara en bråkdel av 1980-talets handel. Under sin glansperiod uppgick Sovjets andel av Finlands export till cirka en fjärdedel. Nu uppgår den bara till några procent. Den är dock stadd i lindrig ökning.

En förklaring till 1980-talets ekonomiska

tillväxt och till en överhettning i ekonomin var en ökning i den utländska upplåningen. Underskottet i bytesbalansen växte i alarmerande takt men man reagerade inte i tid. Underskottet var en följd av exportindustrins svaga utveckling. I själva verket minskade industrins andel av nationalekonomin kontinuerligt på 1980-talet. Den offentliga sektorn hade däremot vuxit oavbrutet och den sög upp hela arbetskraftsreserven. Bristen på arbetskraft betraktades som ett problem på längre sikt. Den utövade ett tryck på lönerna att stiga snabbt och konkurrensförmågan i förhållande till utlandet försvagades.

Den privata sektorn skuldsatte sig starkt i slutet av 1980-talet. Sparkvoten sjönk från 7 % i början av decenniet till så gott som noll år 1988. Den privata konsumtionsefterfrågan upprätthöll tillväxten som också gynnades av en lindring av inkomstbeskattningen. Den offentliga sektorn utvidgades också snabbt i tron på att de ansamlade skattemedlen var tillräckliga för att finansiera alla reformer.

År 1991 återgick sparkvoten till den normala nivån på 8 %, men denna förändring har lett till en nedgång i efterfrågan och en fördjupning av recessionen. För att förbättra betalningsbalansen har detta naturligtvis varit nödvändigt men det är speciellt de arbetslösa som har blivit tvungna att stå för kostnaderna.

Utsikterna inom ekonomin

Man väntade sig en vändning mot det bättre inom ekonomin redan år 1993 men vändningen inträffade inte. Den totala produktionen inom nationalekonomin sjönk ännu och arbetslösheten ökade starkt. Ökningen i exporten har inte räckt till för att förbättra hela nationalekonomin. Efterfrågan inom den privata sektorn har gått ner och investeringsverksamheten har inte repat sig. Uppenbarligen är det fråga om försvagad efterfrågan. En ökning av arbetslösheten och en sänkning i reallönerna försvagar efterfrågan. Företagen ser nya möjligheter till investeringar.

En balansering av ekonomin är svår att uppnå. Den offentliga sektorn går miste om skatteinkomster till följd av arbetslösheten. Den inhemska efterfrågan går ner, vilket för sin del

också minskar på statens skatteinkomster. Man måste minska på statens utgifter även om nedgången snarare skulle fordra en ökning av dem. Underskottet i statsekonomi tillåter dock inte en stark stimulering.

De nominella lönerna ökade inte alls under åren 1991 och 1992. Reellt sett har lönerna således gått ner. I slutet av år 1993 ingicks dock nya kollektivavtal inom de flesta sektorer. Inom vissa industrisektorer, som t.ex. inom pappers- och metallindustrin steg lönerna med cirka 2-3 %. Inom några branscher fortsatte nollinjen och inom den offentliga sektorn sänkte man t.o.m. lönerna.

Till följd av den ökade arbetslösheten minskade de disponibla inkomsterna inom hela nationalekonomi med 2.5 % år 1993. Samma utveckling är troligen att vänta år 1994. Beskattningen har skärpts, vilket har lett till att hushållens köpkraft har gått ner. Den privata konsumtionen minskade år 1993 med cirka 5 %, d.v.s. lika mycket som föregående år. En minskning är ännu att vänta år 1994, vilket bromsar upp tillväxten i ekonomin.

År 1993 minskade investeringarna med cirka 15 %. Investeringarna ligger redan på en nivå som är lägre än investeringsnivån i början av 1980-talet. Man har förutspått att investeringarna ökar något år 1994. Kapacitetsutnyttjandet är visserligen fortsättningsvis lågt inom industrin. Således finns ännu inget behov av stora investeringar. Bara inom exportindustrin närmar man sig småningom kapacitetsgränserna.

En nedgång av byggnadsverksamheten till en nivå som ligger långt under den normala är en av faktorerna som fördjupar den ekonomiska recessionen. Många bostads- och affärslokaler står fortfarande tomta så man tvingas kanske att vänta till år 1995 på en uppgång inom byggnadsverksamheten.

Devalveringen har förbättrat skogindustrins konkurrenskraft. År 1993 ökade exporten med cirka 10 %. Avverkningarna har dock inte ökat så man importerar mera utländskt trävirke än tidigare till vårt land. Rotpriserna är nu cirka 30 % lägre än år 1990, vilket minskar utbudet av trävirke. I slutet av året var dock rotpriserna stadda i lindring ökning. Den låga nivån på

världsmarknadpriserna är dock ett problem för skogindustrin. Utlandet har dragit nytta av Finlands devalvering.

Den ekonomiska utvecklingen torde vända mot det bättre i någon mån år 1994, men arbetslösheten blir kvar på en hög nivå hela detta årtionde. Bytesbalansen och den offentliga ekonomin måste först fås i balans. Investeringarna och den privata konsumtionen måste fås att öka, vilket skapar en grund för ett förbättrat sysselsättningsläge. Endast aktiemarknaden speglar en tro på framtiden. Börskurserna steg under året med 90 %.

2. Den finska lantbrukslägenheten

Det finländska lantbruket bygger på familj jordbruk. Statliga och kommunala inrättningar, såsom skolor och forskningsanstalter, besitter enstaka större gårdar. Deras andel är dock ringa i hela Finlands lantbruk.

Av gårdarna är 93 % i privat ägo. En tämligen stor del av lantbrukslägenheterna tillhör dock pensionärer och dödsbon. Bara cirka hälften av gårdarna är aktiva gårdar i odlares ägo. I denna grupp finns uppenbarligen många gårdar, vars ägare får sin huvudsakliga utkomst av annan näring än av lantbruk. Heltidsodlarna besitter bara 42.3 % av gårdarna. Deltidsjordbrukens andel var för sin del 18.6 % år 1992.

Av de gårdar som ägdes av privata var 17.6 % i pensionärers besittning år 1992. Privatpersoner ägde då 77.8 % av alla gårdslägenheter, dödsbon och familjebolag 21.0 %, aktiebolag och andelslag 0.5 % samt stat, kommuner och församlingar 0.6 %. Andelen gårdar i dödsbons ägo har stigit något. Detta antal har lantbrukspolitiska verkningar. De är produktivitetsmässigt svagare och deras existens bromsar strukturutvecklingen.

Enligt lantbruksregistret från år 1992 fanns det sammanlagt 197 627 lantbrukslägenheter som var större än en hektar. Den genomsnittliga åkerarealen i dem var 13.1 ha. Bara 121 300 gårdar bedrev produktionsverksamhet. Den

Tabell 2. Gårdsbrukslägenheternas fördelning enligt storleksklass och genomsnittlig lägenhetsstorlek (lägenheter på över 1 ha).

	1959		1980		1992		1992 ¹⁾	
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%
1-4.9	147.6	44.6	69.4	30.9	68.0	34.4	18.7	15.4
5-9.9	101.8	30.7	69.2	30.8	42.5	21.5	24.4	20.1
10-19.9	62.2	18.8	56.8	25.3	46.3	23.4	38.7	31.9
20-49.9	18.0	5.4	26.4	11.7	35.7	18.1	34.4	28.4
50-	1.6	0.5	2.9	1.3	5.2	2.6	5.1	4.2
Slgt..	331.2		224.7		197.6		121.3	
Åker								
1000 ha	2 614.4		2 462.7		2 580.0		2 195.6	
Lägenhetsstorlek ha	7.89		10.96		13.05		18.06	

¹⁾ Gårdar med produktion

Källa: Lantbruksräkningen 1959, gårdsbruksregistret 1980 och lantbruksstatistisk årsbok 1992/93.

genomsnittliga gårdsstorleken var för de sistnämndas del 18.1 ha.

Små gårdar utgår kontinuerligt ur produktionen. I övrigt är strukturutvecklingen långsam. De större gårdarnas antal har inte nämnvärt

Tabell 3. Åker- och skogsarealerna i hektar per lägenhet i olika delar av Finland åren 1980 och 1992.¹⁾

	Åker och trädgård		Växande skog	
	1980	1992	1980	1992
Nylands län	18.2	20.2	28.2	30.4
Tavastehus län	14.1	16.1	31.0	39.1
Kuopio län	9.4	11.4	37.2	45.3
Vasa län	11.3	13.7	26.4	28.3
Uleåborgs län	9.2	10.9	45.8	84.9
Lapplands län	6.1	6.8	78.8	126.2
Hela landet	11.0	13.1	35.5	48.7

¹⁾ Statistiken förändrad. Omfattar en del av skogsgårdarna.

Källa: Gårdsbruksregistret 1980 och lantbruksstatistisk årsbok 1992/93.

stigit. Sammanslagningen av gårdar har gått långsamt. I praktiken kan lägenhetsstorleken ökas genom arrende. Arrenderingen har kontinuerligt ökat. År 1992 uppgick arrende-åkrarna totalt till 368 400 ha, vilket utgjorde 14 % av åkerarealen. Arrendet var i genomsnitt 8.8 ha.

Skogen utgör en väsentlig del av den finska lantbrukslägenheten. I genomsnitt har en lantbrukslägenhet 13 ha åker och 49 ha skog. Den områdesvisa fördelningen varierar dock. Allmänt taget finns i söder mera åker men i motsvarande grad mindre skog än i norr (tabell 3).

Lantbruksproduktionen domineras långt av husdjur. Av arealen används för växtprodukter som går direkt till konsumtionen bara 15 %. Mjölproduktionens andel av lantbrukets totalproduktion uppgår till 30 %. När man ännu beaktar nötköttet uppgår nötboskapsskötselns andel till cirka hälften av totalproduktionen. Höets, ensilagens och betets andel av den totala åkerarealen uppgår till cirka en tredjedel.

Produktionens uppbyggnad har ändrats så att mjölkens andel har gått ner men köttets andel har ökat. Specialiseringen av lantbruket fick fart speciellt på 1960- och 1970-talen. Tidigare

producerades mjölk på så gott som alla gårdar men i oktober i fjol levererades mjölk från bara 34 400 gårdar (bilagstabell 2). På cirka hälften av gårdarna ägnar man sig uteslutande åt växtodling.

De finska gårdarna är tämligen väl mekaniserade. På gården finns vanligen en traktor och andra maskiner som man förknippar med produktionsinriktningen. Traktorerna uppgår uppskattningsvis till 234 000 och skörde-tröskorna till 49 000. Mjölkningsmaskin finns så gott som på varje mjölkgård.

3. Binäringar

Förutom skogsbruk idkar lantbrukarna vid sidan om det egentliga jordbruket många andra näringar såsom trädgårdsodling, fiske, pälsdjursuppfödning, bondgårdsturism m.m. I det följande presenteras vissa allmänna uppgifter om dessa näringsgrenar åren 1991 och 1992. Statistik för år 1993 föreligger ännu inte och i övrigt är statistiken bristfällig.

I denna publikation granskas det egentliga lantbruket, till vilket hör endast frilandsträdgårdsskötsel. *Växthusproduktionen* står alltså utanför. Dess produktionsvärde uppgick år 1991 till cirka 1.28 mrd. mk, varav grönsakernas andel (i huvudsak gurkor, tomater och sallad) var cirka 590 milj. mk och blommornas andel cirka 690 milj. mk. Det fanns cirka 3 300 företagare som idkade växthusproduktion och växthusarealen uppgick till 475 ha. Den genomsnittliga företagsstorleken var således 1 442 kvadratmeter. Någon exakt bedömning av hela branschens sysselsättande verkan föreligger inte, men arbetskraften torde stiga till inemot 13 000 personer. Utöver detta behövs ca 13 000 säsongarbete.

Växthusproduktionen erhåller inte egentligt stöd från staten. Importen regleras dock med importavgifter och importlicenser. Priset på gurka, tomat och sallad har hållits oförändrat eller sjunkit något på 1980-talet. Således har producentpriserna reellt sett sjunkit märkbart.

I vårt land fanns år 1991 cirka 4 120 *yrkesfiskare*, av vilka 1 350 arbetade på heltid

och 2 780 på deltid. Knappt 70 % av dessa var havsfiskare. Antalet har varit kraftigt sjunkande. Fiskarna idkade oftast jordbruk som binäring.

Värdet av den totala fiskefångsten uppgick enligt beräkningarna till 175 milj. mk år 1991. Därtill odlades matfisk (främst regnbågsforell) vid fiskodlingsanläggningarna till ett värde av 357 milj. mk år 1990. Regnbågsforellen är tidvis en viktig exportprodukt. År 1990 exporterades cirka en tiondedel av produktionen, som var 18.3 milj. kg. År 1991 uppgick produktionen till 17.9 milj. kg. För förbättrandet av fiskbeståndet är fiskplanteringen viktig. Dess värde uppgick till 100 milj. mk år 1990. Skötseln av vattendragen har uppenbarligen också förbättrat fiskfångsterna. Många lantbrukslägenheter ligger invid en sjö vid vilken det är möjligt att fiska till husbehov.

En synnerligen viktig binäring för lantbruket är *pälsdjursuppfödningen*, som visserligen också idkas som ett yrke skilt för sig. Under åren 1991/92 fanns det i vårt land cirka 3 354 pälsfarmer, av vilka cirka 60-70 % verkade i anslutning till lantbrukslägenheter. År 1988 uppgick värdet av pälsproduktionen till drygt en miljard mark. Om alla indirekta verkningar räknas med sysselsätter pälsnäringen cirka 25 000 personer om året. Pälsdjursuppfödningen har koncentrerats till Österbotten, där tre fjärdedelar av farmerna finns. De viktigaste pälsdjuren är mink, blå- och silverräv, iller och mårhund.

De senaste åren har dock varit en svår tid för pälsfarmarna. Världsmarknadsprisernas starka nedgång har tvingat många att lägga ner sin produktion. Nedgången inom pälsdjursuppfödningen ser dock ut att ha brutits nu. Priserna på såväl mink som rävskind steg med upp till 50 % vid de auktioner som hölls i slutet av år 1993.

Finland har varit en av de ledande pälsproducerande länderna i världen. Den största delen av produktionen går på export. Värdet av exporten uppgick år 1988 till en miljard mk, men år 1991 var den bara cirka 590 milj. mk. År 1989 producerades i vårt land 57 % av rävskinden i världen. Värdemässigt uppgår minkens andel av pälsproduktionen i vårt land till cirka 46 %, men vår andel av världsmarknaden vad gäller minkskinnen understiger 10 %.

Pälsdjursuppfödningen understöds mycket litet. Farmarna får visserligen köpa fodret (också inhemskt spannmål) till världsmarknadspris. Näringen måste i övrigt anpassa sig till fluktuationerna på världsmarknaden. Dessa kan ibland vara kraftiga. Med hjälp av avel har de finska pälsproducenterna dock försökt anpassa sig till den internationella konkurrensen.

Renskötelsen ger utkomst åt cirka 800 matlag i Lappland. Därtill är renskötelsen en viktig bisyssla för cirka 1 500 hushåll. Under renskötelsåret 1991/92 uppgick renägarnas antal till cirka 7 320. Vid samma tid fanns det cirka 410 000 renar vid renskiljningen. Av dessa slaktades 169 000. Köttproduktionen uppgick till 4.2 milj. kg och dess värde var cirka 97 milj. mk. Renköttet har i huvudsak konsumerats i hemlandet. Export har knappast alls funnits.

År 1991 fanns i vårt land 48 000 hästar, av vilka cirka 40 % på lantbrukslägenheterna. Hästarnas antal har ökat under de allra sista åren även om de knappast alls längre används inom lantbruket. Cirka 6 000 lantbruk bedriver *hästskötelse* i vårt land. Av dessa har 550 hästskötelsen som huvudproduktionsinriktning. Hästarna används framför allt för ridning och inom travsport. På lantbrukslägenheterna sysselsätter hästskötelsen på heltid cirka 1 300 - 1 400 personer och drygt 5 000 personer på deltid. Produktionsvärdet av den hästskötelse

som bedrivs på lantgårdarna uppskattas till cirka 230 milj. mk. Hästar exporterades till ett värde av 8.4 milj. mk år 1990.

Biskötelsen ger extra inkomster åt cirka 5 000 biodlare. År 1992 producerades sammanlagt 1.7 milj. kg honung. Dess värde uppgick till cirka 48 milj. mk.

Plockningen av skogsbär (hjortron, blåbär och lingon) är en betydande inkomstkälla speciellt för invånarna i norra Finland. Inkomsterna från plockningen uppgick till cirka 52.1 milj. mk år 1990. Därtill kommer värdet av de bär hushållen själva utnyttjar. Inkomsterna av svampplockningen uppgick till cirka 6.8 milj. mk år 1990.

Bondgårdsturismen är också en betydande sidonäring för lantbrukare. Cirka 5 000 företagare, varav ungefär hälften är lantbrukare, erbjuder bondgårds- och stugturismstjänster. Verksamheten omfattar också kalasarrangemang och annan restaurangservice. År för år har bondgårdsturismen brett ut sig. Man beräknar att semester- och reseservicen inbringar drygt 60 milj. mk. Statistikföringen är svår på grund av branschens heterogenitet.

Utöver de binärningar som ligger nära lantbruket kan lantbrukarna utöva andra näringar, som statsmakten har stött med bidrag och lån. Till dessa har hört små industriföretag och verkstäder.

II

PRODUKTION, PRISER OCH LANTBRUKSINKOMST

4. Växtodlingsproduktion

4.1. Väderförhållanden

Efter den milda vintern smalt snön tidigt, speciellt i södra Finland. Vårsådden kunde göras under goda förhållanden cirka en vecka i förtid i vackert och soligt väder. Växtperioden inleddes i lovande tecken. När våren framskred ändrades bilden. Maj var vacker men samtidigt mycket torr. Vädret blev kyligare i juni, vilket tillsammans med torkan fördröjde växtbeståndets utveckling.

I maj var temperaturen klart högre än i medeltal men efter maj underskred temperaturen det normala. Så var fallet speciellt i slutet av sommaren. För hela växtperioden del understeg värmsumman med liten marginal det normala i södra Finland och i östra och norra Finland var den cirka 10 % lägre än medeltalet för en längre tidsperiod. I början av sommaren fanns frost på flera ställen. Skadorna blev dock små.

Regnen var mycket ogynnsamma med tanke på växternas utveckling. Våren och försommaren var nästan i hela landet mycket torr men i slutet av sommaren regnade det rikligt. För hela sommarsens del var regnmängden vad kvantiteten beträffar normal, men fördelningen var ojämn.

Väderförhållandena invercade således ofördelaktigt på växtbeståndets utveckling. I verkligheten gynnade det kyliga vädret i juni sädens spirande, och torkan i maj var slutligen inte till större förfång. Storleken på spannmålsskörden var större än normalt, men regnen under tröskningstiden försämrade skördens kvalitet. De regionala skillnaderna var inte lika

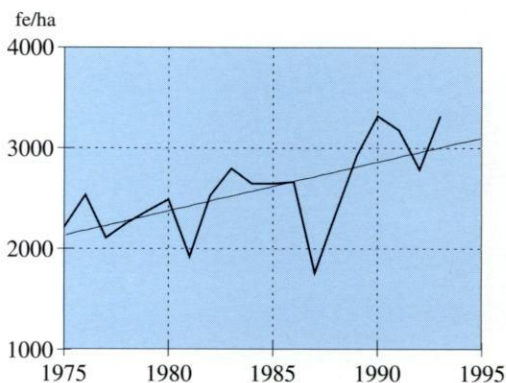
stora som året förut. Tillväxten av bete, hö och ensilage var långsam på för-sommaren. Regnen som började i juli förbättrade situationen något.

Höstsådden kunde göras under tillfredsställande förhållanden. P.g.a. överproduktionen såddes råg bara på 8 100 ha, vilket är mycket mindre än konsumtionen förutsätter (cirka 50 000 ha). I lagren finns ännu rikliga mängder råg för kommande år. Höstvetete såddes på 12 800 ha, d.v.s. 30 % mindre än på hösten 1992.

4.2. Arealer och skördar

Till följd av åkerröjning ökade åkerarealen med cirka 60 000 ha i slutet av 1980-talet. Från början av 1989 har den totala åkerarealen minskat och den var 2.50 milj. ha år 1993.

Den odlade åkerarealen minskade starkt under åren 1989-92 till följd av träda. År 1993 registre-

Figur 2. Hektarskörden utan halm åren 1975-1993, fe/ha.

rades en liten avvikelse i denna utveckling. Den premierade trädan uppgick till totalt 450 000 ha, vilket var cirka 50 000 ha mindre än föregående år. Den övriga trädan ökade dock med 23 000 ha, vilket gör att åkerarealen ökade från föregående år med 30 000 ha och uppgick till 1.75 milj. ha med betesmarkerna inberäknade.

Inga väsentliga förändringar ägde rum beträffande sädesarealen. Brödsädesarealen ökade något, men i motsvarande grad minskade

kornets odlingsareal. Statistiken ger vid handen att hö- och ensilage arealen ökade med cirka 20 000 ha. Arealerna med sockerbeta och oljevaxter förändrades knappast alls. Produktionen av dessa växter grundar sig på odlingskontrakt, vilket förhindrar årliga växlingar i arealerna. Odlingen av potatis har också stabiliserat sig på nuvarande arealnivå.

Sädets hektarskördar var goda. Vårvetets hektarskörd var 3 660 kg, d.v.s. cirka 15 % större än den normala skörden. Det är den

Tabell 4. Skördearealer för de viktigaste odlingsväxterna och deras skördar åren 1992 och 1993.¹⁾

	Areal 1000 ha	1992 Skörd 100 kg/ha	Samman- lagt. milj. kg	Areal 1000 ha	1993 Skörd 100 kg/ha	Samman- lagt. milj. kg
Höstvete	12.3	28.6	35	18.1	34.3	62
Vårvete	75.6	23.4	177	80.9	36.6	296
Råg	10.6	25.0	27	22.7	27.7	63
Korn	472.9	28.1	1331	457.7	36.7	1679
Havre	330.7	30.2	998	330.6	36.4	1202
Potatis	34.9	192.9	673	36.4	213.5	777
Sockerbeta	32.4	323.8	1049	32.9	302.7	996
Hö	219.7	35.2	774	228.9	40.1	918
Färskfoder	37.6	158.0	594	37.9	178.4	676
Ensilage	267.8	171.4	4589	280.2	190.5	5337
Oljevaxter	72.5	18.3	133	69.4	18.4	127
Övriga växter	62.5			56.6		
Sammanlagt	1629.5	2786 ²⁾	4475 ³⁾	1652.3	3316 ²⁾	5403 ³⁾
Betesmark	128.5			131.7		
Träde mot premie	508.9			450.4		
Åkerareal	19.6			43.3		
Sammanlagt	226.5			225.8		
Åkerareal slgt.	2513.0			2503.5		

¹⁾ År 1990 utfördes en allmän lantbruksräkning. Till följd av den har statistiken ändrats något. Den totala åkerarealen är större än den areal som har grundats. Den grundade arealen var år 1990 2.436 milj. ha och arealen enligt lantbruksräkningen 2.544 ha. Detta bör beaktas när man gör jämförelser med statistik från 1980-talet.

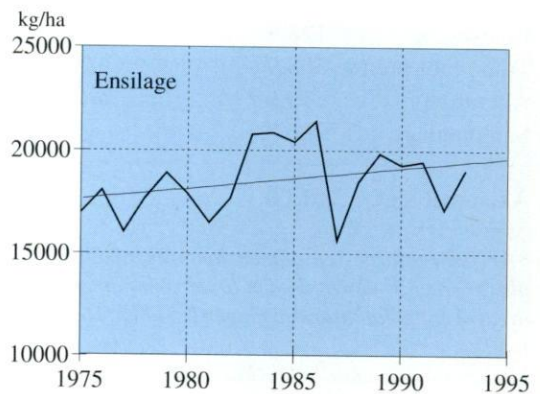
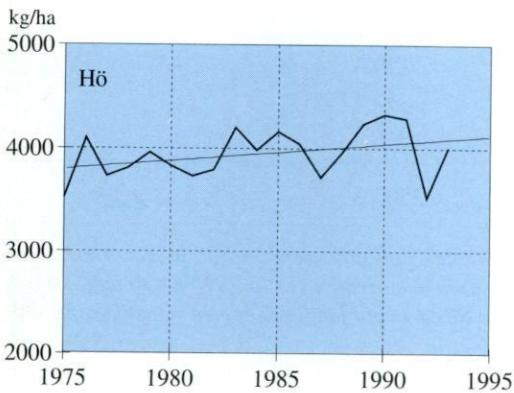
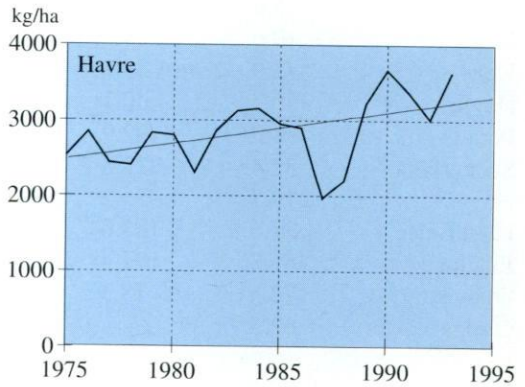
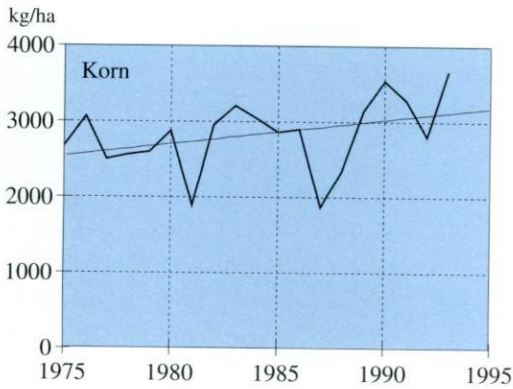
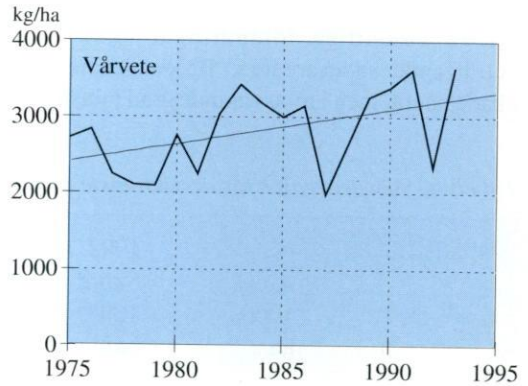
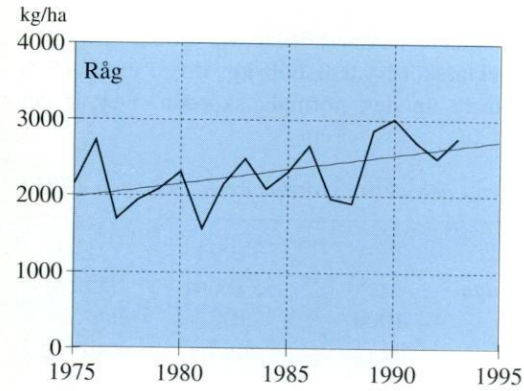
²⁾ foderenhet/ha utan halm. Foderenhetsnormerna ändrades för sädeslagens del i början av år 1990. Den genomsnittliga ökningen var cirka 2 %.

³⁾ foderenhet/ha utan halm.

högsta hektarskörderna genom tiderna. Höstvetets skörd var något mindre, men också storleken på denna skörd var betydligt större än medeltalet över en längre period. Brödsädeskörden var betydligt större än föregående år till följd av

odlingsarealens och hektarskördens tillväxt.

Skördenivån på fodersäd var också god. Kornets hektarskörd uppgick till 3 670 kg och havrets hektarskörd till 3 640 kg. Båda är cirka 400-500 större än trendvärdena över en längre

Figur 3. De viktigaste odlingsväxternas hektarskördar åren 1975-93.

tid. Mängden fodersäd var 24 % större än föregående år. Fodersäd producerades cirka 800 milj. kg över eget behov. En omfattande träda stoppar ännu inte upp överskotten. Dock bör man konstatera att årets skördenivå var högre än normalt.

Hektarskörden för potatis var högre än året förut. Således överstiger utbudet i viss mån efterfrågan i hemlandet. Hektarskörden på sockerbeta var normal och till sin storlek motsvarade den skördenivån ett år tidigare. Oljeväxternas skördenivå var högre än någonsin.

Angivet i foderenheter uppgick skörden till 3 316 foderenheter/ha, vilket är betydligt högre än trendvärdet. Den totala skörden, 5 403 milj. foderenheter, var cirka 21 % större än året förut men så utgör också missväxtåret 1992 jämförelsebas.

5. Husdjursproduktion

Husdjursproduktionen sjönk ytterligare år 1993. Bara produktionen av hönsägg ökade något. Trots avsaknaden av aktiva produktionsbegränsningsåtgärder, kände man år 1993 ännu av de begränsningsåtgärder som sattes in året innan. Till följd av dem sjunker också produktionen av nötkött. Produktionen av fjäderfäkött sjönk.

Mjölproduktionen sjönk med cirka 10 milj. liter. Nya produktionsminskningsavtal ingicks inte år 1993. Till följd av detta höll sig produktionen på samma nivå som föregående år. Hösten 1993 sjönk produktionen dock till följd av slakten på kor, trots att en god foderskörd å sin sida hade förutsatt att kreatursbeståndet bibehållits. Det torde dock vara fråga en normal produktionsnedläggning. Speciellt har innehavarna av små boskapsbesättningar avstått från sin produktion, vilket också har varit meningen.

En minskning av mjölkproduktionen har haft stor inverkan på mejeriindustrin. Tillgången på råmaterial har försvårats. Efterfrågan på konsumtionsmjölk måste tillfredsställas först, vilket innebär en stark minskning av produktionen av ost och mjölkpulver. En sänkning av

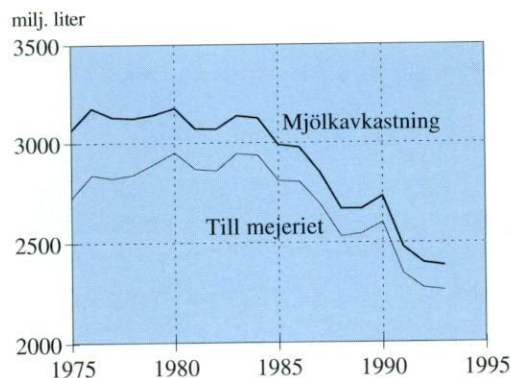
exportstödet är en av de positiva följderna av detta.

Produktionen av mjölk överstiger tydligt den inhemska efterfrågan. Konsumtionen har sjunkit och självförsörjningsgraden beräknad enligt flytande mjölk uppgick till cirka 110 %. Självförsörjningsgraden beräknad enligt fett överstiger denna.

Produktionen av nötkött uppgick år 1993 till cirka 106 milj. kg, d.v.s. den var 9 % mindre än år 1992. Orsaken är en minskning av mjölkbeståndet, varav följer att slaktjurens antal minskar. En ökning av slaktvikten har gjort att produktionsökningen har fortsatt, men kulmen håller på att nås. Produktionen kommer att minska i framtiden då slaktjurens antal går ner. Prognosen för år 1994 är 104 milj. kg.

För närvarande finns ett stort överskott på nötkött för att produktionen har gått ner. Man kan dock anta att det uppstår brist på nötkött då produktionen ännu minskar betydligt och då efterfrågan ökar efter den ekonomiska nedgången.

Produktionen av svinkött sjönk med ca 5 % år 1993. Produktionen har begränsats av en exportavgiftslag, som stadgar att slaktvikten inte får överstiga 76 kg. I fall slaktvikten är högre påförs en marknadsföringsavgift, som är 100 p/kg för hela kroppen. Slaktvikterna har sjunkit till 73-74 kg efter att ha varit knappt 80 kg år 1989. Man beräknar att produktionen av

Figur 4. Mjölkproduktionen och den mjölmängd mejerierna mottagit åren 1975-93.

Tabell 5. Husdjursproduktionen åren 1988-1993¹⁾.

		1988	1989	1990	1991	1992	1993 ^p
Mjök	milj. l	2668	2668	2730	2477	2399	2374
Mejerimjök	"	2531	2547	2600	2345	2274	2264
Nötkött	milj. kg	111	107	118	122	117	106
Svinkött	"	169	174	187	177	176	168
Hönsägg	"	77	76	76	67	67	70
Fjäderfäkött	"	28	30	33	37	36	35
Övrigt kött	"	4	4	4	5	5	5

¹⁾ I början av mars 1990 frångick man köttets varmviktsavdrag. Till följd av detta är produktionsmängderna 3 % större än förut. Priserna sänktes på motsvarande sätt med 3 %.

svinkött kvarstår på nuvarande nivå år 1994.

Produktionen av hönsägg ökade år 1993 med 3 milj. kg till 70 milj. kg. Produktionsbegränsningsavtal tillämpades inte och tidigare avtal upplöstes, vilket förklarar produktionsökningen. Kläckningarna har ökat så tryck finns att öka produktionen. Man förutspår att produktionen år 1994 ökar något. Självförsörjningsgraden för hönsägg är fortfarande förhållandevis hög, 123 % år 1993.

Produktionen av fjäderfäkött har redan under en längre tid vuxit ganska jämnt. Konsumenterna har gynnat broiler och priserna har varit konkurrenskraftiga i jämförelse med annat kött. Konsumtionen likaväl som produktionen förutspås växa ännu under de närmaste åren,

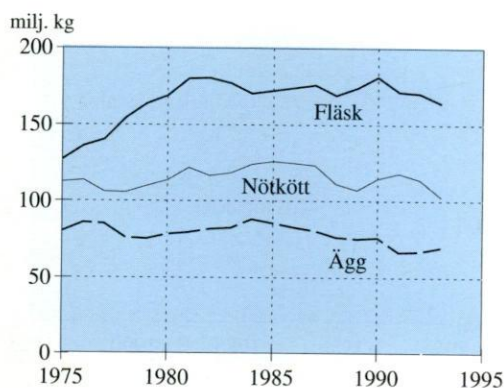
men detta torde kräva en återhämtning av ekonomin.

Produktionen och konsumtionen av övrigt kött (färkött, hästkött och ren) är liten i Finland. På olika sätt har försök gjorts att stimulera produktionen av färkött, men resultaten har hittills varit obetydliga. En liten mängd färkött importeras till vårt land, vilket tyder på att rum finns för en produktionsökning. Producentpriset på färkött har dock understigit riktpriiset. Produktionen av renkött uppgår till cirka 4 milj. kg om året. Till övrigt kött kan älgkött räknas. Mängden älgkött uppgår årligen till 6-7 milj. kg. Den är alltså större än det egentliga övriga köttet som ingår i statistiken.

6. Konsumtion

Den ekonomiska nedgången har inverkat på konsumtionen. De disponibla inkomsterna har reellt sett sjunkit och sparkvoten har å sin sida ökat till följd av att lån avkortats. Konsumtionen har slukat betydligt mindre medel än förut. Detta återspeglar sig också i konsumtionen av livsmedel.

Livsmedelspriserna har hållit sig på en tämligen stabil nivå under de allra senaste åren. Det officiella konsumentprisindexet visar att priset på livsmedel sjunkit med cirka 0.5 % under år 1993. Orsaken är dels att produktionspriserna har sjunkit, dels att handelns marginaler

Figur 5. Produktionen av nötkött och svinkött samt hönsägg åren 1975-93.

har minskat. Erbjudandena har blivit vanligare i minuthandeln.

Totalkonsumtionen av mjölkprodukter sjönk något år 1993. Den egentliga konsumtionen av mjölk fortsatte att sjunka något. Speciellt sjönk konsumtionen av konsumtionsmjölk, vars fetthalt är 3.9 %. Däremot ökade konsumtionen av fettfri mjölk något. Konsumtionen av andra flytande mjölkprodukter låg kvar på den tidigare nivån.

Den egentliga konsumtionen av mejerismör låg kvar på fjolårsnivå, men konsumtionen av det smör som återfinns i olika blandningar ökade något. I den konsumtionssiffran på 5.7 kg per capita som tabell 6 presenterar har inräknats bara den egentliga konsumtionen av smör.

Konsumtionen av smör- växtoljeblandningar uppgår sammantaget till cirka 3 kg per capita. Konsumtionen av dessa har redan uppnått en tämligen stabil nivå. Konsumtionen återspeglar inte längre större förändringar. Således kan man anta att totalkonsumtionen stabiliserar sig på sin nuvarande nivå.

Konsumtionen av ost har fortsättningsvis ökat år för år men år 1993 stannade ökningen av, uppenbarligen till följd av den ekonomiska

Tabell 6. Konsumtionen av mjölkprodukter och margarin per person åren 1985-93.

	Flytande mjölk liter	Smör kg	Ost kg	Margarin kg	Smörblandningar kg
1985	243.2	10.9	9.6	7.1	1.7
1986	235.7	8.8	10.3	7.2	1.7
1987	232.8	8.2	11.5	7.1	2.2
1988	228.9	7.0	11.7	7.3	2.1
1989	224.7	6.5	12.5	8.0	2.1
1990	222.9	5.5	12.7	7.6	2.2
1991	215.7	6.2	12.8	7.9	2.6
1992	214.7	5.8	13.1	8.5	2.8
1993 ^p	214.5	5.7	13.0	8.6	2.9

^p) smör-växtoljeblandningar

Källa: Lantbruksekonomiska Forskningsanstaltens näringsbalanser, Elintarviketiето - Food Facts ab.

Tabell 7. Konsumtionen av kött och hönsägg åren 1985-1993 i kg/capita¹⁾.

	Nötkött	Svinkött	Fjäderfäkött	Hönsägg
1985	21.3	32.0	4.2	11.1
1986	21.1	32.7	4.5	11.7
1987	20.9	32.6	5.2	11.8
1988	20.8	32.7	5.6	11.6
1989	20.4	31.6	6.2	11.1
1990	21.6	33.0	6.5	11.1
1991	21.3	32.9	7.2	10.7
1992	19.7	32.4	7.4	10.9
1993 ^p	18.8	30.5	7.2	10.9

¹⁾ Köttets konsumtionssiffror överstiger med början från år 1990 de tidigare siffrorna med 3 % p.g.a. att köttets varmviktsavdrag lämnats bort vid vägningen.

nedgången. Det var dock fråga om en sänkning på bara cirka en procent. Räknat per capita är konsumtionen 13 kg, vilket motsvarar konsumtionen i många europeiska länder.

Konsumtionen av svinkött har stabiliserat sig på 32-33 kg per capita. En nedgång i inkomstnivån sänkte dock konsumtionen av svinkött med cirka 1.5 % år 1992 och cirka 4 % år 1993. Man förutspår att konsumtionen ännu sjunker något år 1994. Tidigare förutspådde man att konsumtionen skulle stiga upp till 37 kg, men så skedde inte.

Konsumtionen av nötkött sjunker också starkt. År 1992 sjönk konsumtionen med 7.5 % och år 1993 med cirka 4 %. Under många års tid har konsumtionen av nötkött varit sjunkande i någon mån. Orsaken till detta torde vara en förändring i prisförhållandena till förmån för svin- och fjäderfäkött. Under de senaste åren torde dock den största orsaken till sänkningen vara den minskning i köpkraft som den ekonomiska nedgången lett till.

Konsumtionen av fjäderfäkött har redan under en längre tid vuxit på bekostnad av annat kött. Lagerförändringar gör att det inte går att få fram exakta uppgifter gällande konsumtionen. Sannolikt är att konsumtionen fortsätter att växa, om än dock långsamt. Fjäderfäkonsumtionen sjönk dock med 2 %.

Konsumtionen av hönsägg stabiliserade sig på den nuvarande nivån på cirka 11 kg per capita år 1989 efter att dessförinnan ha ökat något till följd av tvåprissystemet. Beträffande hönsägg är konsumtionsvanorna mycket stabila, och konsumtionsförändringar är således inte att vänta. Enligt statistiken sjönk dock konsumtionen ifjol med två procent.

I internationell jämförelse är konsumtionen av kött och hönsägg på en tämligen låg nivå i Finland. Så är fallet också i Sverige. Konsumtionsvanorna har formats över en längre tidsperiod och de förändras inte speciellt snabbt. I stället för kött äter finländarna fisk och dricker mjölk. På så sätt är andelen djurprotein i konsumtionen i alla fall på samma nivå som i allmänhet i industriländerna. Mätt med energimått är vår konsumtion (2 800 kcal eller 11.7 MJ) låg i internationell jämförelse.

7. Utrikeshandeln

Målsättningen för Finlands lantbruk är självförsörjning. P.g.a. detta och till följd av att landet är avspärrat mot utländsk konkurrens, ankommer det i huvudsak på exporten och importen att utjämna variationerna vad gäller efterfrågan och utbud. Utrikeshandelns uppgift är att föra ut ur landet överproduktionen, så att

prisnivån i hemlandet kan bibehållas på uppställd nivå. Baslivsmedel importeras i mindre grad. I det fall att spannmålsskörden blir liten på grund av väderförhållandena nödgas man importera spannmål i större omfattning. Så var fallet bl.a. åren 1987 och 1988.

Frukter och grönsaker importeras enligt efterfrågan emedan den inhemska produktionen är begränsad. Kaffet är en av de viktigaste fria importartiklarna. Utrikeshandeln gällande vissa tropiska produkter är också relativt fri. I markbelopp är importen större än exporten (se tabell 8), även om överproduktionen anses vara lantbrukets största problem.

Nedskärningen av lantbruksproduktionen har i viss mån sänkt nivån på exporten av lantbruksprodukter. En minskning av mjölkproduktionen har speciellt inneburit en minskning av produktionen av mjölkpulver och på några har exporten så gott som helt stannat av (tabell 9). Också exporten av smör har i viss mån gått ner men för att konsumtionen av smör minskar har exporten ännu hållit sig på en betydande nivå. Exporten av ost har varit rätt jämn till följd av olika överenskommelser. Man strävar till att hålla exporten av ost på nuvarande nivå för att våra ostar har ett gott rykte utomlands. En minskning av råvaran tvingar fram en minskning av produktionen av ost. Således kan man vänta

Tabell 8. Exporten och importen av lantbruksprodukter åren 1983-92 i milj. mk.

	Export Totalt	Import Totalt	Kaffe	Frukter	Drycker och tobak
1983	2673.4	4888.2	1065.7	752.2	332.7
1984	2994.1	5226.5	1360.5	775.1	342.3
1985	2876.2	5388.9	1125.5	814.0	358.9
1986	2256.3	5713.2	1376.9	855.2	405.0
1987	2074.7	5798.1	990.9	978.7	401.7
1988	1815.8	5705.2	787.6	915.4	372.6
1989	2098.5	6111.3	825.5	942.1	494.3
1990	2508.7	5613.9	562.5	963.3	537.8
1991	2375.1	5794.5	562.1	1016.4	561.4
1992	2796.1	6488.4	526.2	1132.7	613.9

Källa: Finlands officiella statistik IA. Utrikeshandel.

Tabell 9. Exporten av vissa lantbruksprodukter åren 1983-93 i milj. kg.

	Smör	Ost	Mjölkpulver	Svinkött	Nötkött	Hönsägg	Spannmål
1983	26.6	32.3	37.5	26.6	16.7	32.2	-
1984	20.0	37.0	41.2	20.8	19.2	35.4	811.3
1985	18.6	37.0	40.1	17.8	21.5	32.9	561.0
1986	14.9	34.5	33.9	10.2	21.3	25.1	664.3
1987	21.3	34.4	31.7	17.3	22.0	21.6	294.9
1988	19.2	32.5	18.4	9.2	10.5	18.6	25.0
1989	20.3	26.3	8.0	14.0	5.5	19.1	334.8
1990	35.9	28.9	25.9	22.7	10.0	20.4	513.6
1991	22.7	27.8	16.5	14.5	18.5	12.9	1113.8
1992	17.3	24.9	7.8	13.4	16.2	11.9	717.8
1993 ^p	17	25	3	14	14	15	746

Källa: Handels- och industriministeriets statistik.

sig att exporten av ost minskar i framtiden. I överensstämmelse med ett avtal som ingåtts med EU importeras två miljoner kilo ost till vårt land och importen från Sverige har också inletts.

Exporten av kött hänger samman med dess överproduktion. Exporten av svinkött har stabiliserat sig på 14 milj. kg, en nivå som också torde gälla för år 1994. Exporten av nötkött var år 1993 cirka 14 milj. kg. Genom att skära ner produktionen har man velat minska på exporten av kött, men då konsumtionen i motsvarande grad har minskat har man inte blivit av med överproduktionen. Under några tidigare år har man på restaurangernas yrkan importerat nötkött. Finland har ingått ett specialavtal med Sverige om import av kött till reducerade importavgifter.

Exporten av hönsägg har under de senaste åren hållits på samma nivå, men den växte något ifjol till följd av en produktionsökning. Situationen skall vara oförändrad år 1994.

Exporten av spannmål har under de senaste åren mycket starkt belastat såväl den offentliga ekonomin som odlarnas ekonomi. År 1993 uppgick spannmålsexporten till 746 milj.kg. År 1993 använde man i hemlandet 286 milj. kg spannmål i andra syften. Av detta var 65 milj. kg malkorn och 44 milj. kg foder för pälsdjur.

Först i början av år 1994 trädde EES-avtalet

i kraft mellan EFTA och EU. Avtalet omfattar endast till en del lantbruksprodukter. Importen av förädlade livsmedel ökar dock något som en följd av avtalet; man har räknat ut att frigörandet av utrikeshandeln ökar speciellt importen av förädlade livsmedel. Primärproduktionen verkar åtminstone i detta skede inte att påverkas, den förblir tämligen skyddad. Det skulle vara mycket svårt för Finlands lantbruk att anpassa sig till en fri handel på världsmarknaden emedan vår kostnadsnivå är för hög jämfört med kostnadsnivån i många lantbruksländer.

8. Prisuppgörelser

Lantbruksprodukternas producentpriser fastslås vid lantbruksinkomstförhandlingarna som förs två gånger om året. Enligt lagen förs förhandlingarna mellan staten och lantbruksproducenternas organisationer. De sistnämnda är de finsk- och svenskspråkiga lantbruksproducenternas centralförbund.

Förhandlingarna förs i två skeden. I det första skedet kompenseras lantbrukarna för den kostnadsstegring som prisökningen på produktionsinsatser har lett till. För detta syfte har man tillsatt lantbrukets prisförhandlingsdelegation, som består av representanter för staten,

producenterna, löntagarna, konsumentorganisationerna och livsmedelsindustrin. Prisförhandlingsdelegationen gör upp en totalkalkyl över lantbrukets intäkter och kostnader på basen av medeltalet för de tre senaste kalenderårens mängder (se närmare beräkningen i kapitel 8.1). Som priser används dels priserna från föregående uppgörelse, dels granskningsperiodens priser. Enligt lagen kompenseras lantbrukarna helt för prissteg-ringarna. Detta sker genom en höjning av de s.k. riktpriisen och det prispolitiska stödet så att ökningen i totalintäkterna motsvarar kostnads-stegringen.

Prisförhandlingsdelegationen beslutar hur totalkalkylen görs upp. I praktiken har till den hört (med vissa undantag) samma produkter och produktionsinsatser som till Lantbruks-ekonomiska forskningsanstaltens totalkalkyl. Mängderna är dock medeltal för de tre senaste kalenderåren och priserna är priserna i januari och juli (med vissa undantag). Intäkterna och kostnaderna i prisförhandlingsdelegationens kalkyl motsvarar således inte de reella talen för något år.

Riktpris uppställs för mjölk, svin-, nöt- och färfkött, hönsägg, råg, vete, foderkorn och foderhavre (se bilagstabell 7.) Producentpriserna för övriga produkter får bildas fritt, men prisförändringarna i dessa beaktas i totalkalkylen. Riktpriserna borde realiseras i sin helhet. I samband med vårens uppgörelse görs en beräkning över hur riktpriiserna under- eller överskridits produktvis och sammantaget. Vad år 1991 ankommer hade man att gottgöra en underskridning och avdra en överskridning i den mån den avvek med mera än en procent. Den förra lagen beaktade totalavvikelsen, men år 1992 och 1993 gjordes detta bara om avvikelsen överskrider 2 %. Följande år återförs denna justering på prisen. Också likvider som betalas i efterskott (s.k. efterräkningar) beaktas vid prisuppgörelsen, så lantbrukarna kan inte den vägen få ut extra pris.

I det andra skedet förhandlar man om en höjning av lantbruksinkomsten. Lantbruksinkomsten är en ersättning för lantbrukarens egen arbetsinsats och eget kapital (räntorna på skulder beaktas vid kostnadsberäkningen). I de

tidigare lagarna hade man bundit en höjning av lantbruksinkomsten till den allmänna förtjänstnivåutvecklingen eller inkomstutvecklingen för landsbygdens löntagare. Numera existerar ingen bindning, utan förhandlarna kan själva besluta om inkomsthöjningen. I praktiken har man dock följt de allmänna arbetsmarknadsbesluten så att lantbruket har uppfattats som en speciell låglönebransch och man har gjort upp om en liknande uppgörelse som inom nationalhushållningens övriga sektorer. Man har strävat till att höja den ersättning som utgår per arbetstimme, varefter man beräknat den för hela lantbrukets del på basen av lantbrukets totala arbetsinsats. Emedan uppgörelsen alltid är ett förhandlingsresultat kan den aldrig beträffande sin utgång tydligt schematiseras.

I prisuppgörelserna beslutar man först om en prisförhöjning uträknat på ett medeltal. Efter det påförs höjningen på olika riktprisprodukter. I detta sammanhang kan man genom att ändra på prisförhållandena använda prispolitiken i ett produktionspolitiskt syfte. I praktiken finns exempel flera fall där man kraftigt höjt priset på en produkt (t.ex. vete och råg) för att upprätthålla prisnivån.

Prisnivåns upprätthållande

För att det erlagda producentpriset skall motsvara riktpriiset eller ligga så nära som möjligt, ingriper statsmakten på många sätt i prisbildningen. Fram till år 1988 fastställde Näringsstyrelsen de högsta detaljhandelspriserna för mjölk- och spannmålsprodukter. När priserna fastställdes beaktade man förändringarna i uppsamlings-, förädlings- och handelns kostnader så att producenterna kunde få ett pris som motsvarade riktpriiset. Också prisen på vissa köttförädlingsprodukter har reglerats. I början av oktober 1988 avstod man från all prisreglering och i.o.m. detta har detaljhandelspriset också beträffande ovan nämnda produkter bildats fritt.

Priserna på kött och hönsägg har alltid bildats fritt. Statsmakten reglerar dock utbudet genom att bevilja import- och/eller exportlicenser. Ifall producentpriset sjunker för mycket tillåts export då utbudet minskar och priset stiger. Ett alltför

högt producentpris kan fås ned med hjälp av import. Exportstödet hör nära ihop med prispolitiken. För att producentpriset inte skall understiga riktpriset, ersätts lantbruket för skillnaden mellan riktpriset och exportpriset. I praktiken är det exportföretag som fungerar inom andelsrörelsen och som i praktiken således ägs av lantbrukarna, som emottar ersättningen. I en importsituation utkrävs på motsvarande sätt en importavgift som höjer världsmarknadspriset till den prisnivå som gäller i hemlandet. I samband med importen av spannmål, socker och frön från oljevaxter talar man om ett tvåprissystem. Detta innebär en utjämning av skillnaden mellan ett högre pris som råder på hemmamarknaden och ett lägre pris på världsmarknaden.

Prisuppgörelsen från våren 1993 presenteras nedan i detalj i syfte att åskådliggöra förfarandet vid prisuppgörelser.

8.1. Prisuppgörelsen från våren 1993

I vårens prisuppgörelse räknar man ut kostnadsstegringen från den uppgörelse som gjordes på hösten föregående år (kostnadsstegringen från den nivå som den låg på i juli). På flere år har man inte gjort en prisjustering på hösten till följd av den låga inflationen. Så var fallet också hösten 1992 och därför gjorde man upp en kostnadskalkyl från den prisnivå som gällde i januari 1992 till prisnivån i januari 1993.

Prisuppgörelsen presenteras i huvuddrag i tabell 10. Med hjälp av riktpriserna från den föregående uppgörelsen och de genomsnittliga produktionsmängderna presenteras först intäkterna från riktprisprodukterna. Riktpriserna är desamma vid båda tidpunkterna och således är summorna också desamma. Dessa intäkter behövs dels då man räknar ut totalavkastningen, dels då man i ett senare skede räknar ut lantbruksinkomsten.

Sedan beaktar man i kalkylen intäktsökningen för andra produkter än riktprisprodukterna (potatis, sockerbeta, oljevaxter, fjäderfäkött,

malkorn). Priserna på dessa bildas fritt efter marknadskrafterna, även om man förhandlingsvägen kommer överens om priset på oljevaxter och sockerbeta. Det slutliga producentpriset på sockerbeta fastställs på basen av produktionens storlek. Baspriset på sockerbeta fastställs enligt en överenskommen produktionsmängd och för den överskridande mängden erhålls ett lägre pris. Man har också strävat till att justera priset på potatis men med dålig framgång. Utöver detta beaktas förändringar i efterräkningar, arrendeinkomster och stöd.

Man är tvungen att ta med alla produkter i kalkylen för att man inte kan specificera kostnaderna för riktprisprodukterna respektive kostnaderna för andra produkter. Kalkylen omfattar också skördeskadeersättningar. Storleken på skördeskadeersättningarna fastslås årligen samtidigt som man kommer överens om hur stor del av ersättningarna som skall tillföras lantbrukets inkomst.

Man strävar till att göra kostnadskalkylen så heltäckande som möjligt men ändå sådan att den omfattar det egentliga lantbruket. I denna strävan kan man inte fullständigt lyckas, emedan det är svårt att i statistiken räkna ifrån t.ex. byggnadskostnader för grönsaksproduktion i drivhus. En del av maskinparken kan nyttjas i skogsbruket men också denna post är svår att beräkna.

En del av produktionsinsatserna är lätta att statistikföra. Så är fallet bl.a. beträffande foder och konstgödsel. Problem uppstår vad gäller avskrivningar för maskin-, redskaps- och byggnadskostnader för att förändringarna i dessa är svåra att definiera. Avskrivningarna kan räknas ut beskattningsmässigt eller enligt nationalinkomststatistiken. I det första fallet beaktas avskrivningarna enligt anskaffningspriset och i det senare enligt återanskaffningspriset. P.g.a. inflationen ger dessa metoder olika resultat. Vanligen har man använt sig av avskrivningar som följer nationalinkomststatistiken. I uppgörelsen för år 1990 använde man en metod som ligger nära beskattningspraxis.

Det är också svårt att bedöma de allmänna utgifterna. I kalkylen används uppgifter som

Tabell 10. Intäkts- och kostnadskalkylen för prisuppgörelsen våren 1993.

	Nivån våren 1992 milj.mk	Nivån våren 1993 milj.mk	Förändring %
Intäkter			
Riktprisprodukter	18096.0	18096.0	0.0
Övriga produkter	2660.3	2643.7	-0.6
Arrendeinkomster	780.3	781.6	0.2
Efterräkningar	286.6	224.3	-21.7
Stöd sammanlagt	3934.7	3934.7	0.0
Ersättningar för skördekadior	50.0	50.0	0.0
Sammanlagt	25807.9	25730.3	-0.3
Kostnader			
Konstgödsel	1242.2	1229.2	-1.1
Köpt foder	2624.8	2547.5	-2.9
Lönekostnader	614.1	678.7	10.5
Maskin- och redskapskostnad	4162.2	4461.8	7.2
Byggnadskostnad	1109.6	1088.6	-1.9
Räntor och skulder	2037.2	2025.5	-0.6
Allmänna utgifter	1474.0	1522.4	3.3
Arrendeutgifter	718.4	727.0	1.2
Övriga utgifter	2492.5	2659.5	-6.7
Sammanlagt	16475.0	16940.2	2.8
Justering som gjorts p.g.a. att riktprisprodukterna underskridits 1991, minskning med	381.5		
Lantbruksinkomst	8951.2	8790.2	-1.8
Sänkning av lantbruksinkomsten		144.5	
En underskridning av riktprisnivån 1992		279.1	
Höjningsbehov utgående från intäkts- och kostnadskalkylen		423.6	

har legat som grund för beskattningen. Också beträffande andra produktionsinsatsposter är man hänvisad till uppgifter från beskattningen. En svaghet i detta sammanhang är att det dröjer att sammanställa statistiken. I kalkylen kan man använda sig bara av en enda slutlig årsstatistik. I övrigt är man hänvisad till en uppskattning av statistiken.

Prisstatistiken är lättare att göra upp än statistik över produktionsinsatsernas mängd. Svårigheter

uppstår då man bedömer de priser som lantbrukarna erlagt i verkligheten. Olika slags rabatter beviljas på angivna priser och de borde beaktas. Rabatterna på konstgödselpriser har beaktats genom en uppföljning av partipriserna. Beträffande foder övergick man år 1987 till en uppföljning av partiprisen. När de faktiska priserna har sett ut att underskrida partipriserna har man sänkt prisnivån i överensstämmelse med förhandenvarande uppgifter. Ansenliga

rabatter torde också beviljas på maskiner. Saken har dock ännu inte undersökts, vilket gör att detta ännu inte har kunnat beaktas i kalkylerna. Sommaren 1991 sänkte handeln de angivna priserna med 15 %. Denna prisförändring överfördes i sin helhet på priserna i höstens prisuppgörelse. Efter denna justering torde priserna på maskiner ligga nära det pris som lantbrukarna har erlagt.

Lantbrukets prisförhandlingsdelegation gjorde upp sin kalkyl enligt tidigare principer. Problem uppstod för att man inte hade tillgång till angivna priser för foder. P.g.a. detta kunde man inte använda sig av det tidigare sättet för att definiera av foderpriserna. Tidigare hade man på basen av angivna priser först definierat ifrågavarande nivå, som man sedan hade sänkt med de rabatter som undersökningarna visade att hade beviljats. Metoden var alltid litet kontroversiell för att rabattprocenterna inte användes i största möjliga utsträckning. För att man nu inte alls hade angivna priser att tillgå använde man sig av priser som utredningarna gav vid handen. Förändringen estimerades utgående från priser från början och slutet av år 1992. På detta sätt använde man sig av en förändring som omfattade enbart ett halvt år även om kalkylen i princip gjordes upp från januari 1992 till januari 1993. Man valde denna metod bl.a. av den orsaken att det hade varit besvärligt att räkna ut foderskatteerna om man i kalkylen utgått från priserna i slutet av år 1991.

När man gör upp priskalkylen beaktar man inte längre förändringen i andra produkters avkastning. Detta grundar sig på en förändring i lagen. Till följd av lagen minskade höjningsbehovet med 16.6 milj. mk.

Den egentliga kostnadsökningen var 465 milj. mk eller 2.8 %. En ökning av maskin- och redskapskostnaderna respektive bränsle- och smörjmedelskostnaderna bidrog långt till ökningen: de förra ökade med 300 milj. mk och de senare med 160 milj. mk. Lönekostnaderna ökade också betydligt (10.5 %). En sänkning av priset på konstgödsel och köpt foder verkade i motsatt riktning.

Efterräkningar

Förtag inom andelsrörelsen visar inte upp vinst. I slutet av redovisningsperioden utbetalas verksamhetsöverskottet som en s.k. efterräkning, som bestäms enligt varje medlems försäljning. För mjölkens del har de varit betydande. T.ex. år 1990 uppgick efterräkningen för mjölk till 10 p/l. Efterräkningar har också erlagts för kött.

Systemet med efterräkningar gör det möjligt att erlagga ett producentpris som är högre än riktpriiset. Därför finns i lagen en bestämmelse om att en förändring i efterräkningarna skall beaktas vid uträkningen av kostnadskompensation. Efterräkningarna erlaggs vid utgången av kalenderåret och statistiken blir inte färdig till vårens prisuppgörelse. Därför beaktas de i samband med höstens prisuppgörelse.

Emedan ingen prisuppgörelse gjordes hösten 1992, beaktades efterräkningarna i uppgörelsen hösten 1993 (tabell 11).

Tabell 11. Efterräkningarna i prisuppgörelserna våren 1993. ¹⁾

	Mängd 1991 milj.kg	Efter- räkningar 1990 p/kg	1991 p/kg
Mjölk, milj.l.	2466.11	9.81	7.89
Nötkött	119.02	18.41	9.00
Svinkött	180.02	10.17	4.79
Fårkött	1.11	19.65	8.36
Hönsägg	70.27	4.37	14.25
Kött av spädkalv	0.03	14.19	8.32
Fjäderfäkött	35.39	3.03	0.66
Hästkött	0.87	10.04	5.72
Sammanlagt milj. mk		286.6	224.3
Förändring milj. mk			-62.3

¹⁾ Denna kalkyl har gjorts upp för uppgörelsen hösten 1992. Då var efterräkningarna som utbetalades år 1991 föremål för granskning.

Förverkligandet av riktpiserna

I vårens prisuppgörelse beaktas förverkligandet av riktpiserna. För detta gör man en kalkyl som beaktar avvikelserna från alla riktpiser under prissättningsperioden. Tidigare beaktades denna avvikelse till sitt fulla belopp så att underskottet erlades och överskottet drogs från höjningsbehovet för följande prissättningsår.

Lagen har dock ändrats så att man år 1991 beaktade överskottet till den del det överskred en procent. År 1991 var avvikelsen sammanlagt 3.09 %, varför riktprisen höjdes med 2.09 %, d.v.s. 381.5 milj. mk för år 1992. Denna summa drogs ifrån höjningsbehovet år 1993.

År 1992 ändrades lagen åter så att avvikelsen beaktades till den del den överskrider två procent. Producentpriserna avvek från riktpiserna med 3.54 %. Således skulle riktpiserna år 1993 höjas med 1.54 %, d.v.s. 279.1 milj. mk.

Kostnadskompensation

Enligt den kalkyl som pridförhandlingsdelegationen gjorde var kostnadskompensationen således:

	milj. mk
produktionsförändring	61.0
kostnadsförändring	465.0
avvikelse i prisen år 1991	-381.5
avvikelse i prisen år 1992	<u>279.1</u>
	423.6

Lantbruksinkomststoppörelsens slutsumma var 310.0 milj. mk. Som brukligt är i dylika sammanhang är delarna i denna summa svåra att spåra. Det statsfinansiella läget gav rum för en uppgörelse i denna storleksklass. Man var tvungen att motivera denna lösning.

När uppgörelsen gjordes kunde man konstatera en prisökning på 2 % på konstgödsel i april 1993. Denna beaktades som en höjande faktor i kalkylen. Grundräntan sjönk med en procentenhet i februari, vilket man också beaktade i kalkylen. Beträffande maskin- och redskapskostnadsindexet beslöt man använda ett poängtal på 110.2. Detta sänkte höjningsbehovet med 98.86 milj. mk.

Statens budget kanaliserar stödet till lantbruket. Utöver detta har budgeten socialpolitiska uppgifter. De senare är svåra att spåra. Staten deltar med drygt 500 milj. mk i kostnaderna för avbytarsystemen. I samband med inkomststoppörelsen ombesörjs också lantbrukets finansieringsandel i pensioner, avgifter för olycksfall m.m. Löntagarnas arbetspensionsavgift (3%), som togs i bruk år 1993, ombesörjs så att den räknas som inkomst som lantbrukarna erhåller för att de inte betalar den i samband med beskattningen i likhet med löntagarna. Också annat som kan klassificeras som inkomst kanaliseras genom budgeten. År 1992 kom man överens om att anslå 480 milj. mk för en balansering av produktionen. Den nämnda summan skulle behandlas som inkomst för lantbruket. Alla ovan nämnda poster hade minskats med 85.3 milj. mk. Således skulle lantbrukets inkomster ökas med nämnda belopp.

Höjningsbehovet på 310.0 milj. mk var uppbyggt enligt följande:

	milj. mk
Prisförhandlingsdelegationens kalkyl	423.60
Ändringar man kommit överens om i inkomstförhandlingarna:	
1. maskin- och redskapskostnadsind.	
107.86 inverkan på höjningsbehovet	-98.86
2. inverkan av en 2 %-ig ökning på konstgödselpriserna	24.58
3. en sänkning av grundräntan på 1 %, inverkan på kreditinrättningarnas krediter	<u>-124.62</u>
	-198.90
Avtal enligt resultatet i inkomstförhandlingarna	224.70
Sänkning av de poster som lantbruksinkomsten består av	<u>85.30</u>
Uppgörelsen då alla poster beaktas	310.00

Den slutliga uppgörelsen

Inkomsttavtalet borde ingås före utgången av februari för att de nya riktpiserna skall kunna träda i kraft i början av mars såsom lagen förutsätter.

I avtalets slutskede delas den summa som reserverats för en höjning av riktpiserna mellan olika produkter. Man strävar till att utveckla inkomstnivån inom olika produktionsinriktningar med prisökningar. Således krävs prisökningar vanligen för alla produkter. Som utgångspunkt för förhöjningarna använder sig förhandlarna av kalkyler om kostnadsutvecklingen inom olika produktionsinriktningar. Också marknadsituationen inverkar på avtalet.

Man kom överens om att verkställa avtalet så att statens stöd ökades med nämnda 310 milj. mk. Således hade man inte varit tvungen att ändra riktpisen. I verkligheten sänktes priserna på allt spannmål med 5 p/kg. I avtalet ingick nämligen en överenskommelse om finansiering av exporten av lantbruksprodukter. Av statens medel beslöts att i enlighet med lantbrukskomstlagen anslå 320 milj. mk för att täcka lantbruksproducenternas exportkostnadsandel. Därtill sänktes tilläggspriset på hönsägg fr.o.m. 1.4. med 30 p/kg. Då exportkostnadsandelen direkt dras ifrån stödet minskar exportkostnadsavgifterna, detta har ingen direkt inverkan på odlarnas inkomster.

För prissättningsåret 1993/94 fastslogs priset på malkorn till 1.99 mk/kg (sänkning på 5 p/kg) och priset på matpotatis till 1.23 mk/kg.

8.2. Höstens prisuppgörelse

Höstens prisuppgörelse syftar till att klarlägga kostnadsändringen till följd av prisändringarna på produktionsinsatserna. Riktpiserna ändras i enlighet med detta. Höstens uppgörelse är snävare än vårens. Man förhandlar inte alls om inkomstfrågor och en ändring i kapitalkostnaderna beaktas bara en gång i året och detta i samband med uppgörelsen på våren.

Från januari till juli hade kostnaderna stigit med 250.7 milj. mk eller 1.5 %. Inflationen har varit låg såväl inom lantbruket som inom hela nationalekonomin. Vissa undantag finns dock. Priserna på växtskyddsmedel hade gått upp med 8.2 % och priset på elektricitet med 8.4 %.

I höstens prisuppgörelse beaktas beträffande intäkterna bara ändringen i efterräkningarna.

P.g.a. att statistiken släpar efter hänskjuts detta till höstens prisuppgörelse. I efterräkningarna registrerades en minskning på 20.4 milj. mk. Höstens intäkts- och kostnadskompensationskalkyl såg ut på följande sätt:

En sänkning av kostnaderna	250.7 milj. mk
Efterräkningar	<u>20.4 milj. mk</u>
Höjningsbehov	271.1 milj. mk

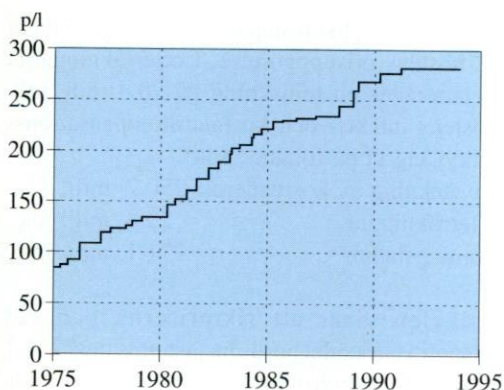
Kalkylen visar att riktpiserna och det prispolitiska stödet borde ha justerats med 271.1 milj. mk. En ändring av riktpiserna verkställs i höstens uppgörelse bara om ändringen i riktpiserna och det prispolitiska stödet överskrider två procent. Denna gång var ändringen 1.2 %. Således ingrep man inte denna gång i riktpiserna.

8.3. Producentpriserna

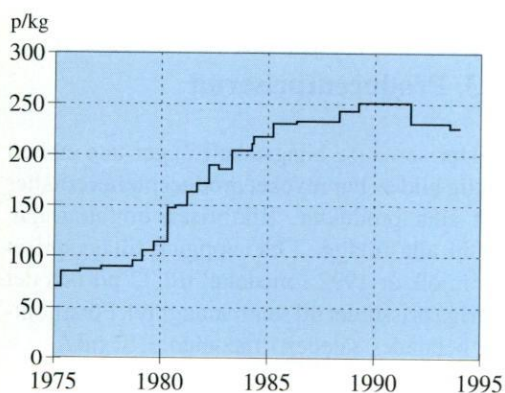
Riktpiserna (se bilagstabell 7) ger inte en helt riktig bild av hur mycket producenterna erhåller för sina produkter. Riktpisen omfattar inte alltid alla tillägg. T.ex. uppgick tilläggspriset på mjölk år 1992 i medeltal till 32 p/l och det övriga prisstödet till sammanlagt p/l. För mjölk- en betalades således i medeltal 3.17 mk/l.

Tabell 12. De utbetalda producentpriserna åren 1984-1993 för de viktigaste lantbruksprodukterna, inklusive alla tillägg och minskade med exportavgifter och mjölkens kvotavgifter.

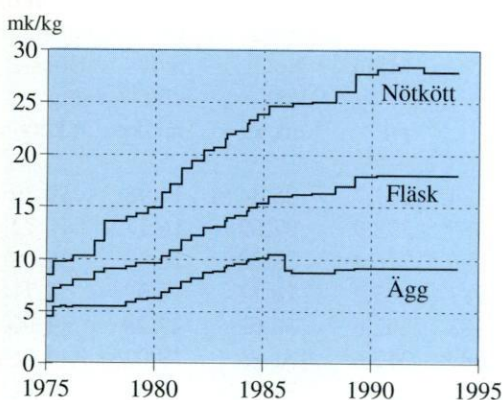
År	Mjölk p/l	Nöt- kött mk/kg	Svin- kött mk/kg	Höns- ägg mk/kg
1984	261.7	25.84	14.98	10.29
1985	273.9	27.62	16.17	10.72
1986	276.4	28.28	16.49	10.68
1987	283.3	28.77	16.52	10.71
1988	292.6	30.62	17.28	11.06
1989	312.6	32.86	18.02	11.76
1990	316.5	32.11	17.66	11.81
1991	321.2	29.44	16.62	11.86
1992	317.2	30.04	16.30	11.95
1993 ^p	321.8	29.34	16.25	11.78

Figur 6. Mjölakens riktpreis åren 1975-93.

Figur 7. Vetets riktpreis åren 1975-93.

Figur 8. Riktpiserna på nöt- och svinkött samt hönsägg åren 1975-93.

I tabell 12 presenteras utvecklingen av de viktigaste producentpriserna åren 1984-1993. Från dessa priser har exportkostnaderna avdragits.

Att märka är att producentpriset på kött har sjunkit från år 1989 framåt. År 1992 var förändringarna visserligen små och priset på nötkött steg något. Orsaken till prisnedgången har varit det svåra marknadsläget och uppenbarligen också slakteriernas kostnadskris, vilket har lett till en sanering av branschen. Det finns överkapacitet på området.

Producentprisindexet sjönk från år 1990 till 1993 med 5 %. Riktpiserna har höjts relativt litet och för köttets del har de inte ens förverkligats. Å andra sidan har arealtilläggen och hektarstödet ökat. Deras inverkan återspeglas inte i producentpriserna.

8.4. Detaljpriserna

I tabell 13 finns minutpriser angivna för vissa livsmedel. Jämförelser mellan producent- och detaljpriser är svåra att göra eftersom den produkt som återfinns på konsumentens bord sällan är densamma som den som har avgått från lantgården. Konsumtionsmjölk erhålls genom att separera fett från mjölken, köttet är endast en del av bålen, brödsäden är mald o.s.v. I vissa

Tabell 13. Vissa detaljhandelspriser i september 1991-93.

Produkt	1991 mk/kg	1992 mk/kg	1993 mk/kg
Konsumtionsmjölk(mk/l)	4.11	4.04	3.90
Smör	33.12	32.70	32.14
Emmental-ost	49.27	49.99	49.69
Nötkött (malet kött)	49.44	47.93	45.68
Svinkött (mellan rev)	35.78	35.61	35.24
Hönsägg	17.18	17.14	16.77
Vetemjöl	6.22	5.83	5.51
Finsocker	7.76	7.52	7.38
Potatis	3.12	3.54	2.78

Källa: Statistikcentralens konsumentprisstatistik.

fall är jämförelsen lättare. Hönsägg och potatis är produkter som inte förändras i handelskedjan.

Detaljpriserna sjönk något år 1993. Speciellt har detaljpriset på nötkött sjunkit. Prisen på näringsgruppen i prisindexet sjönk från år 1992 till år 1993 med cirka 0.5 %.

9. Lantbrukets inkomstutveckling

9.1. Inkomstkällor

Odlarfamiljerna erhåller cirka hälften av sina inkomster från lantbruket, såsom framgår av tabell 14. Dessa uppgifter grundar sig på lgårdsbrukets inkomst- och skattestatistik, vars population bygger på 109 600 naturliga personers lägenheter år 1991. Lägenheterna hade i medeltal 17.8 ha åker och 38.1 ha skog.

En genomsnittlig kalkyl fövränger en aning bilden av inkomstbildningen. Pensionsinkomsterna bidrar till detta. Gruppering enligt ålder ger vid handen att av de lägenheter som statistiken omfattar ägs drygt 11 % av personer som är äldre än 65 år.

Inkomsterna från skogshushållningen sammanfaller med beskattningen och motsvarar således inte de verkliga inkomsterna.

Löneinkomster är en väsentlig inkomstkälla på många gårdar. En möjlighet är att en av makarna utför ett avlönat arbete eller så kan

Tabell 14. Odlares och makans skattepliktiga inkomst enligt inkomstkälla i statsbeskattningen år 1991.

	Inkomster mk/lägenhet	%
Lantbruk	61 700	42.5
Skogsbruk	10 700	7.4
Löneinkomst	46 100	31.9
Övrigt	9 500	6.6
Pensionsinkomst	16 700	11.5
Sammanlagt	144 700	100.0

Källa: Gårdsbrukets inkomst- och skattestatistik 1991.

båda ha löneinkomster.

Inkomstjämförelser mellan lantbruket och andra sektorer är intressanta men svåra att göra då lantbrukarna erhåller inkomster från många olika källor. Svårigheter uppstår också av att lantbrukarfamiljen kan delta i gårdens arbeten på deltid. Det är så gott som omöjligt att dela upp de inkomster som lantbruket ger. Ett sätt att lösa saken är att i jämförelserna ta med sådana lantbrukare som erhåller sin huvudsakliga inkomst från lantbruket. Som lantbrukare på heltid har man då klassificerat sådana lantbruksmakar för vilka lantbrukshushållningens inkomstandel överstiger 75 % av totalinkomsterna. År 1991 fanns 36 700 dylika

Tabell 15. Lantbruksinkomstutvecklingen åren 1985-93 i milj. mk och som index.

	Total- intäkt	Total- kostnad	Lantbruks- inkomst	Index
1985	22 526.3	15 156.9	7 369.3	100.0
1986	23 273.4	15 625.9	7 647.5	103.8
1987	22 486.1	16 291.6	6 194.5	84.1
1988	24 027.5	16 469.2	7 558.3	102.6
1989	25 830.1	17 780.6	8 049.5	109.2
1990	27 525.5	18 168.0	9 357.5	127.0
1991	25 770.9	17 710.8	8 060.1	109.4
1992	24 937.1	17 582.3	7 354.8	99.8
1993 ^e	23 519.2	18 008.7	5 510.6	74.8

Tabell 16. Utvecklingen av lantbrukets netto-nationalproduktandel per arbetsinsatsenhet åren 1982-1992 (1984-1986 = 100).

År	NNP-andel ¹⁾	Arbets- ²⁾ insats	Inkomst- ³⁾ utveckling
1982	91.6	111.4	82.2
1983	100.4	105.5	95.1
1984	102.0	103.2	98.8
1985	97.3	100.5	96.8
1986	100.6	96.3	104.4
1987	76.5	91.9	83.2
1988	79.2	89.7	88.3
1989	99.3	82.3	120.5
1990	101.6	75.4	134.5
1991	90.5	71.0	127.4
1992	73.9	69.7	105.9

¹⁾ Lantbrukets netto-nationalproduktandel minus avskrivningar deflaterade med prisindexet för BNP (Real net value added at factor cost)

²⁾ Lantbrukets arbetsinsats enligt nationalin-komststatistiken (Total labour input in Annual Work Unit)

³⁾ BNP-andelen delad med arbetsinsatsen (Real net value added at factor cost per AWU = EU indicator 1)

lantbruk. Åkerarealen var på dessa lantbruk i genomsnitt 24.4 ha. Räknat per person uppgick lantbruksinkomsten på dessa lantbruk till 102 300 mk.

9.2. Lantbruks inkomsten år 1993

År 1993 sjönk lantbrukarnas inkomster med cirka 25 %. Produktionsmängderna var mindre än året innan. Producentpriserna sjönk något, men produktionsinsatsernas priser steg. Den uppgivna siffran grundar sig på preliminära kalkyler och den kan komma att rättas till senare av många orsaker.

Den mängd spannmål som kom ut på marknaden minskade med 16 % trots den goda skörden. Mängderna blev mycket små i början av året till följd av missväxten år 1992. Husdjursproduktionen sjönk också betydligt.

Produktionen av kött minskade med 5 % från året innan.

Användningen av produktionsinsatserna sjönk med 2 % jämfört med året förut. Gödselinköpen ökade med 8 % jämfört med år 1992, men foderinköpen minskade något. Produktionsinsatsmängderna är i många fall endast prognoser. Statistiken släpar ofta flera år efter. Detta är fallet bl.a. beträffande avskrivningar.

Producentpriserna minskade i fjol med cirka en halv procent. Riktprisen höjdes inte alls på våren även om det prispolitiska stödet ökade i någon mån. Producentpriserna släpade långt efter riktpriserna.

Prisen på produktionsfaktorerna gick upp med cirka 4 %. En ökning i bränsle-, elektricitets- och maskinpriserna inverkade mest på prisuppgången. Däremot sjönk priserna på foder och konstgödsel något.

Cirka 1 460 milj. mk uppbars av lantbruket i marknadsföringsavgifter. Utan de kostnader som överproduktionen leder till skulle inkomstnivån inom lantbruket således vara mycket högre.

EU följer lantbrukets inkomstutveckling genom att räkna ut lantbrukets reella netto-nationalproduktandel per arbetsinsatsenhet på årsbasis. I tabell 16 ingår en motsvarande kalkyl för Finlands del. Utgångspunkt är den totala bruttonationalproduktandel som framgår ur nationalekonomiska räkenskaperna. Utöver det egentliga lantbruket omfattar den trädgårdskötsel, pälstdjursavel, renskötsel, jakt samt svamp- och bärplockning. Från bruttonationalproduktandelen frändras avskrivningarna för hela sektorn då man får lantbrukets netto-nationalproduktandel. Den deflateras med prisindexet för bruttonationalprodukten (För Finlands del har man använt ett producentprisindex). På detta sätt erhåller man lantbrukets reella netto-nationalproduktandel.

EU använder sig av den årliga arbetsinsatsenheten (annual work unit, AWU) som arbetsinsatsenhet. Dess längd varierar från ett land till ett annat. I Finland beräknar man att den årliga arbetsinsatsen på ett finskt lantbruk uppgår till 1 860 timmar. Statistikcentralen gör upp lantbrukets arbetsinsatsstatistik i timmar per år. Genom att dividera denna med 1 860 får

man fram den årliga arbetsinsatsen i AWU. Om divisorn däremot är den samma för hela den ifrågasvarande perioden och man använder sig av index, saknar definitionen för AWU betydelse.

Den reella inkomstutvecklingen fluktuerar starkt. Detta beror främst på växlingar i skördenivån. Grovt uppskattat har inkomstnivån stigit med cirka 50 % från början av 1980-talet till början av 1990-talet.

9.3. Beskattning

Lantbrukaren betalar inkomstskatt enligt sina reella inkomster. I överensstämmelse med detta för varje lantbrukare enkel bokföring. I den framgår försäljningsinkomsterna och utgifterna för produktionsinsatserna. På anläggningstillgångar såsom maskiner och byggnader görs avskrivningar. Differensen mellan inkomster och kostnader eller nettoinkomsten av lantbruket utgör den beskattningsbara inkomst för vilken lantbrukaren betalar skatt enligt samma stadganden och skattetabeller som alla andra skattebetalare.

Avskrivningarna på maskiner och anordningar får högst uppgå till 25 % på utgiftsresten och avskrivningarna på produktionsbyggnaderna till högst 10 %. Avskrivningarna på maskiner och anordningar utgjorde 79 % och avskrivningarna på byggnader till 15 % av samtliga avskrivningar år 1986.

Värdet av de egna lantbruksprodukter som använts på lantbrukslägenheterna räknas inte som beskattningsbar inkomst. Man strävar till att möjligast noga skilja åt privathushållet från produktionsverksamheten. Speciellt beträffande energianvändningen uppstår problem. Eldningsolja och elektricitet köps till lägenheten på samma gång för såväl produktionsverksamheten som privathushållet. Skattemyndigheterna tillämpar direktiv som beaktar detta. Svårigheter uppstår också i samband med fördelningen av ränteutgifter mellan produktionsverksamheten och det privata hushållet.

I Finland betalar den skattskyldige både kommunal- och statsskatt. Kommunalskatten är en procentuell, jämfördelad skatt som inte är

beroende av inkomstnivån (15-20 % av inkomsterna). Statsskatten är progressiv.

Avdrag kan göras på många grunder och den beskattningsbara inkomsten kan vara betydligt mindre än den skattepliktiga inkomsten. År 1990 uppgick lantbrukarens och makans beskattningsbara inkomster i medeltal för hela landet till sammanlagt 144 700 mk. Av denna summa gick cirka 27 % i skatt.

För egendom betalas skatt enligt en separat progressiv förmögenhetsskatt (maximalt knappt 1 % av egendomens värde). Lantbrukets produktionsegendom (med undantag för husdjur och lager) är skattepliktig i motsats till vad fallet är inom annan företagsverksamhet. I praktiken betalar dock bara stora lantbrukslägenheter förmögenhetsskatt, emedan det värde för lägenheten som ligger som grund för beskattningen ligger långt under lägenhetens reella värde.

År 1993 ändras beskattningen väsentligt för kapitalinkomsternas del. Skatten är 25 % på kapitalinkomsten oberoende av dess källa. Lantbruket skapar också kapitalinkomst men det är svårt att uppskatta dess storlek. Sålunda kommer man att räkna ut lantbrukets kapitalinkomst schematiskt så att man från de skattepliktiga tillgångarna drar av först skulderna. Då får man fram nettoförmögenheten. Kapitalinkomsten inom lantbruket är 15 % av nettoförmögenheten. På denna kapitalinkomst betalar man skatt nämnda 25 %.

Skogsbeskattningen förnyades också i början av år 1993. Skogsägaren kan övergå till direkt beskattning av försäljningsinkomsten eller han kan hålla fast vid den tidigare beskattningen som grundade sig på arealen. Övergångsperioden är 13 år. Efter det kommer skogsbeskattningen på alla lägenheter att grunda sig på försäljningsinkomster, som behandlas som kapitalinkomst.

I Finland betalas omsättningsskatt på så gott som alla produkter. Omsättningsskatten var 22 % på det skattefria priset. På lantbrukets produktionsinsatser finns också omsättningsskatt som enligt uppskattningar uppgår till cirka 7.2 % på värdet på den produktion som inte stöds. Denna skatt återgår inte till lantbruket.

Således är lantbrukets produktionskostnader högre än de skulle vara utan omsättningsskatt.

När man däremot räknar ut den omsättningsskatt som ingår i lantbruksprodukternas minutpris befrias originalproduktionen från omsättningsskatt. Detta

innebär, att omsättningsskatt uppbärs endast för värdeökning till följd av förädling, distribution och handel. Enligt vissa beräkningar uppgår omsättningsskatten på livsmedel till cirka 15 % på det skattefria minutpriset.

III

LANTBRUKSPOLITIK

10. Siktet ställt på EU

Finlands lantbrukspolitik är i jäsningstillstånd till följd av landets integrationsansökan. Om Finland ansluter sig till den Europeiska Unionen kommer landet inte längre att utöva en självständig lantbrukspolitik. Finland skall anpassa den nationella politiken till EU:s gemensamma lantbrukspolitik (Common agricultural policy, CAP). Verkställandet av politiken blir kvar hos landet självt, men det skall ske inom ramen för den gemensamma lantbrukspolitiken. I viss mån kan det vara möjligt att utöva också en egen politik, men den får inte vara i konflikt med CAP.

I slutet av år 1993 ändrades Finlands lagstiftning så att övergången till en gemensam lantbrukspolitik skulle ske så smidigt som möjligt. Det nya prissystemet påminner om EU:s prissystem. Stor inverkan kommer den dock inte att ha ännu år 1994. Prisnivån ändras inte och stöd utbetalas enligt tidigare grunder. Först när nivån på priserna kommer ner på EU:s nivå, sätts lantbrukets anpassningsförmåga verkligen på prov.

Betydelsen av den nya lagstiftningen ligger i att myndigheterna är tvungna att handla praktiskt taget i överensstämmelse med EU:s politik. Prisbegreppen är nästan de samma som inom CAP. Regleringen av importskyddet sker på samma grunder som inom CAP.

Det nya systemet torde medföra flexibilitet i lantbrukspolitiken. Exportbesluten kunde fattas snabbare än nu enligt situationen på marknaden. I viss mån blir också importavgiftssystemet flexiblare. Den önskan som kommit från

konsumenthåll om lägre minutpriser verkställs dock inte.

Utöver den nya lantbruksinkomstlagen har statens indragna stöd till lantbruket i samband med en översyn av statens ekonomi väckt diskussion. Man har inte direkt ingripit i priserna men statens andel i exportkostnaderna har minskat. Detta har väckt ont blod bland lantbrukarna.

Finland kommer att föra en egen lantbrukspolitik åtminstone ända fram till början av år 1995, då man förbereder sig på att ansluta sig till EU:s gemensamma lantbrukspolitik.

10.1. Förhandlingarna om EU

Integrationsförhandlingarna inleddes i februari 1992 då Finland lämnade in en ansökan om medlemskap. Det följande skedet var EU:s svar på ansökan, ett utlåtande, i vilket EU koncentrerade sig på Finlands beredskap att inleda förhandlingar. EU:s kommission färdigställde utlåtandet i oktober 1992. I den del av utlåtandet som behandlade lantbruket fanns material som Finland sammanställt om lantbruket och lantbrukspolitiken. I utlåtandet konstateras att en anslutning till EU är en stor utmaning för Finlands lantbruk för att den leder till lägre priser, en lägre stödnivå och en ökande konkurrens. Kommissionen tror dock att det går att finna en tillfredsställande lösning på problemen.

Överläggningarna inleddes med ett skede där man gick igenom EU:s lagstiftning och jämförde denna med Finlands lagstiftning. Man koncent-

rerade sig på de punkter som kräver förhandlingar. Finland skall vid en anslutning harmonisera sin lagstiftning med EU:s lagstiftning. En av de viktigaste följderna är avvecklandet av gränsskyddet mellan medlemsländerna. Också andra praktiska förändringar äger rum.

Man framskred i EU-förhandlingarna efter det att Finland hade lämnat in ett s.k. positions-papper till EU:s kommission. I den definierades Finlands krav bl.a. beträffande lantbruket. Efter detta skede rådde ett visst slag av optimism inom lantbruket. Förverkligandet av kraven skulle ge lantbruket stora möjligheter att klara av integrationen.

De egentliga förhandlingarna inleddes från ett relativt svårt utgångsläge. Kommissionen erbjöd några få undantag från EU:s egentliga lantbrukspolitik. I skrivande stund ser det ut som om södra Finland skulle bli helt utan specialstöd och skulle således vara tvunget att konkurrera med samma priser som lantbrukarna i EU:s kärnområden. Konstellationen är oöverkomligt svår för finländarna.

10.2. Finlands positions-papper

Finland lämnade sitt förhandlingsbud (s.k. positions-papper) i september 1993 efter att ha fört kontinuerliga förhandlingar med kommissionen. I positions-pappret krävdes att den skada som de ofördelaktiga naturförhållandena förorsakade skulle beaktas. Ett s.k. nordligt stöd skulle betalas åt det finska lantbruket både på arealbasis och på basis av antalet husdjur. Arealstöd söktes för hela åkerarealen 271-371 ecu per hektar, d.v.s. 2 114-2 894 mk/ha enligt en kurs på 1 ecu = 7.80 mk. Dessa summor grundar sig på maximibeloppen på det stöd som betalas för ofördelaktiga områden (121 ecu/ha) och miljöstöd (154 ecu/ha för säd och 250 ecu/ha för gräs).

Beträffande husdjursstöd ansökte man om att få betala minst 250 ecu (1 950 mk) och maximalt 600 ecu (4 680 mk) per husdjursenhet. I bakgrunden finns beräkningar om stödets nödvändighet för bevarandet av inkomstnivån.

Bland Finlands anspråk har man preciserat regionalstödet minimi- och maximibelopp, men den slutliga områdesvisa indelningen skulle bestämmas i förhandlingarna. Areal- och husdjursstödet uppgår sammanlagt till cirka 7.8 mrd. mark. Enligt beräkningar skulle EU:s andel av detta uppgå till 2.6-3.9 mrd. mk. Den del som skulle betalas via statens budget uppgick enligt beräkningar till 3.9-5.2 mrd. mk.

Finland strävar också till att betala kommersiellt prispolitiskt stöd för mjölk samt för nötkött och lammkött på de två nordligaste stödregionerna. Totalt skulle stödbehovet uppgå till 80-100 milj. mk.

Till Finlands förhandlingsmål hör därtill transportstöd för mjölk, kött och hönsägg inom andra stödzoner än den första. Dessa stöd beräknas uppgå till cirka 160-180 milj. mk. Stöd sökes också för att täcka fodrets transportkostnader i de nordliga stödregionerna.

En halv miljard mark i nordligt stöd söks för att säkerställa trädgårdsproduktionen. Föremål för förhandlingar är därtill en mängd mindre stödformer, som anses nödvändiga för att bevara vårt lantbruk.

Kalkyler ger vid handen att de föreslagna stöden skulle räcka för att de nuvarande mjölkgårdarna skulle förbli lönsamma. Spannmåls- och svingårdarnas inkomster skulle falla betydligt. De gårdsvisa skillnaderna vore dock stora.

Om däremot hektar- och arealstöden föll bort skulle täckningsbidragen minska så mycket att knappast någon inkomst alls skulle bli kvar på gårdarna efter det att kapitalkostnaderna har dragits ifrån.

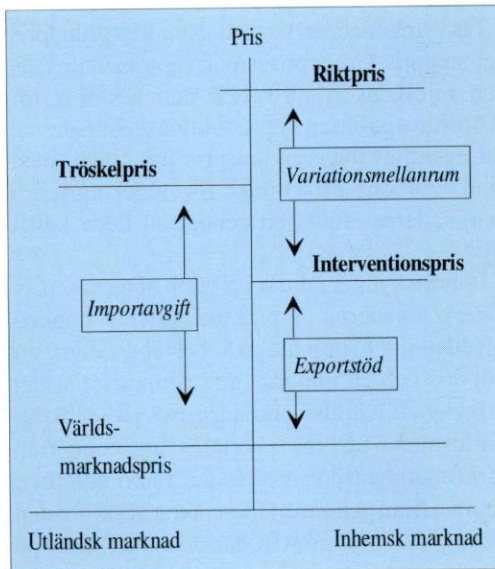
På basen av fyra länders, Finlands, Sveriges, Norges och Österrikes, förhandlingsbud gav kommissionen sitt utlåtande till EU:s minister-råd. Kommissionens utlåtande, som inte direkt var ett svar på förhandlingsbuden, ledde till en skarp protest inte bara i Finland utan också i de andra länder som gett ett förhandlingsbud. Kommissionen ansåg det inte vara möjligt att ge ett specialstöd åt Finlands lantbruk, utan vi skulle godkänna som sådant det "acquis communautaire" som EU tillämpade på lantbruket. Prsnivån skulle omgående anpassas till

EU:s öppna marknader även om man under en kort övergångsperiod kunde betala lantbrukarna ett stöd som kompensation för ett inkomstbortfall.

10.3. EU:s prissystem

EU:s prissystem består av produktvisa system. Deras syften är att upprätthålla uppställda producentpriser. Systemet är dock inte så rigoröst som i Finland, utan marknadskrafterna inverkar på priserna mera än i Finland. Kommissionen ingriper dock i marknaderna genom att köpa överskott och lagra överskottet, genom att skydda de inre marknaderna för import med importavgifter och andra gränsskyddsmedel. Import tillåts i det fall att prisnivån blir för hög. Därtill stöds exporten med exportpremier.

I princip finns det tre pris i prissystemet: riktpriiset, som borde sammanfalla med producentpriset samt interventionspriset, som producentpriset inte borde understiga. Om detta inträffar åläggs kommissionen att inverka på

Figur 9. Schema över EU:s prissystem.

marknaderna genom att köpa produkter och lagra dem eller ta produkter från lager och sätta dem i omlopp. Det tredje viktiga priset är tröskelpriset. Importprodukterna får inte importeras till lägre pris än tröskelpriset. Riktpriiset ligger som grund när man beslutar om tröskelpriset. När kostnaderna i anslutning till importen läggs till tröskelpriset kommer man vanligen nära riktpriiset. Skillnaden mellan tröskelpriset och världsmarknadspriset är utslagsgivande när storleken på importavgiften fastslås.

P.g.a. överproduktionen underskrider producentpriset vanligen riktpriiset. EU köper varor i lager till interventionspris. Detta pris underskrider riktpriiset. Skillnaden mellan interventionspriset och världsmarknadspriset är utslagsgivande för storleken på exportstödet. Man ingriper dock inte genast i marknaderna även om producentpriset underskrider riktpriiset. Man hoppas att marknaderna själva skall inverka på den situation som uppstått.

Systemet bygger på beslut om administrativa priser och stöd. Dessa beslut fattar ministerrådet för det kommande skördeåret på förslag av kommissionen. Bakom förslaget ligger systemets kontinuitet. Således görs inte speciellt stora ändringar. Stora ingrepp i systemet, såsom MacSharry (CAP) -reformen, är sällsynta. Situationen på marknaden och prognoserna om dess utveckling inverkar givetvis på beslutsfattandet. Egentliga förhandlingar förs inte med producentorganisationerna. Olika intressegrupper inverkar dock indirekt på beslutsfattandet.

För husdjursprodukterna fastslås priserna per produktionsår, som sträcker sig från början av april till slutet av mars. För spannmålens del görs detta per marknadsföringsår, som inleds i början av juli och varar till slutet av juni.

10.4. Produktarrangemang

EU har alltsomallt 19 produktarrangemang, som omfattar bl.a. spannmål, mjölk, nötkött, svinkött, lammkött, hönsägg. I det följande går vi igenom dem som är viktigast ur Finlands synvinkel.

Mjolk

Prissystemet för mjölk är i princip uppbyggt på det sätt som beskrivits tidigare. Mjölkens har ett direktivpris (guide price), som slås fast för 3.7 %-ig mjölk. För produktionsåret 1993/94 (från början av april till slutet av mars) uppgår det till 264.7 ecu per ton (2.07 mk/liter). Interventions- och tröskelpris fastslås bara för smör och mjölkpulver samt vissa italienska ostar. Lagringen av mjölkprodukter stöds. En viktig pridfaktor är exportstödet. För smörets del uppgår det till 1000 ecu/ton.

Ett egentligt tröskelpris finns inte. De olika mjölkprodukterna åläggs marknadsföringsavgifter, som härleds ur mjölkens riktpreis och rådande världsmarknadspriser.

Mjölproduktionen begränsas med ett tvåpris-system. För den mjölmängd som överskrider en kvot är man tvungen att betala en kvotavgift (additional levy), som är 15 % större än riktpreis när mjölkens säljs till ett mejeri. Kvoterna kan dock vara antingen nationella eller mejerivisa, då kvotavgiften inte berör den enskilda lantbrukaren, vilket fallet är i Finland.

Priset på spannmål

Till prissystemet för spannmål hör ett riktpreis, interventionspris och tröskelpris. År 1993 startade man MacSharry-reformen, som stegvis sänker riktpreis till en nivå som kommer nära spannmålets världsmarknadspris. Spannmålsodlaren ersätts för inkomstbortfallet i form av direkt hektarstöd.

Under marknadsåret 1993/94 är vetets riktpreis 130 ecu/ton (101 mk/ton) och interventionspris 117 ecu/ton (91 mk/ton). Tidigare var denna skillnad tämligen stor. Hektarstödet bestäms enligt områdets genomsnittliga hektarskörd och den är 25 ecu/ton år 1993/94.

Reformen avslutas år 1996 då vetets riktpreis är 110 ecu/ton (86 mk/ton) och interventionspris 100 ecu/ton (78 mk/ton) samt hektarstödet 45 ecu/ton (35 mk/ton).

Trädan är en väsentlig del av prissystemet. Lantbrukaren skall lägga i träda 18 % av sin spannmålsareal (eller 15 % om man följer en

roterande träda). Till spannmålen räknas utöver stråsåd oljevaxter, ärter och bönor. För trädan utgår kompensation som är lika stor som ersättningen för sädets prissänkning, d.v.s. den genomsnittliga hektarskörden multiplicerad med 45 ecu/ton.

Nötkött

Nötköttets administrativa priser är ett direktivpris och ett interventionspris. Direktivpriset motsvarar riktpreis och den används som norm när man prissätter olika nötköttssorter. I regleringen av priserna använder man därtill exportstödsavgiften. Då gränsskyddet bestäms stöder man sig på tullavgiften och importavgiften. Importavgifterna bestäms skilt för djursort och kroppsdel.

Svinkött

Grunden för prissättningen och regleringen av priset på svinkött är en idé om att svinköttet är en vidareförädling av spannmål. Priset skall i princip vara avhängigt priset på foder. Foderpriset å sin sida bestäms långt av priset på fodersäd.

För svinköttets del fastställer man ett grundpris och stoppris. Grundpriset motsvarar spannmålets och mjölkens riktpreis och den bestäms för skördeåret på basen av produktionskostnaderna. Ett egentligt interventionspris finns inte, men man kan om priset blir för lågt ingripa i marknadernas funktion genom att köpa kött i lager.

Importskyddet räknas i princip ut på basen av foderkostnaderna. I praktiken delas importskyddet dock upp på två beståndsdelar: ett stoppris och en importavgift. Stoppriset är det kalkylerade världsmarknadspriset på svinkött. Världsmarknadspriset bestäms utgående från världsmarknadspriset på foder. Importavgiften får man fram genom att först räkna ut skillnaden mellan det pris som fodersäden betingar på hemmamarknaden och på världsmarknaden. På detta sätt ställs svinköttsproducenten på samma startlinje som sin effektivaste konkurrent.

När priset på spannmål sjunker till följd av

MacSharry-reformen sjunker också importpriset på svinkött. Samtidigt sjunker också svinköttets pris på den inre marknaden.

Grundpriset på svinkött är 1897 ecu/ton (14.80 mk/kg). Producentpriset blir vanligen kvar på en nivå som tydligt ligger under direktivpriset.

Hönsägg

För hönsäggens del är prissystemet det samma som för svinköttet. Foderanvändningen leder till de största kostnaderna. Priset på foder (foder-säd) inverkar på producentpriset på hönsägg.

11. Lantbrukspolitikens grundlinjer

I fall EU-medlemskapet förverkligas kommer Finlands lantbrukspolitik att gå miste om sin egentliga självständighet även om man i viss mån kunde utöva en egen politik. Finlands lantbrukspolitik överensstämmer visserligen ganska långt med EU:s lantbrukspolitik. Finland och EU skyddar lantbruket från yttre konkurrens med hjälp av importavgifter och stöder exporten av överproduktion med hjälp av olika exportsubventioner. I syfte att utveckla lantbrukarnas inkomstnivå används dessutom olika slags stödformer.

Olika slags reglerings- och begränsningsåtgärder ger sin färg åt produktionspolitiken såväl i Finland som inom EU. För att utveckla denna struktur har man utvecklat många slags stödformer.

Den väsentligaste skillnaden mellan Finlands och EU:s lantbrukspolitik är att pris- och stödnivån i Finland är betydligt högre än inom EU. Detta kommer att vara ett stort problem beträffande integreringen. Skillnader finns i marknadsförings- och prissystemen, men de går att avlägsna. I själva verket syftar den nya lagstiftningen till att förenhetliga systemen. Då blir problemet bara anpassningen till en lägre pris- och stödnivå.

Nedan följer en kort översyn av målsättnings- och medlen för den nuvarande finländska lantbrukspolitikens.

11.1. Lantbrukspolitikens målsättningar

Lantbrukspolitikens byggs upp av målsättningar och medel. Enligt Lantbruk 2000 -kommittén utgörs lantbrukspolitikens centrala delområden av:

- produktionspolitik
- strukturpolitik
- inkomstpolitik
- landsbygdens sysselsättning och bebyggelse

Inom dessa delområden för politiken finns såväl målsättningarna som medlen.

Produktionsmålsättningen är över ett längre tidsperspektiv en produktion som motsvarar den inhemska konsumtionen. Lantbruk 2000-kommittén godkände till följd av säsongfluktuationer en lindrig överproduktion som målsättning för produktionen. Detta gäller speciellt för mjölkproduktionen. Anslutningen till EU och GATT-avtalet kan göra att man måste ta avstånd från överproduktionen. Dock kvarstår självförsörjningen som en målsättning för vårt lantbruk.

I bakgrunden för självförsörjningsmålsättningen är strävan att garantera livsmedelsförsörjningen i alla förhållanden. Man har också ansett det vara viktigt att upprätthålla lantbruksproduktionen med tanke på sysselsättnings- och regionpolitiken samt landsbygdens sysselsättning. Detta har också betonats i förhandlingarna om EU-medlemskap.

Strukturpolitiken grundar sig på ett lantbruk som byggs upp av familjeodlingar. Genom att höja företagsstorleken strävar man till att höja produktionen och sänka produktionskostnaderna. Man har dock tillsvidare begränsat ökningen av företagsstorleken i syfte att minska produktionen och för att bevara landsbygdens bosättning. Man strävar också till att stöda en mångsidig företagsverksamhet.

Inkomstpolitiken syftar till att garantera lantbrukarbefolkningen en rättvis inkomstnivå i jämförelse med andra befolkningsgrupper. Skillnader som beror på gårdarnas regionala läge och storlek utjämnas med prispolitiska

instrument. Man strävar till att jämställa lantbrukarbefolkningens socialskydd med de övriga befolkningsgruppernas socialskydd. Prispolitiken är ett medel att säkerställa utvecklingen av inkomstnivån. Prispolitikens viktigaste medel är lantbruksinkomstlagen.

Landsbygdens bebyggelse ansluter sig till relationerna mellan lantbruket och det övriga samhället. En minskning av lantbruksbefolkningen leder till problem speciellt på glest bebyggda områden. Man anser det önskvärt att bibehålla en livskraftig landsbygd. För att uppnå de allmänna samhällspolitiska och regionalpolitiska målsättningarna vill man stöda lantbrukets binärningar och annan näringsverksamhet.

11.2. Andra målsättningar

Lantbrukspolitiken innehåller också andra målsättningar, som kommer fram antingen i den lantbrukspolitiska diskussionen eller i den praktiska politiken. Dessa målsättningar är bl.a. skäliga konsumentpriser, rena livsmedel och miljövård i största allmänhet.

Man har genom tiderna klagat på att konsumentpriserna är höga. Lantbrukets prispolitik förs i syfte att utveckla producenternas inkomstnivå. Konsumenternas synvinkel är då inte alltid representerad. En del av höjningsbehovet vad gäller priserna har dock ombesörjts med hjälp av stöd. Således har konsumentpriserna i själva verket subventionerats. Omsättningsskatten på somliga lantbruksprodukter, såsom mjölk och mjölkprodukter, har helt eller delvis avlägsnats med hjälp av s.k. primärproduktavdrag. På detta sätt har man velat komma konsumenterna till mötes vad gäller skäliga priser.

Av det pris som konsumenten betalar tillfaller knappt hälften lantbruket och resten förädlingen och handeln. För de höga konsumentpriserna kan man således tädla livsmedelsindustrin och handeln. Visserligen är också deras möjligheter begränsade att sänka priset på mat.

För närvarande är prisnivån hos oss lägre än i många EU-länder. Markens devalvering är en delförklaring till att livsmedlen relativt sett

blivit billigare. Men uttryckt i mark har priserna delvis också sjunkit.

Man har fäst allt större uppmärksamhet på lantbruksprodukternas kvalitet. Man följer kontinuerligt med olika rester och deras mängder. Till de lantbruksprodukter för vilka används kemiska ämnen ansluter sig antingen inbillade eller reella problem. En del av konsumenterna gynnar livsmedel som producerats på naturenlig väg även om de kostar mera än de produkter som producerats med konstgödsel och växtskyddsmedel. Inom Finlands lantbruk har man dock inte tagit någon klar ståndpunkt till dessa faktorer även om man börjat stöda naturenlig odling. Lantbrukets miljöpolitik håller så småningom på att utformas. Den behandlas noggrannare i kapitel 11.6.

11.3. Lantbrukspolitiken skötsel

Lantbrukspolitiken går framför allt ut på att utnyttja och söka efter olika instrument för att uppnå målsättningarna. Åtgärder förbereds på uppdrag av kommittéer, kommissioner, arbetsgrupper och myndigheter samt i förhandlingar mellan producenterna och staten. Åtgärder baserar sig i sista hand på lagar, förordningar samt statsrådets och andra myndigheters beslut.

För skötseln av lantbrukspolitiken står fyra viktiga lagar till förfogande: lantbruksinkomstlagen, lagen om styrning och balansering av lantbruksproduktionen, lagen om styrning av husdjursproduktionen (etableringstillståndslagen) samt landsbygdsnäringslagen. Dessa kompletteras av tvåprissystemen för mjölk- och hönsäggsproduktionen.

Med hjälp av lantbruksinkomstlagen sköts inkomstpolitiken. I enlighet därmed förhandlar lantbruksproducenterna med staten om priserna två gånger per år (se kapitel 8). Enligt de lagar som hittills har stiftats har producenterna fått full ersättning för den kostnadsstegring som beror på att priserna på produktionsinsatserna har gått upp. Utöver detta har man skilt för sig avtalat om en höjning av lantbruksinkomsten.

I början av år 1994 ersattes lantbruksinkomst-

lagen med ett marknadsföringssystem för lantbruksprodukter. Fortfarande kommer man överens om producentpriserna i överläggningar mellan staten och lantbruksproducenterna. Överläggningarna inleds dock i en betydligt öppnare förhandlingsposition än tidigare. Speciellt görs ingen bindande kalkyl om höjningen produktionskostnaderna till grund för överläggningarna. En annan betydande ändring är att produktions- och exporttaken utgått ur lagen. Det nya prissystemet påminner om EU:s system med sina rikt-, minimi- och tröskelpris.

Till inkomstpolitiken hör som en väsentlig del en mångfasetterad stödpolitik, med vilken man utjämnar inkomstskillnader mellan landets olika delar och olika stora gårdar. Tilläggspris och inkomststöd följer en gradering områdesvis. Således kan lantbruk utövas också i landets nordligaste delar (se kapitel 13.2.).

Lantbruksinkomstlagen ställde under den f.d. lantbruksinkomstlagens tid upp de allmänna produktionspolitiska målsättningarna. Nu kommer man separat överens om dessa i förhandlingarna. Lagen om styrning och balansering av lantbruksproduktionen och etableringstillståndslagen ger medel för en reglering av produktionen. Regleringen har en central ställning inom Finlands lantbrukspolitik. I huvudsak är den en begränsning av produktionen, mer i viss mån går den också ut på att stöda produktionen. Dessa behandlas noggrannare i kapitel 12.

Lantbrukets struktur utvecklas med hjälp av landsbygdsnäringslagen. Den ger ramar för en belåning och ett stödjande av lantbruket. Därmed ger den möjlighet att ingripa i strukturutvecklingen. Målsättningen är att belåna också annat än enbart lantbruksföretag (se kapitel 14). Tvåprissystemet för mjölk- och hönsäggsproduktion och etableringstillståndslagen reglerar också starkt landsbygdens struktur.

11.4. En ny lantbruksinkomstlag

Lantbruksinkomstlagen har varit den centralaste delen i Finlands lantbrukspolitik. Med hjälp av den har man reglerat producentprisernas upp-

komst och indirekt har den definierat lantbrukets produktionsmål. Den första lantbruksinkomstlagen kom till år 1956. Med vissa ändringar har denna lag varit i kraft till dags dato. Den föregående lantbruksinkomstlagen kom till år 1989. Den var avsedd att vara i kraft i fem år. En ny lag om lantbruksprodukternas marknadsystem kom till i slutet av år 1993. Den träder i kraft i början av mars år 1994. Den är väsentligt annorlunda än tidigare lagar.

Regleringen av producentpriser har skett i överläggningar mellan staten och lantbrukarna. Dessa överläggningar har haft två faser. Lantbrukarna har i det inledande skedet erhållit full *kompensation* för ökningen i produktionsinsatsernas priser. Efter det har *förhandlingar* inletts om en höjning av lantbruksinkomsten.

En annan viktig del i lantbruksinkomstlagen har varit *produktions- och exporttak*. Enligt dessa har statligt stöd utgått för att bestrida de kostnader som stöddandet av lantbruksprodukternas export lett till.

Den nya lagen är också en förhandlingslag. Dess målsättning är "att garantera lantbrukarna en rättvis inkomstnivå, garantera marknadsföringen av lantbruksprodukter och utveckla deras kvalitet, befrämja lantbrukets produktivitet och sänka kostnadsnivån samt att säkerställa tillgången på livsmedel och få till stånd skäliga konsumentpriser".

I förhandlingarna beslutar man om rikt- och minimipriserna, pris- och inkomststödet samt om de åtgärder som krävs för att säkerställa marknadsföringen. Riktpriset är det pris som lantbruksproducenterna borde erhålla under prissättningsåret. Ett riktpris slås fast för vete, råg, korn, havre, mjölk, nötkött, svinkött, fårkött och hönsägg.

Minimipriset motsvarar EU:s interventionspris. Det fungerar som grund när man räknar ut exportstödet eller när lantbruksprodukter köps i lager.

Den nya lagen tar inte längre upp en kompensering av kostnaderna. Förhandlingarna har naturligtvis möjlighet att bekanta sig med kalkyler som gjorts upp i enlighet med den tidigare lagen. Kalkylerna är dock inte bindande.

I den nya lagen finns inte produktions- och

exporttak eller noggrannare direktiv om statens och lantbruksproducenternas ansvar om kostnaderna i samband med export av överproduktionen. Man besluter indirekt om dessa i samband med statens budget då man stadgar om exportstödet storlek. Den ursprungliga avsikten var att grunda en marknadsföringsfond. Den skulle ha ombesörjt exporten med de medel som fonden hade haft till sitt förfogande i form av importavgifter och budgettransfereringar.

Marknadsföringsfonden godkändes i riksdagen men lagen blev vilande över val. Det är fortfarande genom budgeten som man ombesörjer finansiering av exporten. Den slutliga beslutsmakten i frågor som har med exporten att göra finns hos landets regering.

Importskyddet ombesörjs med en skild importavgiftslag, som i slutet av året godkändes i riksdagen. Den stipulerar produktvisa importavgifter och förfarandet för att ändra på importavgifterna när de inhemska priserna och världsmarknadspriserna fluktuerar. Prissystemet saknar således noggrant angivna tröskelpris. Systemet är dock till sina principer likadant som det tröskelprissystem som EU följer. Importpriserna höjs med hjälp av importavgifter på de inhemska prisernas nivå. Lagen lämnar dock rum för en sänkning av importavgifterna i syfte att nedbringa priserna på hemmamarknaden. Detta moment i lagen har producenterna kritiserat starkt.

11.5. GATT-avtalet

Det avtal man nådde inom GATT-förhandlingarna i december 1993 var särskilt betydelsefull vad beträffar lantbruket. Överenskommelsen träder i kraft vid ingången av år 1995. Besluten måste verkställas inom loppet av sex år. Överenskommelsens huvudsakliga innehåll är:

- det interna stödet sänks med 20 %,
- importskyddet sänks i medeltal med 36 % och med minst 15 % för varje produkt,
- exportskyddet sänks i medeltal med 36 % och den stödda importens volym med 21 % från nivån 1986-1990,
- minst 3 procents import tillåts i början av

perioder och fem procents import tillåts i slutet av perioden.

Stöd och importskydd bör sänkas stegvis fram till år 2000. Utgångspunkten anses vara antingen åren 1986-90 eller 1991-92. Finland torde tillämpa det senare alternativet, eftersom nedskärningarna det första året inte är så stora jämfört med om man använder åren 1986-1990 som utgångspunkt. Stödet har i viss mån vuxit sedan åren 1986-1990.

GATT-lösningen innebär att producentprisnivån inte längre kan höjas men inkomstförlusten kan kompenseras med direkt stöd om överenskommelsen tillåter. En minskning av exporten har varit ett mål också utan en GATT-lösning så överenskommelsen är till denna del möjlig att godkänna. Samtidigt minskar det interna stödet eftersom det beräknas i form av ett totalstöd (AMS-stöd) och inte som ett stöd som räknas produktvis. Devalveringen har redan tidigare sänkt vårt totalstöd betydligt. Å andra sidan tvingar GATT-lösningen Finland att följa den valda linjen.

En anslutning till EU kräver en betydligt större anpassning än vad GATT-avtalets förverkligande innebär. Å andra sidan innebär inte GATT-avtalet någon väsentlig förändring då man beaktar det anpassningsbehov som en EU-anslutning innebär. För EU:s del förverkligar CAP-avtalet till största delen det som en avslutning till GATT:s lösning innebär.

11.6. Lantbrukets miljöfrågor

I ökande utsträckning har man i Finland uppmärksammat de miljöproblem som lantbruket leder till. En ökning av fosforbelastningen och eutrofieringen av vattendragen har konstaterats vara ett problem. Vid sidan om industrin och bebyggelsen anses lantbruket vara en betydande utsläppskälla. Också kvävekonstgödslen inverkar på eutrofieringen av vattendragen. De näringsämnen som härstammar från en intensiv gödsling har på sina ställen orsakat syrebrist i havsvikarna.

Lantbrukets specialisering och en fortsatt odling av spannmål har uppenbarligen ökat lantbrukets belastning på vattendragen. Jorden

har på sina ställen på ett skadligt sätt packats ihop och dess struktur har blivit sämre. Urlakningarna har till följd av detta ökat.

Förstörelsen av grundvattnen har på sina ställen blivit problematisk också i Finland speciellt vad gäller privata brunnar på landsbygden. Också ensilagens pressvätska och de mikrober (t.ex. salmonella) som finns i djurens avföring kan förorena vattendrag eller brunnar.

Från stallbyggnader och gödselstäder avdunstar en betydande mängd ammoniak. Detta sker också då gödsel sprids ut. Ammoniaken återvänder med regnet till marken och gör att jordmånen surnar. De kväveutsläpp som härstammar från trafiken höjer luftens ozonhalt. Bl.a. i Sverige har man konstaterat att detta sänker skörden på vårmete. I Finland har man också börjat undersöka saken.

Landskapsbilden håller på att bli centrum för uppmärksamheten. Man har i Finland ansett att lantbruket bevarar kulturlandskapet. Därför vill man stöda ett levande lantbruk i alla delar av landet. Den moderna lantbruksteknologin förorsakar å sin sida ekologiska problem. Växtskyddsämnen, täckdikningen och det faktum att ängarna försvinner har lett till att många växtarter har försvunnit och vissa fågelarter har blivit sällsyntare.

Miljöproblemen berör främst vattnet och jordmånen. Den finska maten är däremot ren. Inte ens tungmetallerna är ett stort problem. P.g.a. ett gott råmaterial finns det förhållandevis litet kadmium i konstgödsel. Atmosfäriskt nedfall och slam från reningsanläggningar är andra kadmiumkällor. Lantbruket förhåller sig avvisande till användningen av slammet från reningsverk. De rester av växtskyddsmedel som återfinns i livsmedel är tämligen små. I totalmängderna effektiva ämnen i växtskyddsmedel har en lindrig nedgång ägt rum hos oss i likhet med det övriga Europa.

Medel

Man strävar till att lösa miljöproblemen på många olika sätt. Man har uppburit skatt på konstgödsel redan en längre tid för att täcka lantbrukets andel av exportkostnaderna. Men

skatten har också fungerat som ett miljöpolitiskt medel. I början av 1990 infördes i miljöpolitisk avsikt en fosforskatt.

Skatten på konstgödsel och fosforskatten förenades i början av år 1992. Skatten bestäms enligt konstgödselns kväve- och fosforinnehåll. Skatten uppgick år 1993 till 2.60 mk per kvävekilo och 1.70 mk per fosforkilo.

Indirekt begränsas användningen av kvävekonstgödsel; lantbruket har betalat skatt på konstgödsel för att finansiera exporten av överproduktionen och trädan. Huvudsyftet har visserligen varit att begränsa produktionen. Ökningen i grundvattnets nitrathalt har ännu inte föranlett specialåtgärder.

Man har effektivt minskat på fosforkonstgödseln genom att sänka konstgödslets fosforhalt. Rekommendationerna beträffande gödslingen har för fosfors del ändrats för fosfor har anrikats i tillräcklig mängd i jordmånen.

Man försöker förhindra fosfors urlakning i vattendragen med skyddszoner och grönträda. För dessa betalas skild ersättning.

Ofta framhålls att naturenlig odling och ett hållbart lantbruk är lösningen för att uppnå balans mellan lantbruket och det omgivande ekosystemet. Samtidigt kan de minska på överproduktionen.

Lantbruksproducenterna har på eget initiativ börjat fästa uppmärksamhet vid miljöfaktorer. Lantbruksproducenternas centralförbund har antagit ett miljöpolitiskt program. Programmet innehåller allmänna råd beträffande sådan odlings- och annan teknik med vilka man kan minska bl.a. konstgödselns, stallgödselns, växtskyddsmedelns och andra skadliga ämnens inverkan. Också lantbrukets rådgivningsorganisationer har satsat på miljörådgivning.

12. Produktionspolitik

Produktionspolitiken består dels av produktionsmålsättningar, dels av de medel med vilka man skall nå produktionsmålsättningarna. Försörjningsberedskapen har varit vägledande då

produktionsmålsättningarna har ställts upp. Landet borde vara självförsörjande i alla avseenden. Man har dock överskridit en 100 %-ig självförsörjning. Överproduktionen har blivit produktionspolitikens största problem. Produktionspolitiken har framför allt gått ut på att begränsa produktionen.

12.1. Produktionsmålsättningar

Till produktionspolitikens uppgifter hör att fastställa produktionsmålsättningarna och styra produktionen så, att målsättningen uppnås. Från medlet av 1950-talet slogs produktionsmålsättningarna fast med hjälp av de produktions- och exporttak som lantbruksinkomstlagarna innehöll (se tabell 17). Den nya lantbruksinkomstlagen (lagen om marknadssystem för lantbruksprodukter) innehåller inga motsvarande fasta produktionstak utan dessa bestäms indirekt på basen av de anslag som beviljats för export.

Nya produktionsmålsättningar har inte efter Lantbruket 2000 -kommittén definierats på längre sikt. Nämnda kommitté rekommenderade att man på längre sikt borde få produktionen att motsvara konsumtionen, även om en viss överproduktion tillåts p.g.a. säsongvariationerna. Denna 100 %-iga självförsörjning torde kunna räknas som den produktionsmålsättning, som den offentliga makten strävar till. I fall Finland ansluter sig till EU, existerar den egentliga nationella målsättningen inte längre. Då är det det finländska lantbrukets konkurrenskraft som bestämmer produktionen. Visserligen begränsar kvoterna för mjölkproduktionen och MacSharry-reformen delvis produktionsmöjligheterna.

I föl tillämpades ännu systemet med produktionstak. I tabell 17 har de s.k. produktions- och exporttaken presenterats. Statens ansvar för kostnaderna i samband med exporten av överproduktionen minskade gradvis. T.ex. år 1992 ansvarade staten till 80 procent för exporten av det nötkött som inte översteg 2 miljoner kg och till 50 procent av den mängd som inte översteg 5 miljoner kg.

Ett likadant förfarande tillämpades på mjölk,

Tabell 17. Mjölproduktion (milj. liter) och kött-, hönsägg- och spannmålsexportmängder (milj. kg), upp till vilka staten ansvarar till 100, 90, 80 eller 50 procent av exportkostnaderna åren 1990-1993.

	%	1990	1991	1992-93 ²⁾
Mjök ¹⁾	100	2300	2280	2150
	90	2400	2375	
	50	2550	2525	2300
Nötkött	90	5	4	
	80			2
	50	8	7	5
Svinkött	90	7	6	
	80			4
	50	12	11	6
Hönsägg	90	8	7	
	80			2
	50	12	11	4
Spannmål	90	515	490	
	80			350
	50	715	690	550

¹⁾Lantbruksproducenterna ansvarar i vart fall för exportkostnaderna för tre miljoner kg smör (1991 7 miljoner och 1992 10 miljoner kg).

²⁾De nya export- och produktionstaken för åren 1992 och 1993.

svinkött, hönsägg och spannmål. Det non-food spannmål som industrin och andra näringar använder och som de kan köpa till världsmarknadspris inräknades i exporten. Lantbrukets exportkostnadsansvar minskades med den summa som importavgifterna för mjölkprodukter, kött och spannmål uppgick till.

Staten svarade inte till hundra procent för exportkostnaderna av någon produkt. Visserligen fanns för mjölkens del kvar ett 100 %-igt produktionstak, men lantbruket var tvunget att under alla omständigheter svara för exporten av tre miljoner kilo smör. Vad gäller kött och hönsägg var statens andel av exportkostnaderna

Tabell 18. Överskridningar och underskridningar av produktions- och exporttaken samt lantbrukets andel av exportkostnaderna åren 1990-93.

	1990	1991	1992 ¹⁾	1993 ¹⁾
Mejerimjolk, milj.l.	48.0	-70	25	0
Svinkött, milj.kg	13.8	5	6	8
Nötkött, "	1.1	12	5	9
Hönsägg, "	9.4	2	4	12
Brödsäd, "		-		
Foderspannmål, "		- 697	550	488
Exportkostnader, milj. mk	791	704	1467	1491

¹⁾Uppskattning beträffande en överskridning av produktions- och exporttaget (lantbrukets fulla exportansvar).

tämligen liten. Överproduktionen av spannmål och mjölk ledde till de största kostnaderna.

Enligt den ursprungliga lagen utgick exportkostnadsavgifter till högst 13 % av lantbrukets inkomsten varje år. Den överstigande delen stod staten för. Dock ändrades lagen så att det år 1991 inte fanns något tak och vad beträffar åren 1992 och 1993 var gränsen 20 %.

Produktionstaken överskreds särskilt beträffande mjölk och spannmål. I tabell 18 finns angivet de mängder som för åren 1990-92 överskred lantbrukets fulla exportansvar.

Det 100 %-iga produktionstaket för mjölk var 2 300 milj. liter år 1993. Produktionen förblev lägre än detta. Exportkostnaderna för mjölk uppgick sammanlagt till 855 milj. mk, av vilket lantbrukets andel var 229 milj. mk. Exportkostnaderna för kött var 454 milj. mk, av vilket lantbrukets andel var 317 mk. Exportkostnaderna för spannmål var störst, d.v.s. 1 394 milj. mk. Av dessa stod lantbruket för 856 milj. mk.

Statens andel av alla exportkostnader (2 811 milj. mk) var 1 320 milj. mk och lantbrukets andel var 1 491 milj. mk. Lantbruket är således tvunget att finansiera en allt större del av exportkostnaderna för överproduktionen.

12.2. Produktionsbegränsningsåtgärder

Produktionen kan styras såväl med prispolitik som med direkta begränsningsåtgärder. För att prisuppgörelserna främst har gjorts i syfte att utveckla inkomstnivån, har de inte kunnat användas i syfte att minska produktionen. Därför har man i produktionspolitiken nöjt sig med kvantitativa begränsningsåtgärder, som har varit antingen obligatoriska eller frivilliga. Mjölakens och hönsäggens tvåprissystem, etablerings-tillståndssystemet för lantbruksföretag, begränsningen av åkerrotning och trädan är *obligatoriska produktionsbegränsningsåtgärder*.

För de *frivilliga systemen* stiftades år 1983 en ramlag (lagen om styrning och balansering av lantbruksproduktionen). På basen av denna lag kan regeringen årligen besluta om olika åtgärder i syfte att begränsa produktionen.

Många andra åtgärder inverkar också på produktionen. En av de viktigaste åtgärderna i syfte att reglera produktionen har varit att tillståndsbelägga grundandet av produktionsenheter. De exportkostnads- och marknadsföringsavgifter som uppbärs för att täcka exporten av överproduktionen inverkar begränsande på produktionen. Detta gäller också gödsel- och foderskatten. Med de nämnda avgifterna och skatterna täcks marknadsföringsansvaret. Också med åkerrottningsavgifterna strävar man till att begränsa produktionen. Denna avgift har så gott som helt gjort slut på åkerrotningen.

Ett sätt att begränsa produktionen är också de åtgärder som omfattar de lantbruksproducenter som åtnjuter pension. Genom att förbättra pensionerna har man strävat till att göra det attraktivare att gå i pension. I samma syfte har man slopat arealtilläggen för dem som uppnått pensionsåldern. För samma grupp har man från ingången av år 1988 slopat tilläggspriset på mjölk och från början av juli 1988 tilläggspriset på hönsägg. För den som har stått i beråd att gå i pension har man velat aktualisera tanken på en nedläggning av produktionen. Tidigare har man med pensionärer ingått avtal om att avstå från odling.

I någon mån strävar man också till att stöda produktionen. Med hjälp av ett tilläggspris stöds produktionen av nöt- och fårkött. Med hjälp av dikoavtal stöds produktionen av nötkött. Också annat produktionsstöd existerar (se kap. 12.9.).

Det finns således många produktionsstyrningsåtgärder. I praktiken har dessa en dominerande roll i lantbrukspolitiken. I det följande finns en kort presentation av dessa åtgärder. En del av dem infördes före ingången av år 1993. En del omfattar enbart fjolåret.

12.3. Avtal om minskning av lantbruksproduktionen

För att minska lantbruksproduktionen har det varit möjligt att ingå avtal som omfattar gårdens totala produktion eller husdjursproduktionen eller bara en enda produkt som mjölk eller hönsägg. År 1993 var det återigen möjligt för odlaren att helt eller för en bestämd tid avstå från produktionen.

Åtgärder som omfattar gården i sin helhet

Det har varit möjligt att göra upp ett avtal om en permanent nedläggningen av gårdens totala produktion eller om en nedläggning för sex år. Ersättning utgår på basen av åkerareal och husdjursskötselns omfattning. Beträffande produktionen av mjölk, hönsägg, svin- och nötkött är ersättningen graderad på basis av produktionens omfattning.

I detta sammanhang har man stött och sporrat grundandet av gårdar med skogsskötsel. Den gård som bedriver skogsskötsel eller inriktar sig på landsbygdsnärningar erhåller för de fem första verksamhetsåren en ersättning som är bunden till inkomst. För den totala verksamhetsperioden utgår s.k. grundersättning, som uppgår till 12 500 mk om året. För att dessa ersättningar skall komma i fråga skall gården producera minst 100 fasta m³ trävirke om året. Beskogningspremierna har utgått till dubbelt belopp då dessa gårdar låtit skogen ta över åkrarna.

Produktionsvisa åtgärder

Av de avtal som har omfattat enskilda produkter har de viktigaste gällt produktionen av mjölk och hönsägg. Också spannmålsodlingen har kunnat minskas genom avtal.

År 1988 gjorde man avtal om minskning av mjölkproduktionen varmed jordbrukaren permanent avstod från mjölkproduktion och samtidigt från mjölkkvoten.

Vid utgången av år 1990 och vid ingången av år 1991 ingick man avtal som syftade till en nedläggning av mjölkproduktionen för en period om fem år.

Avtal om produktionsminskning har effektivt minskat produktionen av hönsägg. Avtal har ingåtts tidvis från år 1976. Avtalet har varit tidsbundet eller permanent då staten har köpt åt sig produktionskvoter. Vid utgången av år 1990 gjorde man upp femåriga produktionsminskningsavtal, som trädde i kraft under loppet av år 1991.

År 1991 togs i bruk produktionsuppehåll för hönsäggsproduktionen. Producenten fick ett tilläggspris på hönsägg (se kap. 12.7) bara om han hade ett produktionsuppehåll på minst tio veckor mellan produktionsavsnitten. Under den tid uppehållet varar får uppfödning äga rum av honor som är yngre än 20 veckor.

Man har strävat till att skära ner hönsäggsproduktionen också genom att begränsa kläckningarna. I detta syfte har allmänna bestämmelser utfärdats om mängden kläckningar. Under de senaste åren har en utvidgning av kläckerier varit förbjuden. Nya kläckier har ej heller fått grundas. Från ingången av år 1992 har inga begränsningar dock funnits beträffande kläckningar.

Graderingen av marknadsföringsavgifterna har en minskande inverkan på produktionen av svinkött (se kap. 12.5).

Andra åtgärder

Beskogning av åker är ett sätt som på permanent basis minskar produktionen och som man velat göra attraktiv. Beroende på område är den

årliga ersättningen 1 650 - 2 970 mk/ha för en period om fem år.

På ett praktiskt plan har man gjort röjningen av ny åker olönsam med en åkerlöjningsavgift, som uppgår till 50 000 mk per hektar för ny åker.

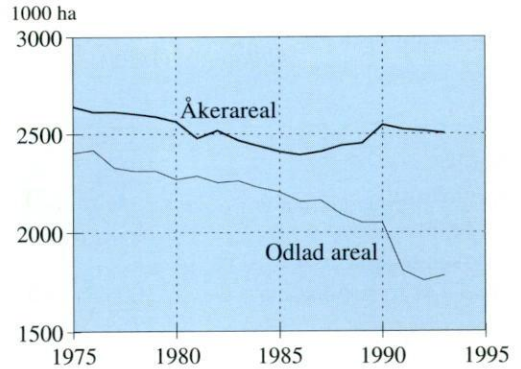
Redan i augusti 1986 började man med olika pensionsarrangemang åtgärda lantbrukets överproduktion. Det har varit möjligt för lantbrukaren att gå i pension innan han uppnått egentlig pensionsålder och att erhålla ersättning för detta. Lantbrukaren måste förbinda sig till att inte odla sina åkrar under en period som omfattade sex år.

Från ingången av år 1993 trädde lagen om lantbruksföretagarens avträdelserersättning i kraft. Den ersätter det tidigare arrangemanget med avträdelsepension. En 55-årig lantbrukare kan ingå avtalet som inte längre är i kraft efter 65-års ålder. Avträdelserersättningen består av ett grundbelopp och ett avträdelsetillägg. Grundbeloppet motsvarar LFÖPL:s arbetsoförmogenhetspension. Avträdelsetillägget bestäms enligt åkerhektar och antal husdjur. Lantbruksproduktionen skall ligga nere i minst sex år.

12.4. Träde

Överproduktionen av spannmål har blivit ett stort problem. Den har varit en följd av en minskning av husdjursproduktionen och en höjning av skördenivån. Med en gödselskatt och träda har man strävat till att minska överproduktionen av spannmål. Exportkostnadsavgifterna på spannmål har också inverkat på produktionsbesluten.

År 1991 togs i bruk obligatorisk träda. Systemet var i bruk också år 1993. Lantbrukaren var tvungen att träda 15 % av sin åkerareal. Om lantbrukaren inte var villig att träda var han tvungen att betala en exportkostnadsavgift för hela sin åkerareal. Denna avgift uppgick till 1 000 mk/ha. Gårdar med mindre än tre hektar åker befriades från trädan. Detta gällde också för gårdar med gräs yta på minst 80 % av åkerarealen. Trädan är också ett villkor för erhållande av arealstöd. För vanlig träda utgår

Figur 10. Åker- och odlingsarealen åren 1975-93.

inte premie. För grönräda utbetalades dock 400 mk/ha. Lagen gäller till utgången av år 1994.

Med den obligatoriska trädan på 15 % utgår cirka 300 000 ha ur produktionen. Målet var dock att träda 450 000 - 500 000 ha år 1993. P.g.a. detta utbetalades för den träda som överskred trädesskyldigheten en grundpremie, som uppgick till 600 - 1 000 mk/ha, och ännu en tilläggspremie för den träda som överskred trädesskyldigheten. Tilläggspremien var upp till 30 % 1 200 - 1 900 mk/ha. År 1992 uppgick den areal som låg i träda till knappt en halv miljon hektar. År 1993 uppgick arealen till 450 000 ha. Den sistnämnda nådde knappt upp till det som man väntat sig och var därför uppenbarligen något av en besvikelse. Produktionen av spannmål växer och exporten ökar.

Utöver trädan kan lantbrukaren delta i andra produktionsbegränsningssystem.

12.5. Exportkostnadsavgifter

I syfte att täcka lanbrukets andel av exportkostnaderna uppbars i fjol exportkostnadsavgifter enligt följande:

- Gödselskatten uppgick till 1.70 mk/fosforkilo och 2.60 mk/kvävekilo.

- Spannmålets exportkostnadsavgift uppgick till 10 p/kg för alla spannmålslag från ingången

Tabell 19. Exportkostnadsavgifter åren 1992 och 1993 i milj. mk.

	1992	1993 ^p
Mjölk	108	54
Kvotavgift	5	130
Svinkött	81	70
Gödselmedelaccis	492	476
Accis på foderblandning	100	45
Proteinaccis	175	185
Utökade marknadsföringsavgifter	10	5
Spannmål	491	283
Sammanlagt	1463	1247
Transport från föregående år	-238	-219
Lantbrukets antal	1467	1491
Övriga	..	150
Brödsädets prisutjämning		-620
Transporteras till följande år	-219	7

Källa: Jord- och skogsbruksministeriet.

av året. Från ingången av juli uppgick denna avgift till 20 p/kg.

- Exportkostnadsavgiften för svinkött var 30 p/kilo för slaktdjur under 76 kilo, 100 p/kg för slaktdjur mellan 76 och 80 kg och 150 p/kg för slaktdjur över 100 kg.

- Proteinfoderskatten uppgick till 1.90 mk/kg för fett och råprotein. Detta gällde dock inte spannmålsprotein. Fett- och proteininnehållet är avgörande för skatten på respektive foderblandning.

- För att täcka de exportkostnader som överproduktionen av mjölk leder till har uppburits en exportkostnadsavgift ("fettböter"). År 1993 var denna avgift för mjölkens del 0.4 penni per fettionedel för den del som överskred en fetthalt på 3.7 procent.

- Innehavarna av stora svin- och hönsgrårdar

är tvungna att betala en marknadsföringsavgift, om den inkomst som ligger som grund för avgiften för svinskötelsens del överstiger 1.5 milj. mk och för hönsköttens del överstiger 0.65 milj. mk (från år 1989). Om lantbrukets företagaren har inkomster både från svin- och hönsgrårdar och om den mindre lukrativa produktionsinriktningen inbringar minst 50 000, bestäms marknadsföringsavgiften på basis av den sammanlagda inkomsten för båda produktionsinriktningarna. Den företagsstorlek som överskrider inkomstgränsen är en svingård med cirka 570 svin och en hönsgrård med cirka 3 800 hönor.

Som av tabell 19 framgår avviker de ackumulerade exportkostnadsavgifterna från lantbrukets slutliga andel. Balansen kan göras upp först vid utgången av året. Över- respektive underskridningar beaktas dock i följande års kalkyl. Den slutliga kalkylen visade att man år 1992 hade insamlat 345 milj. mk i underskott från lantbruket.

År 1993 belades lantbruket med 1 247 milj. mk i avgifter för att täcka exportkostnaderna och kostnader i samband med olika balanseringsåtgärder. Från år 1992 överflyttades obetalda rater till ett belopp av 219 milj. mk. Underskottet täcks genom att minska på det stöd som betalas till lantbruket med 620 milj. mk. Då är ansvar och betalningar nästan i balans.

12.6. Mjölakens tvåprissystem

Mjölakens tvåprissystem trädde i kraft från ingången av år 1985. För varje lantbrukslägenhet uppställdes en kvot, vars storlek bestämdes på basen av mejerimjolkproduktionen åren 1981/82 och 1982/83 (enligt den större mängden). Varje lägenhet som producerat mjölk i början av år 1985 kan dock fritt producera upp till 30 000 liter per år. Storleken på frikvoten steg till 40 000 liter från början av år 1990. Kvoterna har inte kunnat säljas eller köpas men från början av år 1994 blev det möjligt.

I fall den mjölmängd som gården levererat till mejeriet överskrider kvoten, uppstår en kvotavgift för den överskridande delen, vars

storlek i fjol var 2.05 mk per liter. I början av september 1993 sjonk den till 1.65 mk/liter. Principen är den, att för den del som överskrider kvoten erhåller lantbrukaren endast världsmarknadspris. Överskridningen av kvoterna har på årlig basis.

Från ingången av år 1988 togs en mejeribestämd kvotering i bruk. Mejeriet åläggs en kvotavgift om mjölmängden överskrider nivån år 1989. Kvotavgiften uppgår för den överskridande delen till 50 p/l. Avsikten är att undvika att fria kvoter utnyttjas. Det är inte heller meningen att mejerierna av affärs-ekonomiska orsaker skall sträva till att öka mjölkproduktionen.

Avsikten är att fortsätta med kvoteringen av mjölmängderna till utgången av augusti år 1994. Kvoteringsåret har sammanfallit med kalenderåret, men nu löper det från början av september till slutet av augusti. Den första perioden omfattade emellertid tiden mellan 1.1.92.-31.8.93.

I syfte att förbättra produktionsstrukturen ändrades systemet så att 75 % av den nedlagda kvoten återförs direkt om landsbygdsdistriktet så besluter. Detta sker dock inte om minskningen följer på ett avtal om en nedskärning eller avträdelse av produktionen. I norra Finland är tilläggskvoten 100 %-ig.

Den som ingått avtal om naturenlig produktion får på basis av ansökan inleda mjölkproduktion. Produktionen får högst vara så stor som frikvoten, d.v.s. 40 000 liter.

Kvoteringen har fungerat i enlighet med de mål som ställdes upp för den. Produktionsökningen har hållits i styr. Problemet ligger i att strukturutvecklingen hämmas då företagsstorleken inte kan ökas. Man har t.o.m. blivit tvungen att minska antalet mjölkande kor när avkastningsnivån har gått upp. I somliga fall har då ladugården inte använts effektivt.

Mjölkproduktionen regleras i största möjliga utsträckning av statsmakten. Den övervakas genom en kvotering i tre led. Överst finns ett tak som reglerar hela produktionen. Mejerierna har sina egna kvoter. Det allra effektivaste begränsningsmedlet är den gårdsvisa kvoteringen.

12.7. Hönsäggsproduktionens tvåprissystem

Från ingången av år 1986 tog man i bruk ett kvotssystem för hönsäggsproduktionen. För varje hönsäggsproducent fastställdes en produktionskvot, som motsvarade den största årsproduktionen antingen år 1982, 1983 eller 1984. Av speciella orsaker kunde kvoten ändras.

Produktionsregleringen baserar sig på ett tilläggspris. I Uleåborgs och Lapplands län är detta pris 3.89 mk/kg och i andra delar av landet 3.49 då produktionen ligger under 10 000 kg. Om produktionen underskrider 80 000 kg är detta pris i hela landet 3.04 mk/kg.

Producenten erhåller ett riktpreis och ett tilläggspris för kvotens del. Tilläggspris erhålls högst för 80 procent av produktionskvoten. För den mängd som för kvotens del överskrider 50 000 kg erhålls tilläggspris endast för 70 procent av produktionskvoten. Tilläggspris utgår endast upp till en mängd på 80 000 kilo.

Prisgraderingen har gjort att produktionen av hönsägg har sjunkit i jämn takt. Också de avtal som ingåtts om en nedskärning av produktionen har bidragit till detta. Exportmängderna är i detta nu överkomliga.

12.8. Etableringssystemet

En reglering av grundandet av produktionsenheter infördes ursprungligen i syfte att förhindra uppkomsten av lantbruk som bedrivs med industrimässiga principer. Man ville att produktionen alltjämt och framöver skulle vara i lantbrukarnas ägo. Villkoret för att grunda ett företag är att lantbrukaren bor på gården och att storleken på gården inte överskrider vissa gränser.

Tillståndsförfarandet har så småningom blivit ett effektivt sätt att förhindra en utvidgning av produktionen. Utan myndigheternas tillstånd kan man inte börja idka husdjursproduktion. Ej heller kan man utvidga sitt företag.

Utan tillstånd från landsbygdsdistriktet får man inte inleda produktion av nötkött om

nötkreaturens antal överstiger 30. Samma gäller för produktion av svinkött om antalet köttsvin överstiger 25, för produktion av hönsägg om hönornas antal överstiger 100 och produktion av fjäderfäkött om antalet fjäderfädjur överstiger 1 000.

Tillstånd får inte beviljas företag om antalet nötkreatur överstiger 120, antalet svin 400, antal hönor 4 000 och antalet broiler 30 000. Tillstånd kan beviljas en gård endast för ett husdjursföretag.

För mjölkproduktionens del finns inte dessa begränsningar p.g.a. mjölkkvoterna. Kvoteringslagen reglerar mjölkproduktionen. Den produktion av nötkött som grundar sig på dikor regleras inte heller. Tvärtom stöds denna produktion av en speciell dikopremie.

En förutsättning för tillstånd är dessutom att gården själv kan producera två tredjedelar av foderbehovet. Om företaget omfattar flere än 60 nötkreatur, 200 svin eller 1 000 hönor skall fodersjälvförsörjningen vara minst tre fjärdedelar. Broilerhönsgårdarna skall ha en fodersjälvförsörjning på 1/5. Dikor har inte under de senaste åren beaktats när fodersjälvförsörjningen har räknats ut.

Tillstånd har vanligen beviljats bara i samband med generationsväxlingar eller av andra speciella skäl då ny företagare har tagit över. Då har man beviljat tillstånd för rörelse som fortgår i samma omfattning som tidigare.

Lagen om styrning av husdjursproduktionen förnyades år 1993 och trädde i kraft fr.o.m. början av 1994. Etableringssystemet har i någon mån förmildrats.

12.9. Produktionsunderstöd

Produktionspolitiken är i vårt land främst produktionsbegränsande. Dock förekommer vissa åtgärder som inriktats på att öka produktionen. Det viktigaste av dessa är produktionsunderstödet för nötkött. Med hjälp av detta understöd strävar man till att höja slaktvikterna. Detta ansågs vara nödvändigt i medlet av 1970-talet för att inhemskt nötkött skulle finnas i tillräcklig omfattning.

Produktionsunderstödet förverkligas så, att för nötköttet betalas ett extra pris när slaktvikten överskrider vissa fastställda gränser (se fotnot i bilagstabell 7). Den egentliga köttboskapskötseln stöds genom utbetalning av s.k. dikopremie. År 1993 uppgick den till 1 700 mk/ko för högst 30 kor.

För fårkött betalas också en extra produktionspremie. Något direkt produktionsunderstöd för spannmål existerar inte. Produktionen av råg- och foderspannmål understöds dock i vissa understödsregioner. Produktionspremien för råg uppgick till 30 p/kg och för foderspannmål 220 mk/ha.

År 1990 började man stöda naturenlig odling. Under en period om tre år kan man övergå till naturenlig odling. Under denna tid erhåller lantbrukaren stöd. Också sådana som tidigare ägnat sig åt naturenlig odling kan erhålla detta stöd. Lantbrukaren förbinder sig att odla naturenligt till slutet av avtalsperioden. År 1993 uppgick stödet till 1 800 - 2 200 mk/ha. Avtal kan ingås för 6, 7 eller 8 år.

13. Lantbruksstödet

13.1. Stödet generellt

Lantbruksstödet kan förstås och definieras på många olika sätt. Vanligen förstår man med detta stöd dock det stöd som kanaliseras genom statens budget. Prisstödet, exportstödet och produktionsbidragen är exempel på detta slag av stöd. Stödet kan också definieras som skillnaden mellan producentpriset och världsmarknadspriset. OECD följer denna definition vid uträkningen av s.k. PSE-stöd. Idén är här att utan statsmaktens stöd skulle producentpriset sammanfalla med världsmarknadspriset.

Den viktigaste uppgiften för den stödpolitik som bedrivs i vårt land är att hålla producentprisen på den nivå som man kommit överens om i lantbruksförhandlingarna. Den största delen av stödet ansluter sig till vårt prissystem och till förverkligandet av detsamma. I viss mån finns också sådant stöd som inte ansluter sig till

Tabell 20. Lantbruksstödet i milj. mk.

	1990	1991	1992
Lantbruks- produktion	5 253	6 047	6 247
- prispolitisk stöd	3 375	3 570	3 782
- strukturstöd	1 130	1 104	1 180
- övrigt	749	1 374	1 285
Marknadsföring	4 720	5 079	4 261
- exportstöd	3 481	3 838	3 134
- omsättningsskatt	753	885	748
- export av förädlade produkter	486	355	379
Livsmedel	738	911	734
- prisstöd	680	874	690
- övrigt	58	37	44
Sammanlagt, brutto	10 711	12 037	11 243
Sammanlagt, netto ¹⁾	8 997	9 896	8 700

¹⁾ Nettoutgifterna har beräknats genom att från bruttoutgifterna dra av de av staten uppburna skatte- och avgiftsinkomsterna (bl.a. lantbrukets andel av exportkostnaderna).

Källa: Ekonomisk översikt 1993.

prissystemet. Exempel på detta slag av stöd är investeringsstödet och finansieringsstödet för strukturutvecklingen (se kap. 14). Dessa stöd beviljas av utvecklingsfonden. Staten stöder med budgetmedel också lantbrukets rådgivning och lantbrukets förädlingsarbete.

Stödet används för att subventionera exporten, minska inkomstskillnaderna, stöda produktionen och förverkliga prisnivån för vissa specialväxter. Till dessa specialväxter räknas sockerbeta och oljeväxter. En del av stödet är s.k. direkt stöd. Internationella organisationer rekommenderar att detta direkta stöd används i stället för prisstöd.

I tabell 20 visas hur stödet fördelar sig på tre delar: stöd för lantbruksproduktionen, marknadsföringsstöd och stöd för livsmedel. För stöd av lantbruksproduktionen finns s.k. prispolitiskt stöd, strukturstöd och flere andra former av stöd. Det prispolitiska stödet granskas

närmare i kapitel 13.2 och strukturstödet i kapitel 14.

Marknadsföringsstödet fördelar sig mellan exportstöd för råvaror och exportstöd för förädlade produkter. Staten är tvungen att betala exportpremier och ersättningar för prisdifferenser för att exporten av överproduktionen inte skulle sänka det producentpris som lantbrukarna erhåller. Av redovisningsskäl ökar återbäringen av omsättningsskatten det stöd som exportprodukterna får.

Den tredje stödform som presenteras i tabell 20 ansluter sig till livsmedelsindustrin. För sockrets och oljeväxternas del jämnas skillnaderna mellan den inhemska och utländska prisnivån. Detta sker med speciella importavgifter och acciser. Budgeten upptar till följd av detta stödbetalningar för livsmedel. Merparten av dessa återförs till staten i form av importavgifter och acciser som konsumenterna erlägger.

PSE-stödet

Lantbruksstödet kan också definieras som skillnaden mellan det pris lantbrukaren erhåller och världsmarknadspriset. Denna definition har bl.a. OECD tillämpat vid utredandet av det stöd lantbruket i olika länder erhåller.

För OECD:s undersökning används som mått för stödet ett PSE-mått (Producer Subsidy Equivalent), som generellt räknas ut som skillnaden mellan producentpriset och världsmarknadspriset. Producentpriset omfattar i princip alla de stöd som lantbruket erhåller: prisstöd, exportstöd, produktionsbidrag, investeringsstöd, forsknings- och rådgivningskostnader. Detta förfarande har ansetts vara nödvändigt för att kalkylen skall omfatta alla eventuella dolda former av stöd.

Det stöd som OECD räknar ut blir mycket stort emedan det beräknas utgående från världsmarknadspriserna som är synnerligen låga. Stödet är mycket känsligt för marknadsstörningar, framför allt överutbud. Vissa världsmarknadspriser som har definierats på detta sätt (t.ex. priset på konsumtionsmjölk) är uppenbarligen klart undervärderade. Deval-

veringen av den finska marken ändrade märkbart prisförhållandena i förhållande till andra länder. Till följd av devalveringen har Finlands PSE-stöd sjunkit avsevärt under de två senaste åren.

13.2. Prispolitiskt stöd

Det prispolitiska stödet är en central stödform i anslutning till vårt prissystem. I samband med lantbruksinkomstförhandlingarna fattas beslut om storleken på det prispolitiska stödet. Av höjningsbehovet överförs en del nämligen på det prispolitiska stödet. Genom det prispolitiska stödet utjämnas lantbrukets interna inkomstskillnader. I medlet av 1970-talet verkade det prispolitiska stödet som ett inflationsbromsande medel. Då överfördes en del av mjölkprisets höjning som ett s.k. tilläggspris på mjölk. Detta tilläggspris skulle betalas ut genom budgeten.

Det prispolitiska stödet består av:

- 1) stöd som utgår regionvis och enligt storleken på gården
- 2) tilläggspris på mjölk, kött och hönsägg
- 3) hektarstöd

I samband med lantbruksinkomststoppörelsen våren 1993 reserverades sammanlagt 4 245 milj. mk i prispolitiskt stöd.

Arealstöd

För att utjämna inkomstskillnaderna betalas stöd enligt odlingens storlek (s.k. arealtillägg) som är bundet till lantbrukslägenhetens areal

och husdjurens antal eller s.k. fördelningsenheter (en hektar liksom en mjölkko är en fördelningsenhet medan ett gödsvin är 0.2 fördelningsenheter o.s.v.). Störst är stödet för en lägenhet på 7-8 hektar. På en åkerareal som är större än 50 hektar beräknas inga fördelningsenheter. Årligen fastställs en premie per fördelningsenhet. Premien har graderats enligt lantbrukarens och makans sammanräknade inkomster. Vidare har regionen inverkat på premiens storlek.

För utbetalning av arealtillägget är landet indelat i fem regioner, av vilka två är i södra Finland och tre i norra Finland. Därtill är arealtillägget graderat enligt inkomsterna. Grundpriset på en fördelningsenhet var 500- 750 mk år 1993.

Producenter som är yngre än 39 år (åldersgränsen var tidigare 35 år) erhåller arealtillägget utökat med 40 % om inkomsterna inte överstiger 90 000 mk (tabell 21). Därtill skall gården vara anskaffad efter år 1983.

Lantbrukaren skall vända sig till lantbruksnämnden på hemorten för ansökan om arealtillägg. En stor del av gårdarna erhåller arealtillägg.

Hektarstöd

År 1990 togs i bruk ett arealbaserat stöd när en del av prisökningarna utbetalades i form av direkt stöd enligt areal. Detta var nödvändigt när GATT-avtalet inte tillät en höjning av lantbruksstödet. En höjning av marknadspriserna hade förutsatt en höjning av lantbruksstödet.

Tabell 21. Arealtilläggen per fördelningsenhet år 1993.

Inkomstklass	Norra Finlands				
	Södra- Finland	Mellersta Finland	södra zon	mellersta zon	norra zon
Under 90 000	500	550	600	650	750
90 001-110 000	375	413	450	488	563
110 001-130 000	250	275	300	325	375
130 001-150 000	125	138	150	163	188
under 39-åringar	700	770	840	910	1050

Hektarstödet uppgick till 450 mk/ha år 1993. De lantbrukare som var yngre än 39 år och som hade skaffat sin gård efter år 1983 erhöll ett hektarstöd på 750 mk. De gårdar som inte är större än tre hektar erhåller inte hektarstöd.

Regionalt stöd

För att utjämna de regionala inkomstskillnaderna erlaggs mjölk- och köttproducenterna produktionsstöd. Landet har indelats i sammanlagt tio (för köttets del nio) regioner. För dessa regioner fastställs skilt för sig produktionsunderstödet för mjölk och kött. Det regionala stödet är av stor betydelse för lantbrukarna i norra Finland. T.ex. utgår regionalt stöd för mjölk i Uleåborgs län till 13.0-55.0 p/l, för svinkött till 40-55 p/kg och för nötkött när stödet är som störst 12.80 mk/kg. Med hjälp av detta stöd har inkomstskillnaderna långt kunnat utjämnas.

I landets norra del och i skärgården utgår understöd på basis av antalet husdjur. Understödet utbetalas enligt en regional gradering på upp till 140-1 725 mk per husdjursenhet. understödet är dubbelt i stödregionens sydligaste delar för de sju första mjölkornas del och tredubbelt i landets norra delar.

Tilläggspris på mjölk

Ett tilläggspris på mjölk infördes år 1974 i syfte att bromsa inflationen. I början var tilläggspriset lika för alla, men senare infördes en gradering enligt mjölmängd (se bilagstabell 7), vilket gjort det till ett internt medel för inkomstfördelning inom lantbruket.

Lantbrukare som är äldre än 65 år erhåller inte mera ett pristillägg. På ett allmänt plan ser man gärna att pensionärerna avstår från lantbruk. Då kunde en del av åkrarna utgå ur odlingen, vilket minskar överproduktionen. Över 65 år gamla lantbrukare erhåller inte heller ett arealtillägg. De två nämnda omständigheterna har ökat villigheten att gå i pension, vilket å andra sidan också stöds av att avträdelsepensionsystemen har förbättrats.

14. Strukturstöd

Småskaligheten anses vara ett problem vad gäller Finlands lantbruk. När gårdarna är små blir produktionskostnaderna alltför höga. Strukturpolitikens uppgift är att öka gårdsstorleken och också att i andra avseenden rationalisera produktionen för att sänka produktionskostnaderna.

Statsmakten stöder lantbrukets struktur-rationalisering. År 1991 trädde landsbygds-näringslagen i kraft. Denna lag ger de allmänna ramarna för utvecklandet av lantbruket. Investering- och finansieringsstöd liksom direkta bidrag kanaliseras genom denna lag. Avsikten är att förenhetliga lagstiftningen för att utveckla lantbruket och landsbygdsnäringsarna. Den aktuella landsbygdsnäringslagen ersätter gårdsbrukslagen och vissa andra lagar.

Gårdsbrukets utvecklingsfond är en central del av landsbygdsnäringslagen. Genom den stöder statsmakten lantbrukets investeringar. Lågräntelån och direkta bidrag beviljas förutsatt är gården är lönsam. Avsikten är att förbättra gårdsstrukturen och att höja den genomsnittliga gårdsstorleken.

Utvecklingsfondens kapital har bildats genom överföringar som staten årligen har gjort och räntor och återbetalningar på lån och köpeskillingfordringar som jorddispositionsverksamheten har lett till. Medel överförs dock inte längre till fonden. Fondens eget kapital uppgår till cirka 8 mrd. mk. Beroende på ort är låneräntan 4 - 7 %. Lån genom utvecklingsfonden har beviljats speciellt i samband med generationsväxlingar.

Statliga medel kan också beviljas för att nedbringa räntorna på de lån som privata penninginrättningar har beviljat om dessa lån fyller de villkor som lagen uppftar. Räntestödet är hälften av kreditinrättningens ränta. Räntestödslånen är viktiga; de är att jämföra med de egentliga lån som staten beviljar. Nästan alla lån beviljas i form av räntestödslån. Detta gäller dock inte lån i samband med generationsväxlingar.

Stödet till landsbygdsnäringarna

Rationaliseringen och minskningen av lantbruksproduktionen minskar på landsbygdens bosättning och hotar att ödelägga den. Därför har man på ett allmänt plan strävat till att utveckla landsbygdsnäringarna. Det är dock bara basproduktionen och företagsverksamhet i anslutning till den som landsbygdsnäringslagen omfattar. Lagen täcker inte annan småskalig företagsverksamhet som bedrivs på landsbygden.

För att stöda s.k. landsbygdsnäringar, som bedrivs utöver det egentliga lantbruket, utgår lån och bidrag. Företagarverksamhet som lantbrukarna bedriver i anslutning till lantbruket stöds. Företag som drivs med hjälp av den egna familjen eller som sysselsätter högst 2-3 utomstående personer på årsbasis får finansiering. Industriverksamhet i liten skala och olika verkstäder (cirka en tredjedel av projekten) har hört till de branscher som stötts mest. Också trädgårdsskötsel, växthusverksamhet och annan specialodling (drygt 20 %) stöds. Vidare finns bondgårdsturism, hästhushållning och annan fritidsverksamhet (cirka en femtedel) bland de näringar som stöds. Pälsdjursuppfödning, fiskuppfödning och biskötsel ingår också.

Investeringsstödverksamheten omfattar också s.k. startstöd. Unga som ännu inte uppnått 35 år kan erhålla statens stöd när de startar ett lantbruk. Bidraget uppgick i fjol till maximalt 62 500 mk. Det fick användas bl.a. till anskaffning av maskiner och redskap. Bidrag utgick också för köp av gödsel. År 1993 anslogs sammanlagt 65 milj. mk i startstöd.

15. Socialpolitik

Lantbrukaren är såväl företagare som arbetstagare. De allmänna socialpolitiska lagarna för arbetstagare berör inte lantbrukaren. Därför har man utvecklat en egen sociallagstiftning för lantbrukarbefolkningen. I anslutning till lantbruksinkomstförhandlingarna har man vanligen fattat beslut om denna lagstiftning på det sociala

området. Ansvaret för de kostnader som socialskyddet för med sig fördelar sig mellan staten och lantbrukarna. De viktigaste lagarna berör pensionsskyddet, sjuk- och olycksfallsersättningen, semesteren och vikariehjälp.

Arbetspensionen för lantbruksföretagare (LFÖPL) är lagstadgad och jämförbar med de övriga sektorernas arbetspensioner. Lantbrukaren betalar pensionspremier på basen av sin LFÖPL-arbetsinkomst, som i huvudsak följer lantbrukslägenhetens areal. De LFÖPL-försäkrade är berättigade till bl.a. ålders-, förtida ålders-, deltid-, invalid-, arbetslöshets- samt individuell förtidspension. Pensionens storlek bestäms på basis av de försäkringspremier lantbrukaren betalar. Staten deltar i finansieringen av lantbrukarnas pensioner. Emedan de försäkrades antal sjunkit och pensionstagarnas antal stigit, uppgår statens andel av LFÖPL-pensionsutgifterna numera till cirka 80 procent.

Generationsväxlingspensionen kompletterar den egentliga pensionslagen. Dess syfte är främst att inverka sänkande på lantbruksföretagarnas medelålder och att verka för att yrkeskunnigheten bland lantbrukarna ökar.

En lantbrukare som uppnått 55-års ålder kan erhålla generationsväxlingspension. Avtal kan ingås redan i 50-års åldern även om pension kan erhållas först vid fyllda 55 år (s.k. vilande pensionsrätt). Ett villkor för pensionen är vidare att man anser att gårdens verksamhet är lönsam. I praktiken bestäms pensionens storlek på samma sätt som arbetsoförmögenhetspensionen och man tillämpar på den samma bestämmelser som på andra förtidspensioner. Försäljningspriset inverkar också på pensionens storlek. Med detta försöker man förhindra det att försäljningsprisen stiger över det som gården avkastar.

Också *avträdelssystemet* kan anses höra till pensionsarrangemangen. Avträdelssystemet trädde i kraft i början av år 1993 och det ersatte den tidigare avträdelsepensionslagen. Dess syfte är att förbättra lantbrukets struktur och att skära ner på lantbruksproduktionen. Villkoret för pensionen är nämligen att produktionen läggs ner (se kap. 12.3.).

För sjukdom som leder till arbetsoförmögenhet utgår ersättning enligt den allmänna *sjukförsäkringslagen*.

År 1982 trädde *lagen om olycksfallsförsäkring* för lantbruksföretagare i kraft. Försäkringen ansluts automatiskt till LFÖPL-försäkringen. De försäkrade har till följd av olycksfall eller yrkessjukdomar rätt till ersättning för kostnader, dagpenning och pensioner. Baserat på lag uppbärs av de försäkrade en försäkringspremie. Försäkringspremien bestäms så att lantbrukarna betalar hälften av kostnaderna för tilläggs-skyddet. Den del som lantbrukarna erlägger beaktas vid lantbruksinkomstberäkningen som lantbrukskostnad (39.5 milj. mk våren 1993). Staten finansierar den andra delen av tilläggs-skyddet och Folkpensionsanstalten ansvarar i huvudsak för finansieringen av grundskyddet.

År 1988 avtalade man om en *grupplivförsäkring* som omfattar lantbruksbefolkningen. Den förbättrar de anhörigas utkomstskydd när förmånslåtare avlidit.

De lantbrukare som idkar husdjursskötsel kan erhålla 22 dagars *semester*. Det ankommer på kommunen att ordna en avbytare för den tid som lantbrukaren är på semester. Staten sköter finansieringen av systemet. Lantbruket deltar i kostnaderna så, att en del av kostnaderna beaktas som lantbruksinkomst under lantbruksinkomstförhandlingarna.

Lantbrukaren kan få *vikariehjälp* bl.a. på grund av sjukdom, olycksfall, rehabilitering, värnplikt eller förlossning. Från ingången av år 1991 erhåller den som går på moderskapsledighet vikariehjälp för 320 dagar. Lantbrukaren erlägger en avgift för vikariehjälp. Storleken på denna avgift är beroende av lantbrukarens inkomster. Avgifterna beaktas som lantbrukskostnader i lantbruksinkomstberäkningen (25.0 milj. mk våren 1993). Staten

betalar merparten av kostnaderna för vikariehjälp, men av lantbruket uppbärs en del av dessa i samband med lantbruksinkomstupp-görelsen.

Boskapsöksötseln tillåter inte att man håller *veckoslutsledigt* på samma sätt som inom andra yrken, utan arbetsveckan omfattar sju dagar. Systemet med veckoledighet finns till för att befria lantbrukaren från bundenheten till näringen. Lantbrukaren kan få högst 12 dagar i året veckoledigt. Veckoledighetsdagarna kan hållas antingen skilt för sig eller efter varandra högst fem dagar i följd månatligen. Veckoledigheten är avgiftsbelagd för lantbrukaren. Avgiften fastställs enligt antal husdjur. De avgifter som lantbrukarna erlägger beaktas som lantbrukskostnader vid lantbruksinkomstberäkningen (17 milj. mk våren 1993). En del av de ersättningar som staten betalar räknas å sin sida som lantbruksinkomst. Endast cirka 20 procent av de lantbrukare som är berättigade till veckoledighet har utnyttjat servicen.

Ett *företagshälsovårdsexperiment* som omfattar lantbrukarna inleddes år 1980. Företagshälsovården är förebyggande till sin karaktär. Till den hör arbetsplatsutredningar och hälso-kontroller. Lantbrukaren betalar 50 procent av kostnaderna i samband med hälsoundersökningarna. Staten och Folkpensionsanstalten delar på resten av kostnaderna.

Socialskyddsavgifterna täcks i sin helhet av anslag i statens budget. Lantbrukets andel av de kostnader som systemet för med sig verkställs så att nivån på producentpriserna sänks i lantbruksinkomstavtalet i proportion till kostnadsandelen. I avtalet från våren 1993 uppskattade man lantbrukets andel till 14.5 milj. mk.

IV SAMMANDRAG

Skörden var mycket bra år 1993. Hektarskörden var exceptionellt höga, delvis alla tiders rekord, och till sin kvalitet var skörden tämligen god. Väderförhållandena gynnade uppenbarligen sädeslagens växt. Vårens torra försämrade inte skörden, och juni månads kyliga väder var gynnsamt för sädens spirande. Den genomsnittliga hektarskörden uppgick till 3 316 fe/ha och hela skörden till 5 403 milj. fe då halmen inte räknas med. Speciellt höga var kornets och havrets hektarskördar, men också oljeväxternas hektarskördar var goda.

Den odlade åkerarealen ökade från föregående år med cirka 23 000 hektar, emedan premieträdan, som uppgick till cirka 450 000, stannade vid en nivå som var 50 000 ha lägre än föregående år. Odlaren skulle lägga 15 % av sin åkerareal i träda för att erhålla en hektarersättning för hela sin odlade areal. För träda som överskred minimum utbetalades specialersättning.

Isig är trädan en mycket effektiv produktionsbegränsningsåtgärd. Sädets totalskörd uppgick dock till totalt 3 300 milj. kg, vilket överskrider det inhemska behovet med cirka 800 milj. kg. Överproduktionen är fortfarande stor, även om en del av fjolårets överproduktion förklaras av den exceptionellt höga skördenivån.

Husdjursproduktionen sjönk i viss mån. Den mjölmängd som mejerierna tog emot minskade med cirka 10 milj. liter. Från årets början låg produktionen på fjolårets nivå, men i slutet av året underskreds den. Inga egentliga nya produktionsbegränsningsåtgärder togs i bruk, vilket torde förklara den långsamma minskningen av produktionen jämfört med tidigare år. Självförsörjningen överskrider fortsättningsvis 100 % såväl beträffande vätska som speciellt beträffande fett.

Köttproduktionen sjönk med inalles 5 %. Speciellt påtaglig var minskningen av produktionen på nötkött med 9 %. Kobeståndet har minskat, varför det finns färre slaktdjur än förut. Å andra sidan minskade man antalet mjölkkor i långsammare takt än under tidigare år. Till följd av detta minskade köttproduktionen.

Produktionen av svinkött gick ner med cirka 5 %. Egentliga produktionsbegränsningsåtgärder fanns inte. Dock begränsades slaktvikterna fortfarande med en marknadsföringsavgift, som var 30 p/kg för kroppar under 76 kg, 100 p/kg för kroppar över 76 kg och 150 p/kg för kroppar över 80 kilo. Marknadsföringsavgiften har minskat på den genomsnittliga slaktvikten.

Produktionen av hönsägg ökade med drygt 4 %. Produktionen har inte begränsats aktivt, varför den tydligen återhämtade sig.

Lantbruksinkomsttavtalet ingicks enligt lantbruksinkomstlagen. Kostnadskompensationskalkylen pekade på ett höjningsbehov på 423.6 milj. mark. På de allmänna arbetsmarknaderna höjde man inte alls på lönerna, vilket gjorde att man avstod från en höjning också för lantbruksinkomstens del. I lantbruksinkomststoppörelsen ingår ett antal socialpolitiska m.m. andra ersättningar. P.g.a. dessa och vissa justeringar uppgår det slutliga löneavtalet till 310 milj. mark.

Prisuppgörelsen verkställdes genom att man ökade statens stöd med nämnda 310 milj. mk. I avtalet ingår också ett beslut om att satsa 320 milj. mk av statens medel på att täcka lantbrukets exportkostnadsandel. Därtill sänktes riktpriiset på alla sädeslag med 5 p/kg.

Lantbruksinkomsten sjönk med cirka 25 % år 1993. Marknadsföringsavgifterna minskade påtagligt odlarnas inkomster. Producentpriserna sjönk något men stödet steg i motsvarande mån.

Ökningen i produktionsinsatsernas priser var också ringa.

Lantbruksinkomstsystemet förnyades i slutet av år 1993. Det nya prisbildningssystemet påminner om det system som används av EU. För huvudprodukterna ställs ett riktpreis och ett minimipris, av vilka den sistnämnda ligger som grund då man beslutar om exportstödet. Importen skyddas med hjälp av importavgiftslagen. I den ingår stadganden om produktvisa importavgifter och principer för ändring av dem då behov därtill föreligger.

Prisbesluten fattas fortsättningsvis i överläggningar som förs mellan staten och producentorganisationerna. Den ökning i produktionskostnaderna som en ökning av produktionsinsatsernas priser leder till ersätts inte automatiskt, såsom fallet varit tidigare. Förhandlarna kan nu fritt bestämma om saken.

I GATT-förhandlingarna kom man till ett förhandlingsresultat, som träder i kraft i början

av år 1995. Man anser inte att den är speciellt svår ur Finlands synpunkt. Syftet är att under alla omständigheter minska produktionen. Detta bidrar till att skära ner det totala stödet och till att minska exportstödet. Dessa är avtalets viktigaste förpliktelser. Importskyddet skall minskas och därför skall den interna prisnivån fås ned. Ett direkt inkomststöd kan dock ersätta odlarnas inkomstbortfall.

Om Finland ansluter sig till EU kommer en anpassning till EG:s prissystem att bli en krävande uppgift. Det är en uppgift som är mera krävande än GATT-avtalet. Det svar som EU:s kommission gav beträffande Finlands positions-papper var för lantbrukets del mycket avvisande. De finländska odlarna verkar fortsättningsvis ha en svår framtid inom EU om man inte i förhandlingarna uppnår väsentliga förbättringar i EU:s stödpolitik beträffande det nordliga lantbruket.

Valutakurs i December, 1993

US\$ = 5.76 mk

Symboler som använts i tabellerna:

- p Prelimär
- Inget att meddela
- .. Ingen uppgift har erhållits

Källor:

Jordbruksstatistiska månadsrapporter, Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral
Statistiska översikter, Statistikcentralen
Statistisk årsbok för Finland
Lantbruksekonomiska forskningsanstaltens statistik
Ekonomisk översikt 1993, Finansministeriet
Elintarviketiето - Food Fact Ab:s statistik
Lantbruk 2000. Kommittébetänkande 1987:24
Finlands författningssamling

Bilagstabell 1. Producentprisindex för jordbruksprodukter och prisindex för jordbrukets produktionsinsatser jämte underindex (1970=100).

	Producentprisindex	Prisindex för produktionsinsatser			Byggnader
		Totalt	Förnödenheter	Maskiner och anläggningar	
1976	213.6	238.4	255.3	231.2	255.4
1977	229.4	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	242.5	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	257.2	304.3	282.8	308.7	325.6
1980	288.2	341.7	318.0	341.2	372.1
1981	324.5	394.0	384.9	374.6	400.8
1982	370.0	427.5	423.2	404.0	424.2
1983	394.8	464.2	461.3	445.7	454.3
1984	419.6	501.7	504.0	474.1	479.2
1985	448.4	527.0	531.4	495.9	499.6
1986	456.5	518.6	506.4	517.7	517.1
1987	463.7	522.8	499.5	534.1	535.1
1988	480.7	537.5	496.9	561.9	563.4
1989	500.0	566.5	518.1	590.2	602.5
1990	500.0	607.6	557.4	630.4	647.2
1991	481.5	634.9	600.9	632.3	656.9
1992	478.0	652.6	616.5	656.2	639.4
1993 ^{p)}	477.0	663.5	626.5	712.4	638.1

Bilagstabell 2. Några siffror om jordbrukets struktur.

	Antal ¹⁾ gårdar 1000 st	Gårdarnas ¹⁾ medelareal, ha	Antal mjölkleverantörer 1000 st	Sysselsatta i jordbruket ²⁾	
				1000 pers.	i % av den totala arbetskraften
1976	242.7	10.26	119	306	13.4
1977	237.7	10.43	112	278	12.5
1978	232.8	10.60	104	261	11.9
1979	229.3	10.78	98	251	11.1
1980	224.7	10.96	91	251	10.8
1981	218.9	11.16	85	250	10.6
1982	212.6	11.42	78	255	10.7
1983	208.2	11.63	74	246	10.3
1984	203.9	11.85	70	242	10.0
1985	200.5	12.07	66	228	9.4
1986	195.4	12.38	63	218	9.0
1987	192.2	12.59	58	206	8.5
1988	189.0	12.77	53	197	8.1
1989	..	..	48	179	7.2
1990	199.4	12.76	45	170	6.9
1991	200.0	12.90	40	166	7.1
1992	197.6	13.05	36	157	7.2
1993 ^{p)}			34		

¹⁾Över 1 hektar

²⁾Källa: Työvoimakatsaus - Labour reports, Arbetskraftsministeriets planeringssektariat

^{p)}Förhandsuppskattning

Bilagstabell 3. Antalet djur enligt räkningen i juni samt medelavkastningen per ko.

	Mjölkkor 1000 st	Medelavkastning l/ko	Svin 1000 st	Hönor 1000 st
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4336	1288.7	6029.4
1980	719.5	4478	1410.2	6040.7
1981	700.8	4450	1467.1	5200.2
1982	689.2	4493	1475.3	5291.5
1983	663.1	4778	1440.7	5440.4
1984	659.5	4799	1381.8 ¹⁾	6025.3
1985	627.7	4812	1295.2 ¹⁾	5922.4
1986	606.8	4935	1322.7 ¹⁾	5532.1
1987	589.0	4905	1341.9 ¹⁾	5341.6
1988	550.6	4990	1305.1 ¹⁾	5237.6
1989	506.6	5246	1290.7 ¹⁾	4923.3
1990	489.9	5547	1394.1 ¹⁾	4844.8
1991	445.6	5619	1344.3 ¹⁾	4138.0
1992	428.2	5613	1297.9 ¹⁾	3968.9
1993	426.4	5615 ^{p)}	1272.7 ¹⁾	4024.9

¹⁾Inklusive mejeriernas svin.

^{p)}Förhandsuppskatning

Bilagstabell 4. Försäljning av konstgödsel (kg/ha).

	N	P	K
1973-74	78.2	33.4	52.0
1974-75	85.8	34.2	53.9
1975-76	79.6	29.5	47.6
1976-77	65.4	25.0	41.1
1977-78	69.1	25.8	43.3
1978-79	76.9	27.8	47.4
1979-80	83.3	28.0	50.2
1980-81	82.4	27.8	49.3
1981-82	78.7	26.8	47.5
1982-83	91.4	29.9	53.8
1983-84	90.7	30.9	55.9
1984-85	88.9	30.8	56.5
1985-86	90.0	30.2	55.5
1986-87	94.4	31.0	56.5
1987-88	98.2	32.0	59.3
1988-89	100.3	29.7	56.1
1989-90	111.5	30.7	57.6
1990-91	109.4	26.3	53.4
1991-92	92.8	19.9	39.7
1992-93	94.3	19.4	39.8

Bilagstabell 5. Jordbrukets bruttointäkter till löpande priser, milj. mk.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ^{p)}
Växtodling						
- Råg	189.0	163.3	448.5	430.8	492.6	121.5
- Vete	933.4	659.6	1028.5	1415.0	954.7	938.4
- Korn	1196.6	1266.0	1435.8	1552.8	1510.9	1730.6
- Havre	517.1	571.8	901.6	1377.3	997.3	865.5
- Matpotatis	640.4	517.9	457.9	313.4	359.7	397.0
- Fabrikspotatis	92.2	223.7	260.9	226.2	164.8	163.1
- Utsädespotatis	6.9	10.7	10.8	9.3	6.2	7.9
- Sockerbeta	243.4	489.2	555.2	545.8	472.2	475.3
- Oljeväxter	454.3	461.7	515.5	526.6	439.9	326.3
- Ärter	11.2	13.6	16.3	19.3	28.4	32.7
- Vallfrö	17.4	44.3	47.1	62.4	44.7	43.3
SAMMANLAGT	4302.0	4422.0	5678.2	6478.8	5471.4	5101.8
Trädgårdsodling						
- Rotfrukter	73.6	126.9	93.3	94.0	110.5	91.3
- Grönsaker	553.1	533.9	604.7	571.2	554.4	553.0
- Bär	119.0	119.7	164.0	192.9	155.0	187.2
- Frukter	15.9	44.2	53.3	20.0	21.2	22.9
SAMMANLAGT	761.6	824.7	915.3	878.1	841.1	854.4
Husdjursproduktion						
- Mjök	7893.0	7638.3	8170.6	8439.2	7730.4	7391.6
- Nötkött	3547.3	3411.1	3520.9	3794.7	3582.6	3521.7
- Kalvkött	2.0	1.1	0.8	0.5	0.5	0.3
- Fläsk	2907.9	2924.5	3141.2	3302.0	2942.3	2869.9
- Fårkött	41.9	36.3	37.1	43.2	38.1	42.1
- Hästkött	19.2	14.6	15.6	17.3	18.5	21.3
- Fjäderfäkött	334.7	365.4	392.6	438.6	494.8	449.2
- Ägg	865.4	848.3	889.1	902.3	793.4	806.9
- Ull	2.2	1.6	2.4	2.4	2.5	3.1
- Export av djur	11.2	10.6	6.6	9.9	1.2	1.3
SAMMANLAGT	15624.8	15251.7	16177.0	16950.2	15604.2	15107.3
PRODUKTION SAMMANLAGT	20688.4	20498.4	22770.6	24307.1	21916.8	21063.5
Hysesinkomster						
- Av produktionsredskap	457.0	469.4	511.7	581.1	461.5	460.4
- Av byggnader och land	165.3	166.9	175.1	184.9	189.3	195.3
SAMMANLAGT	622.3	636.3	686.8	766.0	650.8	655.7
Stöd						
- Enligt odlingsstorlek	531.4	644.6	1340.9	961.5	840.3	758.6
- Enligt antal kor	127.8	145.3	180.5	191.8	188.8	206.9
- Premie för fodersäd	41.4	39.6	42.0	45.7	33.6	27.4
- Startstöd	149.3	132.0	116.0	107.0	97.2	85.3
- Dikopremie			10.0	20.3	27.0	37.8
- Stöd på basis av åkerarealen				564.1	827.0	1116.3
SAMMANLAGT	849.9	961.5	1689.4	1890.4	2013.9	2232.4
Kompensationer						
- Avtal om prod.förändring (4a§)	16.5			7.8	5.1	3.1
- Avtal om minskad mjölkprod.	74.1	142.8	141.2	140.5	335.9	330.8
- Avtal om minskad fläskprod.	11.7					
- Avtal om minskad äggprod.	37.7	0.8	12.8	41.8	61.4	
- Avtal om minskad djurprod.	36.1	31.8	22.7			
- Premie för nötkött	5.1	5.3	2.2			

Bilagstabell 5, fortsättning.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ^{p)}
- Trädesavtal	110.0	209.3	375.5	347.3	729.3	567.8
- Premie för naturenlig odling				16.5	29.4	40.5
- Odlingkontrakt för ärt					23.5	27.4
- Odlingkontrakt för grönmjölshö					0.3	0.9
SAMMANLAGT	291.2	390.0	554.4	553.9	1184.9	970.5
Kompensationer för skördeskador	34.3	1541.4	128.9	8.1	4.6	15.0
BRUTTOINTÄKTER SAMMANLAGT	22486.1	24027.5	25830.1	27525.5	25770.9	24937.1
Kostnader						
- Konstgödsel	1604.2	1605.9	1674.1	1681.7	1509.9	1579.6
- Jordbrukskalk	127.6	119.0	130.4	146.3	118.6	85.4
- Kraftfoder						
- blandingar	2938.8	3069.4	3488.5	3056.3	2966.0	2655.5
- övriga	139.9	122.0	126.2	87.8	38.7	41.0
- Ensileringsmedel	140.3	145.2	152.1	162.3	142.8	122.6
- Växtskyddsmedel	282.2	291.9	342.6	308.6	328.4	318.0
- Utsäde	590.5	601.9	520.6	388.7	317.2	260.9
- Bränslen och smörjmedel	596.4	492.2	564.3	709.6	633.3	663.4
- Elektricitet	398.8	369.5	348.3	386.2	411.7	434.3
- Jordbrukets brännved och virke	126.1	126.9	131.8	140.5	77.9	67.7
- Förmedlingskostnader för djur	47.2	45.8	47.3	53.6	55.6	55.4
- Diverse kostnader	1348.6	1342.2	1416.4	1526.1	1639.7	1681.9
- Lönekostnad						
- löner	386.0	363.2	406.4	418.2	456.5	561.1
- socialskyddskostnader	207.4	204.3	247.7	273.1	283.2	356.2
- Maskin- och redskapskostnad						
- avskrivning	3005.0	3056.0	3189.0	3380.0	3269.0	3322.0
- underhåll	814.5	807.8	868.5	936.0	876.8	961.2
- Redskap och inventarier	147.8	144.4	156.4	168.4	154.3	157.1
- Byggnadskostnad						
- avskrivning	1092.0	1154.0	1248.0	1364.0	1405.0	1254.0
- underhåll	433.5	433.7	478.6	488.1	490.1	465.4
- Diverse utgifter	1231.8	1338.0	1540.4	1688.5	1807.2	1820.0
- Import av djur	1.6	3.1	4.0	6.7	5.5	6.0
- Räntekostnad						
- av produktionsredskap	316.7	298.3	316.2	358.5	297.0	289.4
- av byggnader och land	256.9	270.0	308.0	346.0	335.2	339.3
- Av lantbruksföretagarna uppburna kostnader						
- olycksfallsförsäkringsavgift	28.4	34.9	45.9	58.9	48.5	42.9
- vikariehjälp	18.4	17.1	16.5	20.1	25.6	25.0
- veckoledigt	11.0	12.6	12.4	13.7	17.2	17.0
KOSTNADER SAMMANLAGT	16291.7	16469.2	17780.6	18168.0	17710.8	17582.3
INTÄKTER	22486.1	24027.5	25830.1	27525.5	25770.9	24937.1
KOSTNADER	16291.7	16469.2	17780.6	18168.0	17710.8	17582.3
LANTBRUKSINKOMST	6194.4	7558.3	8049.5	9357.5	8060.1	7354.8

^{p)}Förhandsuppskattning

Bilagstabell 6. Jordbrukets bruttointäkter till 1990 års priser, milj. mk.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ^{p)}
Växtodling						
- Råg	218.3	172.4	434.1	430.8	533.2	140.6
- Vete	1099.7	752.3	1008.4	1415.0	1108.8	1105.5
- Korn	1243.3	1294.5	1399.9	1552.8	1657.5	1849.5
- Havre	557.5	597.2	872.0	1377.3	1107.8	962.9
- Matpotatis	283.3	269.1	328.9	313.4	337.6	304.4
- Fabrikspotatis	103.6	233.9	263.8	226.2	146.1	174.4
- Utsädespotatis	7.1	10.9	10.8	9.3	6.1	7.4
- Sockerbeta	224.1	487.2	512.4	545.8	532.9	509.5
- Oljeväxter	481.0	481.4	512.5	526.6	465.2	381.7
- Ärtor	10.5	15.2	15.9	19.3	34.0	37.8
- Vallfrö	10.0	29.3	43.0	62.4	50.1	50.1
SAMMANLAGT	4238.4	4343.6	5401.8	6478.8	5979.3	5523.8
Trädgårdsodling						
- Rotfrukter	64.3	126.3	116.5	94.0	108.1	91.4
- Grönsaker	418.4	538.3	563.0	571.2	552.7	564.3
- Bär	147.2	166.0	177.6	192.9	171.4	209.4
- Fruktor	37.1	37.2	44.1	20.0	25.4	32.3
SAMMANLAGT	667.0	867.8	901.2	878.1	857.6	897.4
Husdjursproduktion						
- Mjök	8816.2	8260.8	8272.8	8439.2	7615.6	7388.3
- Nötkött	3961.1	3578.8	3442.3	3794.7	3908.1	3766.1
- Kalvkött	2.1	1.1	0.8	0.5	0.5	0.3
- Fläsk	3108.6	2988.9	3078.6	3302.0	3126.5	3109.2
- Fårkött	52.4	41.3	38.1	43.2	40.6	47.3
- Hästkött	21.3	15.5	15.8	17.3	20.6	27.3
- Fjäderfäkött	352.6	367.6	400.2	438.6	493.6	473.6
- Ägg	954.2	905.8	892.8	902.3	790.1	797.2
- Ull	2.7	2.6	2.3	2.4	2.3	2.6
- Export av djur	12.7	11.6	6.8	9.9	1.3	1.3
SAMMANLAGT	17284.0	16174.1	16150.6	16950.2	15999.2	15613.1
PRODUKTION SAMMANLAGT	22189.4	21385.5	22453.6	24307.1	22836.1	22034.3
Hysesinkomster						
- Av produktionsredskap	519.5	513.5	534.6	581.1	446.3	448.8
- Av byggnader och land	185.2	180.8	180.8	184.9	188.2	190.0
SAMMANLAGT	704.7	694.2	715.4	766.0	634.5	638.9
Stöd						
- Enligt odlingsstorlek	595.3	698.1	1384.3	961.5	835.6	738.0
- Enligt antal kor	143.2	157.4	186.3	191.8	187.8	201.3
- Premie för fodersäd	46.4	42.9	43.4	45.7	33.4	26.7
- Startstöd	167.2	143.0	119.8	107.0	96.6	83.0
- Dikopremie			10.3	20.3	26.9	36.8
- Stöd på basis av åkerarealen				564.1	822.4	1086.0
SAMMANLAGT	952.1	1041.3	1744.1	1890.4	2002.7	2171.8
Kompensationer						
- Avtal om prod.förändring (4a§)	18.5			7.8	5.1	3.0
- Avtal om minskad mjölkprod.	83.0	154.7	145.8	140.5	334.0	321.8
- Avtal om minskad fläskprod.	13.1					
- Avtal om minskad äggprod.	42.2	0.9	13.2	41.8	61.1	
- Avtal om minskad djurprod.	40.4	34.4	23.4			
- Premie för nötkött	5.7	5.7	2.3			

Bilagstabell 6, fortsättning.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ^{p)}
- Trädesavtal	123.2	226.7	387.7	347.3	725.3	552.4
- Premie för naturenlig odling				16.5	29.2	39.4
- Odlingskontrakt för ärt					23.4	26.7
- Odlingskontrakt för grönmjölshö					0.3	0.9
SAMMANLAGT	326.2	422.4	572.3	553.9	1178.3	944.2
Kompensationer för skördeskador	38.4	1669.4	133.1	8.1	4.6	14.6
BRUTTOINTÄKTER SAMMANLAGT	24210.8	25212.8	25618.5	27525.5	26656.2	25803.8
Kostnader						
- Konstgödsel	1615.0	1754.7	1802.2	1681.7	1209.2	1148.1
- Jordbrukskalk	146.3	129.2	133.7	146.3	111.5	81.2
- Kraftfoder						
- blandningar	3299.0	3370.0	3647.4	3056.3	2966.3	2729.4
- övriga	174.2	141.2	138.4	87.8	40.0	42.7
- Ensileringsmedel	146.6	150.6	157.4	162.3	139.4	143.3
- Växtskyddsmedel	305.9	305.3	357.1	308.6	308.7	265.9
- Utsäde	677.4	648.3	542.6	388.7	327.6	289.0
- Bränslen och smörjmedel	776.6	689.4	678.2	709.6	613.1	609.2
- Elektricitet	432.5	405.9	373.8	386.2	404.1	417.6
- Jordbrukets brännved och virke	153.1	145.9	140.0	140.5	82.4	82.4
- Förmedlingskostnader för djur	53.7	51.1	52.3	53.6	51.6	50.9
- Diverse kostnader	1513.9	1455.1	1426.6	1526.1	1634.8	1632.9
- Lönekostnad						
- löner	496.1	442.0	438.6	418.2	408.0	489.3
- socialskyddskostnader	266.5	248.6	267.3	273.1	253.1	310.6
- Maskin- och redskapskostnad						
- avskrivning	3446.0	3388.0	3375.0	3380.0	3322.0	3155.0
- underhåll	976.7	917.0	939.9	936.0	826.4	855.9
- Redskap och inventarier	174.6	162.1	167.0	168.4	153.8	150.9
- Byggnadskostnad						
- avskrivning	1316.0	1325.0	1340.0	1364.0	1388.0	1409.0
- underhåll	520.9	497.9	514.1	488.1	485.3	463.9
- Diverse utgifter	1535.1	1685.1	1780.4	1688.5	1709.6	1657.6
- Import av djur	1.8	3.4	4.1	6.7	5.6	6.1
- Räntekostnad						
- av produktionsredskap	360.0	326.4	330.4	358.5	287.2	282.1
- av byggnader och land	287.8	292.4	318.0	346.0	333.3	330.1
- Av lantbruksföretagarna uppburna kostnader						
- olycksfallsförsäkringsavgift	31.8	37.8	47.4	58.9	48.2	41.7
- vikariehjälp	20.6	18.5	17.0	20.1	25.5	24.3
- veckoledigt	12.3	13.6	12.8	13.7	17.1	16.5
KOSTNADER SAMMANLAGT	18740.2	18604.5	19001.6	18168.0	17151.9	16685.6
INTÄKTER	24210.8	25212.8	25618.5	27525.5	26656.2	25803.8
KOSTNADER	18740.2	18604.5	19001.6	18168.0	17151.9	16685.6
LANTBRUKSINKOMST	5470.6	6608.2	6616.9	9357.5	9504.2	9118.2

^{p)}Förhandsuppskattning

Bilagstabell 7. Lantbruksprodukternas riktpriiser 1971-1993.

	Råg ¹⁾ (Södra- Finland) p/kg	Vete ¹⁾ p/kg	Mjök ²⁾ p/l	Nöt- kött ⁴⁾ (allt) mk/kg	Fläsk mk/kg	Ägg ³⁾ mk/kg	Foder- korn ¹⁾ p/kg	Foder- havre ¹⁾ p/kg	Fär- kött ⁵⁾ mk/kg
1.1.1971	64.00		51.52	5.93	4.42				
1.9.1971			52.79	6.08					
1.4.1972	66.00	62.00	59.00	6.48	4.42	3.50			
1.4.1972 ⁶⁾	68.85	65.00	65.67	6.54	4.44	3.50	(44.09)	(39.89)	(5.23)
1.5.1973	72.85		71.67	7.54	5.01	3.85	46.09	41.89	7.54
1.4.1974	78.85	70.50	80.00	8.51	5.55	4.25	53.09	48.89	9.04
1.9.1974			84.67		5.88	4.48			
1.4.1975 ⁷⁾	94.85	85.00	87.67	9.76	7.21	5.38	68.09	63.89	11.04
1.9.1975			92.67		7.46	5.52			
1.12.1975				9.85		5.38			
1.3.1976	97.85	87.00	108.70	10.35	8.01	5.52	72.09	65.89	12.04
1.3.1977 ⁸⁾		90.00	119.20	11.75	8.78		76.09	69.89	14.04
1.9.1977			123.20	13.65	9.11				15.94
1.5.1978			126.20						
1.9.1978	104.85	96.00	130.90	14.05	9.36	5.87	78.59	72.39	16.54
1.2.1979 ⁹⁾	114.85	106.00	134.60	14.40	9.66	6.17	83.59	77.39	17.04
1.9.1979	124.85	114.00		14.90		6.30			17.54
1.4.1980	159.00	148.00	146.60	16.40	10.31	6.85	101.00	94.50	19.10
1.9.1980	161.00	150.00	152.60	17.14	10.91	7.25	103.00	96.50	20.00
1.3.1981	177.00	164.00	160.60	18.69	11.86	7.85	123.00	114.50	21.50
1.9.1981	187.00	172.00	171.90	19.44	12.31	8.20	128.00	119.50	22.30
1.3.1982	207.00	190.00	182.90	20.44	13.01	8.75	142.00	133.50	23.40
1.9.1982			188.90	20.73	13.14	8.88			23.80
1.9.1982 ¹⁰⁾	202.70	185.80					138.00	129.50	
1.3.1983			197.20	21.56	13.68	9.23			24.80
1.4.1983	220.70	204.80	202.70	22.01	13.98	9.46	151.00	141.50	25.30
1.9.1983			205.70	22.31	14.18	9.60			
1.3.1984	231.00	211.00	212.70	23.01	14.68	9.90	156.00	146.00	
1.4.1984	245.00	218.00	216.70	23.31	14.98	10.05	161.00	150.00	25.60
1.9.1984			221.60	23.91	15.38	10.20			26.15
1.3.1985	264.00	231.00	228.60	24.67	16.05	10.50	170.00	158.00	
1.9.1985			230.10						
1.1.1986						9.00			
1.4.1986	270.00	233.00	232.00	24.97	16.25	8.80			25.15
1.3.1987			234.50	25.10	16.30				24.65
1.4.1988	300.00	243.00	244.50	26.10	17.00	9.10	175.00	166.00	25.90
1.1.1989			259.50						
1.3.1989	310.00	251.00	269.00	27.80	17.95	9.20	178.00	176.00	27.45
1.3.1990 ¹¹⁾			277.00	28.22	18.06	9.20	180.00	175.00	27.88
1.3.1991			282.00	28.42			182.00	172.00	
1.9.1991	290.00	231.00							
1.5.1992				27.92					
1.7.1993	285.00	226.00					177.00	167.00	

För referenser, se föregående sida.

Fotnoter till tabell 7.

- ¹⁾ Priset på säd är fr.o.m. 1.4.72 priset i januari, innan dess priset i september. Träder i kraft från början av växtperioden. Fr.o.m. skördeåret 1983/84 riktpriiset på säd på gårdnivå. Innan dess partiköpspriset för staten spannmålsförråd.
- ²⁾ Mjölkipriiset för 4 % mjölk p/kg och fr.o.m. 1973 för medelfet mjölk p/l utan produktionsstöd. Mjölakens riktpriis höjdes fr.o.m. 1989 genom att överflytta 15 p/l från efterräkningarna.
Med statliga medel har följande tilläggspris betalats för den mjölk som mejerierna emottagit
fr.o.m. 1.9. 1988	23.5 p/l	till 37 000 l, för den övergående delen	12.0 p/l	t.o.m. 150 000 l
fr.o.m. 1.3.1989	30.0 p/l	till 37 000 l, "	15.0 p/l	t.o.m. 150 000 l
fr.o.m. 1.9.1989	30.0 p/l	till 50 000 l, "	15.0 p/l	t.o.m. 150 000 l
fr.o.m. 1.4.1991 se bilagstabell 8.				
- Mjölmängden som ligger till grund för det graderade tilläggspriset beräknas årsvis fr.o.m. 1.9.
- ³⁾ Från början av september 1988 betalas ett tilläggspris på ägg enligt följande:
- a) Produktionskvot 0 - 10 000 kg
	I Lappland och Uleåborgs län	På annan håll i landet
fr.o.m. 1.9.1988	2.90 mk/kg	2.55 mk/kg
fr.o.m. 1.3.1989	3.35 mk/kg	2.95 mk/kg
fr.o.m. 1.3.1990	3.74 mk/kg	3.34 mk/kg
fr.o.m. 1.10.1990	3.94 mk/kg	3.54 mk/kg
fr.o.m. 1.1.1991	4.24 mk/kg	3.84 mk/kg
fr.o.m. 1.1.1993	4.19 mk/kg	3.79 mk/kg
fr.o.m. 7.4.1993	3.89 mk/kg	3.49 mk/kg
- b) Produktionskvoten fr.o.m. 1.1.1988 10 001 - 100 000 kg och fr.o.m. 1.1.1991 10 001 - 80 000 kg
fr.o.m. 1.9.1988	2.05 mk/kg	2.05 mk/kg
fr.o.m. 1.3.1989	2.50 mk/kg	2.50 mk/kg
fr.o.m. 1.3.1990	2.89 mk/kg	2.89 mk/kg
fr.o.m. 1.10.1990	3.09 mk/kg	3.09 mk/kg
fr.o.m. 1.1.1991	3.39 mk/kg	3.39 mk/kg
fr.o.m. 1.1.1993	3.34 mk/kg	3.34 mk/kg
fr.o.m. 7.4.1993	3.04 mk/kg	3.04 mk/kg
- ⁴⁾ Med statliga medel har dessutom följande produktionspremie betalats
fr.o.m. 1.4.1988	4.00 mk/kg	tjur över 260 kg
	3.10 mk/kg	tjur 210-260 kg
	2.00 mk/kg	tjur 180-210 kg
	3.10 mk/kg	kalv över 160 kg
	1.00 mk/kg	kalv 130-160 kg
fr.o.m. 1.3.1989	2.00 mk/kg	tjur 190-219 kg
	3.50 mk/kg	tjur 220-269 kg
	5.00 mk/kg	tjur över 270 kg
	1.00 mk/kg	kalv 140-169 kg
	3.50 mk/kg	kalv 170-259 kg
fr.o.m. 1.5.1991 se bilagstabell 9.	5.00 mk/kg	kalv över 260
- ⁵⁾ För fårkött har ytterligare betalats en produktionspremie
fr.o.m. 1.3.1989	8.80 mk/kg	16 kg över
	6.70 mk/kg	13-15 kg
fr.o.m. 1.5.1991 se bilagstabell 9.		
- ⁶⁾ Ny statistisk grund för nötkött och fläsk.
- ⁷⁾ Riktpriiset för köttet tillämpades fr.o.m. 1.3.
- ⁸⁾ Riktpriiset för köttet tillämpades fr.o.m. 1.2. och riktpriiset för ägg fr.o.m. 1.4.
- ⁹⁾ Riktpriiset för köttet tillämpades fr.o.m. 12.1.
- ¹⁰⁾ Sädens pris i prisenivån på gårdarna fr.o.m. 1982.
- ¹¹⁾ Efter att köttets varmviktssavdrag lämnats bort. För hönsägg pris på klass 1A-ägg.

Bilagstabell 8. Produktionsstöd för mjölk (p/l).¹⁾

Region	Mjölmängd, liter								
	0 - 50 000			50 001 - 150 000			över 150 000		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1	99.0	95.0	97.0	84.0	80.0	82.0	69.0	65.0	67.0
2	73.0	69.0	71.0	58.0	54.0	56.0	43.0	39.0	41.0
3	62.0	58.0	60.0	47.0	43.0	45.0	32.0	28.0	30.0
4	55.0	51.0	53.0	40.0	36.0	38.0	25.0	21.0	23.0
5	46.5	42.5	45.0	31.5	27.5	30.0	16.5	12.5	15.0
6	43.0	39.0	41.0	28.0	24.0	26.0	13.0	9.0	11.0
7	36.5	32.5	35.0	21.5	17.5	20.0	6.5	2.5	5.0
8	34.5	30.5	33.0	19.5	15.5	18.0	4.5	-	3.0
9	55.0	51.0	53.0	40.0	36.0	38.0	25.0	21.0	23.0
10	30.0	26.0	28.0	15.0	11.0	13.0	-	-	-

A = 1.4.-30.9.1991 och 1.9.1992-31.5.1993

B = 1.10.1991-31.8.1992

C = Fr.o.m. 1.6.1993

¹⁾ Omfattar det tidigare tilläggspriset och regionalstödet.

Bilagstabell 9. Produktionsstöd för kött (p/kg).¹⁾

Djurslag Viktslag	Region								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>1.5.91-30.4.1992</i>									
Tjur och kviga 260 kg och över	1460	1350	1130	840	780	660	550	950	500
Tjur 220 - 259.9 kg och kviga 170 - 259.9 kg	1310	1200	980	690	630	510	400	800	350
Tjur 190 - 219.9 kg	1160	1050	830	540	470	360	250	650	200
Ko som kalvat en gång	350	350	350	350	350	350	350	350	350
Får 16 kg och över	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Svin	85	75	55	40	-	-	-	40	-
<i>1.5.-31.12.1992</i>									
Tjur och kviga 240 kg och över	1610	1500	1280	990	930	810	700	1100	650
Tjur 210 - 239.9 kg och kviga 170 - 239.9 kg	1460	1350	1130	840	780	660	550	950	500
Tjur 190 - 209.9 kg	1310	1200	980	690	620	510	400	800	350
Ko som kalvat en gång	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Får 16 kg och över	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Svin	85	75	55	40	-	-	-	40	-
<i>1.1.-31.5.1993</i>									
Tjur och kviga 220 kg och över	1610	1500	1280	990	930	810	700	1100	650
Tjur 190 - 219.9 kg och kviga 170 - 219.9 kg	1460	1350	1130	840	780	660	550	950	500
Ko som kalvat en gång	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Får 16 kg och över	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Svin	85	75	55	40	-	-	-	40	-

Bilagstabell 9, fortsättning.

Djurslag Viktslag	Region								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Fr.o.m. 1.6.1993</i>									
Tjur och kviga 220 kg och över	1660	1550	1330	1040	980	860	750	1150	700
Tjur 190 - 219.9 kg och kviga 170 - 219.9 kg	1510	1400	1180	890	830	710	600	1000	550
Ko som kalvat en gång	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Får 16 kg och över	2140	2000	1790	1580	1280	1280	1280	1740	950
Svin	85	75	55	40	-	-	-	40	-

¹⁾ Omfattar den tidigare produktionspremier och regionalstödet.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja Lantbruksekonomiska forskningsanstaltens publikationer

- No 56 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1988. 52 s. Helsinki 1989.
- No 56a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1988. 52 p. Helsinki 1989.
- No 57 AGRICULTURE IN DIFFICULT CIRCUMSTANCES. Finnish-Hungarian-Polish seminar, Saariselkä, Finland 1989. 99 p. Helsinki 1989.
- No 58 AALTONEN, S. & TORVELA, M. Maaseudun kehittämisen ongelmat Suomessa. Problems in rural development in Finland. 30 s. Helsinki 1989.
- No 59 TUTKIMUKSIA SUOMEN MAATALOUDEN KANNATTAVUUDESTA. Tilivuodet 1985-87. Summary: Investigation of the profitability of agriculture in Finland in business years 1985-87. 144 s. Helsinki 1989.
- No 60 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1989. 52 s. Helsinki 1990.
- No 60a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1989. 52 p. Helsinki 1990.
- No 60b KETTUNEN, L. Finlands lantbruk 1989. 52 s. Helsinki 1990.
- No 61 FAMILY FARMING POSSIBILITIES. Finnish-Baltic Common Seminar, Helsinki, Finland 1990. 121 p. Helsinki 1990.
- No 62 PUURUNEN, M. A comparative study on farmers' income. 114 p. Helsinki 1990.
- No 63 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1990. 56 s. Helsinki 1991.
- No 63a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1990. 56 p. Helsinki 1991.
- No 64 KOLA, J. Production control in Finnish agriculture. 134 p. Helsinki 1991.
- No 65 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1991. 59 s. Helsinki 1992.
- No 65a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1991. 59 p. Helsinki 1992.
- No 66 STRATEGIES AND TACTICS FOR FAMILY FARMING. Finnish-Baltic joint seminar Riga Latvia 1991. 91 p. Helsinki 1992.
- No 67 TUTKIMUKSIA SUOMEN MAATALOUDEN KANNATTAVUUDESTA. Tilivuodet 1988-1990. Summary: Investigations of the profitability of agriculture in Finland in business years 1988-1990. 154 s. Helsinki 1992.
- No 68 STATE REGULATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION. Finnish-Baltic joint seminar Vilnius Lithuania 1992. 104 p. Helsinki 1992.
- No 69 TORVELA, M. Maatalousekonomian tutkimukseen liittyviä ajatuksia. Some thoughts on the Research of Agricultural Economics in Finland. 36 p. Helsinki 1992.
- No 70 KETTUNEN, L. Suomen maatalous vuonna 1992. 59 s. Helsinki 1993.
- No 70a KETTUNEN, L. Finnish agriculture in 1992. 59 p. Helsinki 1993.
- No 71 FINNISH AGRICULTURE AND EUROPEAN INTEGRATION. Lauri Kettunen (ed.). 119 s. Helsinki 1993.
KETTUNEN, L. General conditions of agriculture and problems of integration. s. 7-20.
KOLA, J. Principles of agricultural policy in Finland in relation to the CAP of the EC. s. 21-36.
AALTONEN, S. Agriculture and food industries in the Finnish national and regional economy. s. 37-52.
MARTTILA, J. Grain production and the CAP - The competitive consequences of the CAP reform. s. 53-68.
NIEMI, J. Challenges facing the Finnish livestock sector as regards to the integrated European market. s. 69-88.
KUHMONEN, T. The LFA-scheme in Finland - poor criteria or good regions? s. 89-100.
VESANTO, T. & LEHTIMÄKI, S. Horticulture in Finland. s. 101-117.
- No 72 AGRICULTURAL DEVELOPMENT PROBLEMS AND POSSIBILITIES IN BALTIC COUNTRIES IN THE FUTURE. Finnish-Baltic Joint Seminar Saku Estonia 1993. 87 s. Helsinki 1993.

ISBN 952-9538-40-5
ISSN 0788-5393